

Fylkesmannen i Hedmark

Årsrapport 2016

Innholdsliste

Innholdsliste	2
1 Fylkesmannens beretning	4
1.1 Overordnet vurdering av samlede resultater, ressursbruk og måloppnåelse	4
1.2 Overordnet framstilling av de viktigste prioriteringer for året	5
1.3 Sentrale forhold internt og eksternt som har hatt betydning for oppnådde resultater	6
Sted, dato og fylkesmannens signatur	6
2 Introduksjon til embetets hovedtall	7
2.1 Embetet og samfunnsoppdraget	7
2.2 Organisasjon og ledelse	7
2.3 Presentasjon av utvalgte nøkkeltall	8
3 Årets aktiviteter og resultater	14
3.1 Redegjørelse for, analyse og vurdering av oppnådde resultater	14
Hovedmål 1 - Nasjonal politikk skal være kjent og iverksatt i fylket	14
Hovedmål 2 - Statlig virksomhet på regionalt nivå skal være godt samordnet og legge til rette for gode helhetsløsninger	15
Hovedmål 3 - Rettssikkerhet skal være ivaretatt på en enhetlig måte i fylket og på tvers av embetene	15
Hovedmål 4 - Fylkesmannen skal ta de initiativ som finnes påkrevd og holde sentrale myndigheter orientert om tilstanden i fylket og effekten av statlig politikk	16
3.1.1 Nasjonal politikk skal være kjent og iverksatt i fylket	16
3.1.1.1 En bærekraftig, trygg og fremtidsrettet samfunnsutvikling og arealbruk	16
3.1.1.2 Informasjon og veiledning er tydelig og målrettet	18
3.1.1.3 Fylkesmannen understøtter kommunenes arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap	18
3.1.1.4 Økt kunnskap om sosialtjenesteloven	19
3.1.1.5 Øke tilgjengelighet og kapasitet, samt styrke kvalitet og innovasjonsevne i helse- og omsorgssektoren og i folkehelsearbeidet	19
3.1.1.6 Økt kapasitet og kompetanse om psykisk helse og rus, med satsing på bedre forebygging og sammenhengende tjenester	21
3.1.1.7 Økosystemene i fylket har god tilstand og leverer økosystemtjenester	22
3.1.1.8 Ingen arter og naturtyper i fylket er utryddet, og utviklingen til truede arter er i bedring	23
3.1.1.9 Utslipp av helse- og miljøfarlige stoffer er redusert og forurensning skader i så liten grad som mulig helse og miljø	25
3.1.1.10 God økonomiforvaltning i kommunene	26
3.1.1.11 Kommunereform	26
3.1.1.12 Økt verdiskaping i landbruket	27
3.1.1.13 Bærekraftig landbruk	28
3.1.2 Statlig virksomhet på regionalt nivå skal være godt samordnet og legge til rette for gode helhetsløsninger	29
3.1.2.1 Godt tjenestetilbud for barn og unge	29
3.1.2.2 Den offentlige boligsosiale innsatsen skal være helhetlig og effektiv	29
3.1.2.3 Helhetlig og samordnet arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap i fylket	29
3.1.2.4 Tilsyn skal være samordnet, målrettet og medvirke til læring og forbedring	30
3.1.2.5 Klimahensyn skal ivaretas i alle sektorer	31
3.1.2.6 Fylkesmannen understøtter nasjonale myndigheters og kommunenes arbeid med flyktningssituasjonen	32
3.1.3 Rettssikkerhet skal være ivaretatt på en enhetlig måte i fylket og på tvers av embetene	32
3.1.3.1 Høy kvalitet i veiledning, kontroll, tilsyn og klagebehandling	32
3.1.3.2 Effektiv og korrekt lov- og tilskuddsforvaltning	34
3.1.3.3 Befolkningen har tillit til tjenestene og får ivaretatt sin rett til forsvarlige og nødvendige tjenester	37
3.1.3.4 Økt rettssikkerhet og rettslikhet for vergetrengende	41

3.1.4 Fylkesmannen skal ta de initiativ som finnes påkrevd og holde sentrale myndigheter orientert om tilstanden i fylket og effekten av statlig politikk	43
3.1.4.1 Økt kvalitet og kompetanse i kommunene	43
3.1.5 Gjennomførte evalueringer	43
3.1.6 Særskilt om oppdrag i tildelingsbrevet og/eller faste oppgaver i Virksomhets- og økonomiinstruks	44
3.2 Særskilte rapporteringskrav fra tildelingsbrevet	44
3.3 Redegjørelse for, analyse og vurdering av ressursbruk	70
3.4 Samlet vurdering av måloppnåelse i forhold til samfunnsoppdraget og regnskapsresultat	70
3.5 Andre forhold	71
4 Styring og kontroll i embetet	72
4.1 Redegjørelse for vesentlige forhold ved embetets planlegging, gjennomføring og oppfølging	72
4.1.1 Embetets risikostyring	72
4.1.2 Embetets internkontroll, herunder iverksatte tiltak	72
4.1.3 Bemanning, kapasitet og kompetansesituasjonen i embetet	72
4.1.4 Forvaltning av egne eiendeler (materielle verdier)	73
4.1.5 Oppfølging av eventuelle avdekkede svakheter/utfordringer, herunder merknader fra Riksrevisjonen og status for arbeidet med informasjonssikkerhet	73
4.2 Rapportering av andre vesentlige forhold knyttet til personalmessige forhold, likestilling, HMS/arbeidsmiljø, diskriminering, ytre miljø og lignende	75
5 Vurdering av framtidsutsikter	76
5.1 Forhold i og utenfor embetet som kan påvirke embetets evne til å løse samfunnsoppdraget på sikt	76
5.2 Konsekvenser for embetets evne til å nå fastsatte mål og resultater på lengre sikt	76
6 Årsregnskap	77

1 Fylkesmannens beretning

1.1 Overordnet vurdering av samlede resultater, ressursbruk og måloppnåelse

Året 2016 var preget av mange prosesser, stor aktivitet og strenge prioriteringer. Vi har mange oppdragsgivere og i noen tilfeller spriker styringssignalene slik at fylkesmannens evne til samordning settes på prøve. I tillegg samarbeider vi med flere statlige og regionale virksomheter om oppgaveløsning både når det gjelder forvaltning og utvikling.

Måloppnåelsen er etter vår oppfatning god. Vi har levert på de høyest prioriterte områdene. På deler av sosialområdet og vergemål har omfanget av oppgaver økt sterkt slik at vi ikke har klart å nå alle målsettinger. Innenfor rammen av dette har vi prioritert å ivareta rettsikkerheten for de svakeste gruppene.

Driftsregnskapet for 2016 viser et mindreforbruk på kap 0525 post 01 kr 1 915 009. Akkumulert overskudd utgjør etter dette kr 3 364 891 som vi søker overført til 2017. Mindreforbruket skyldes i hovedsak av lavere investeringer og forsinket implementering i ePhorte sentraliseringen, samt vakanser. Vi har også et mindreforbruk på kr 2 854 668 kap 0525 post 21 som søkes overført. Mindreforbruket består i hovedsak av prosjekter på miljøvernområdet, leietakerne sitt tilgodehavende knyttet til driften av Statens hus og fylkesmennenes spleiselag for FRI driftsnettverk.

Tilsyn og klage er og blir sentrale rettsikkerhetsoppgaver for fylkesmannen. På disse områdene har vi levert godt opp mot målsettingene. Tilsyn er et viktig virkemiddel for å sette fokus på tjenestene og stimulere til tjenesteutvikling. I sammenheng med tilsyn driver vi omfattende veiledning for å bringe forholdene i orden. Kommunene opplever våre tilsyn som nyttige i et slikt perspektiv. Vi har godt kvalifiserte medarbeidere som har stor produksjon og høy kvalitet i saksbehandlingen. Ut fra dette har vi særskilt gode forutsetninger for å hjelpe kommunene med å bringe tjenestene i riktig retning.

Utviklingsarbeid og veiledning er en viktig del av fylkesmannens virksomhet og innbefatter alle fagområder. Utviklingsarbeid og veiledning skal bidra til at nasjonal politikk blir gjennomført i Hedmark. I tillegg skal vi bidra med å løfte saker av regional betydning opp på nasjonalt nivå. Kunnskapen vi får fra tilsyn og klagebehandling er mye av grunnlaget for innretningen på utviklingsarbeid og veiledning. I mange tilfeller er utvikling og veiledning naturlig oppfølging av tilsyn og klagesaker. Landbruk er den sektoren i vår virksomhet hvor utviklingsarbeid utgjør en stor del av porteføljen. I 2016 har vi deltatt i arbeidet med å utarbeide bioøkonomistrategi for Innlandet sammen med de to fylkeskommunene og fylkesmannen i Oppland. Denne ferdigstilles våren 2017.

Vi har særlige satsinger innenfor storfekjøtt, korn, grønt, reiseliv og Inn på TUNET. Innen skogbruk har foryngelse av skog og tettere planting vært i fokus. Samtidig har det vært arbeidet for å øke verdiskapingen i skogsektoren gjennom å stimulere til etablering av klynger som ble en realitet tidlig i 2017. I alle disse satsingene samarbeider vi tett med Innovasjon Norge, fylkeskommunen og næringene og i mange av tiltakene samarbeider vi også over fylkesgrensen mot Oppland. De to fylkeskommunene og de to fylkesmennene er etablert som fast arbeidsutvalg for oppfølgingen av Innlandsutvalget. I dette arbeidet er det et tett samarbeid med næringslivet i regionen.

Fylkesmannen har gjennomført en tilstandsregistrering av skogsbilvegnettet i Hedmark. Samlet lengde er beregnet til 11 600 km noe som utgjør 25 % av det samlede skogsvegnettet i landet. Årlig kostnader til investering og vedlikehold for å bringe vegnettet opp til god standard i løpet av en 20-årsperiode er beregnet til 137 mill kr.

Innen helse og sosialområdet har vi også drevet omfattende utviklingsarbeid. Omsorg 2020 er et langsiktig utviklingsarbeid der økt kompetanse og nye arbeidsmetoder står sentralt. Kommunene responderer positivt på tiltak under Omsorg 2020 og deltagelsen i ulike kompetansetiltak og erfaringsamlinger er høy. Vi har også satt i gang særskilte utviklingstiltak med tett oppfølging til kommuner som har behov for endringer i tjenestetilbudet for å tilfredsstille bl.a lovkrav. Vi har brukt skjønnsmidler til slike tiltak. Det samme gjelder også innen barnevern, sosialtjenestene, rus, psykiatri og vi har gjennom 2016 drevet et omfattende utviklingsarbeid for å støtte kommunene i å yte bedre tjenester på disse områdene. Fylkesmannens bistand og kunnskap på disse områdene er etterspurt og ønsket av kommunene.

Arbeidet med «Kultur for læring» har fortsatt i 2016. Dette handler om både samordning, samhandling og målrettet kompetanseheving for å bedre læringsmiljø og skoleresultater i fylket. Det er videre en arbeidsform der de ulike tiltak rettet mot oppvekstsektoren sees i sammenheng og tiltakene settes inn der det er behov. Samtlige kommuner i fylket har vedtatt at de vil være aktive deltagere med alle sine grunnskoler. Mot slutten av 2016 fikk vi innvilget 6 mill. kroner fra Norges forskningsråd til et forskningsprosjekt som skal bidra med kunnskap inn i «Kultur for læring». Høsten 2016 ble det som første del av detteprosjektet gjennomført en omfattende kartlegging i alle kommuner i Hedmark hvor både lærere, foreldre og elever svarte. Høgskolen i Hedmark er ansvarlig for den forskningsfaglige delen av prosjektet.

Innen beredskapsområdet ser vi at den innsatsen vi gjør for at kommunene skal forholde seg til kravene i Sivilbeskyttelsesloven har den ønskede effekt og at avvikene som avdekkes i tilsyn er færre. Det gjøres mye godt arbeid i kommunen og øvelsene vi gjennomfører rettet mot kommunene viser at kommunene jevnt over er godt forberedt og at de øvelsene vi gjennomfører er nyttige.

Kommunereformen krevde stor innsats fra alle avdelingene gjennom 2016. Vi utarbeidet utfordringsbilde på områdene tjenesteproduksjon, demografi og økonomi for alle kommunene. Dette ble presentert for alle formannskap/kommunestyre som et av flere faktagrunnlag kommunene kunne bruke når de vurderte framtidig behov i forhold til dyktighet, kapasitet og kommunestruktur. Prosessen i Hedmark førte i denne omgang ikke til endringer i kommunestrukturen. Vår oppfatning er at prosessen førte til at kommunepolitikere fikk en økt bevissthet om de utfordringene kommunene har og en økt realisme i forhold til hva de kan klare å levere på egenhånd. Kommunereformen vil føre til at det interkommunale samarbeidet blir forsterket og utvidet. Geografi og folketall spilte en viktig rolle i diskusjonen. Fire kommuner i fylket er større eller like store som Vestfold fylke. Folketallet i disse fire kommunene er likevel bare om lag 12 000 personer. Basert på kommunenes vedtak i tilknytning til kommunereformen anbefalte vi ingen endringer i kommunestrukturen på kort sikt. På lengre sikt er det vår klare anbefaling at antall kommuner bør reduseres til om lag 10 i Hedmark.

Vergemålområdet var til tross for ekstra tildeling knyttet til innvandrings situasjonen fortsatt utfordrende i 2016. Ekstrabevilgningen førte imidlertid til at vi kunne begynne nedbygging av restansene på slutten av året. Vi har god kompetanse og stabil grunnbemanning på området og leverer innenfor resultatmålene på de højest prioriterte områdene. Vi mener at kvaliteten er god bl.a ut fra at vi har fått medhold i de klager som har vært behandlet av Statens sivilrettsforvaltning. Vi må ned-/bortprioritere flere oppgaver av mangel på ressurser bl.a redusert service, opplæring av verger, behandling av søknader om arv og gave, kontroll av kapitalforvaltning.

I 2016 har vi prioritert å forsterke innsatsen på klimaområdet gjennom å sette av mer ressurser og utvikle samarbeidet på tvers i embetet. Rovviltområdet krever årlig stor innsats i Hedmark. Tapene av husdyr tatt av rovvilt i 2016 var noe høyere enn 2015. Året 2015 var det året med lavest tap til rovvilt siden 1990-tallet. Konfliktsituasjonen økte på slutten av året knyttet til overprøvingen av vedtaket rovvilt nemndene i region 4 og 5 om kvote for lisensjakt på ulv vinteren 2017.

Embetet har dyktige, erfarne og gode medarbeidere på alle områdene. Dette bidrar til den sterke stillingen embetet har blant kommunene og i fylket. Arbeidsmiljøet er godt og sykefraværet er lavt. Vi merker likevel en stigende uro i forhold til de ulike strukturdiskusjonene som foregår. Vi har gjennom mange år drevet omstilling og en tilpasning av antall ansatte i forhold til de ressurser vi blir tilført. Det er nå viktig med avklaring og tydelige svar på hvor veien går videre. Prosesser som drar ut skaper usikkerhet og vil over tid gå utover de arbeidsoppgaver vi er satt til å løse.

1.2 Overordnet framstilling av de viktigste prioriteringer for året

Våre viktigste prioriteringer innenfor hovedområdene:

Landbruk

I samsvar med Regionalt bygdeutviklingsprogram (RBU) er det satsingene innen storfekjøtt, korn, grøntproduksjon og mat og reiseliv innen bygdenæringene som er prioritert. På skogbruksområdet er vei, foryngelse, tettere planting og gjødsling områder som er bevist prioritert da dette sikrer verdiskapingsmulighet i skogbruket på lang sikt. I forvaltningen av økonomiske virkemidler er prioriteringen av forvaltningskontroller og oppfølging av kommunene som landbruksmyndighet prioritert.

Miljøvern

Fylkesmannen har på naturforvaltningsområdet prioritert arbeidet med frivillig skogvern, rovviltforvaltning og oppfølging av vannforskriften. Siden flere store samferdselsprosjekter berører Hedmark, har oppfølging av planprosessene vedrørende ny 4-felts E6 og dobbeltspor jernbane vært høyt prioritert. På forurensningsområdet er tilsyn en prioritert oppgave, som er blitt gjennomført etter oppsatt plan.

Helse og velferdsområdet

De viktigste prioriteringer på helse- og velferdsområdet har vært å ivareta pasienters og brukeres rettssikkerhet, og å bidra til at myndighetskravene etterleves. Særlig viktig har vært behandling av saker som gjelder bruk av tvang og makt overfor enkeltbrukere – både etter helse- og omsorgstjenestelovens kap. 9, barnevernloven, pasient- og brukerrettighetsloven kap. 4 A og ved tvangsbehandling i psykiatrien. Vi har høyere antall klage- og tilsynssaker enn befolkningsstørrelsen skulle tilsi, og dette medfører at en stor del av ressursene brukes på forsvarlig behandling av disse sakene. Vi har likevel stort sett klart å gjennomføre forventet omfang av planlagt tilsyn og hatt omfattende arbeid med tilskuddsforvaltning, utviklingsarbeid og råd/veiledning på fagområdene.

Oppvekst og utdanning

Vi har prioritert arbeid med forberedelse til ny rolle innenfor området *psykososialt miljø*. Vi har også arbeidet målrettet for å utføre alle pålagte oppgaver. Utviklingen av "Kultur for læring" som er en målrettet samordning og kompetanseutvikling innen oppvekstområdet har hatt hovedfokus.

Samfunnsikkerhet og beredskap

Innenfor området samfunnsikkerhet og beredskap har vi prioritert det forbyggende arbeidet knyttet til risiko- og sårbarhetsanalyser og gjennomgang av planer etter plan og bygningsloven. Videre er gjennomføring av øvelser, tilsyn og

veiledning for å bedre krisehåndteringsevnen og styrke etterlevelsen av sivilbeskyttelsesloven prioritert.

Vergemål

Hovedmålsettingen har vært å redusere saksbehandlingstiden, særlig på de prioriterte oppgavene som er satt av SRF og JD. I tillegg har det vært et kontinuerlig arbeid for å øke kvaliteten på vårt arbeid, bedre vedtak, bedre opplæring og bedre veiledning/oppfølging av våre brukere. Vi har derfor prioritert å holde kurs for de verger og representanter som har flere oppdrag. Vi har videre arbeidet med å få en god oversikt over våre faste verger og representanter ved å utarbeide en egen vergepool. Det siste store området som har vært prioritert er arbeidet med kvalitetssikring av datakvaliteten, både ARVE og VERA. Implementeringen av den nye applikasjonen VERA vinteren 2016 var også høyt prioritert.

1.3 Sentrale forhold internt og eksternt som har hatt betydning for oppnådde resultater

Vi har en kompetent stab av medarbeidere som er en forutsetning for å ivareta våre mange og til dels ulike oppdrag. Likevel har sykdom og enkelte uforutsette oppgaver, for eksempel flyktnings situasjonen, bidratt til at vi ikke fullt ut har oppnådd målene blant annet når det gjelder behandling av klagesaker etter sosialtjenesteloven. Gode administrative støttefunksjoner med økonomi, arkiv, personal og IKT bidrar i høy grad til god måloppnåelse. Eksternt har vi godt samarbeid både med statlige etater, kommunene, helseforetak og statlige kompetansesentra hvor vi i fellesskap utfører oppgaver for å iverksette nasjonal politikk i fylket. Intern vektlegging av effektiv, tverrfaglig og avdelingsovergripende oppgaveløsning, samt god dialog med kommunene er sentrale forhold som har hatt betydning for oppnådde resultater i 2016.

Det viktigste eksterne forholdet som har medført redusert måloppnåelse på vergemålsfeltet er manglende ressurser. Situasjonen gjennom 2016 endret seg riktignok fra å være relativt kraftig underbemannet vinteren og våren 2016 til å bedre seg noe gjennom siste halvår. Årsaken til bedringen gjennom 2016 var hovedsakelig redusert flyktningetilstrømmning.

Sted, dato og fylkesmannens signatur

Hamar, 28. februar 2017

Sigbjørn Johnsen (sign.)

2 Introduksjon til embetets hovedtall

2.1 Embetet og samfunnsoppdraget

Fylkesmannen er Kongens og Regjeringens representant i fylket og skal arbeide for at Stortingets og Regjeringens vedtak, mål og retningslinjer blir fulgt opp. Fylkesmannen er administrativt underlagt Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Vi er sektormyndighet, veileder og pådriver. Vi utfører i den forbindelse oppgaver for 11 departementer og 8 direktorater og er i faglige spørsmål underlagt disse virksomhetene. Vi har viktige oppgaver i å samordne statlig virksomhet i fylket og kan ta de initiativ og fremme de forslag vi finner nødvendig for å bidra til utvikling i fylket. Fylkesmannen har en viktig rolle i å se til at innbyggernes rettssikkerhet blir ivaretatt, dette gjør vi gjennom tilsyn, klagebehandling og veiledning.

Vi har en bred samarbeids- og samhandlingsflate på regionalt og nasjonalt nivå. Av de vi samarbeider/samhandler med kan nevnes; kommunene, fylkeskommunen, Innovasjon Norge, Statens naturoppsyn, Politiet, Forsvaret, Sivilforsvaret, Statens vegvesen, Høgskolen i Hedmark, Sykehuset Innlandet, Statens kartverk, Utdanningsdirektoratet, KS, NHO, NVE, Arbeidstilsynet, Mattilsynet, Hedmark bondelag og Hedmark bonde- og småbrukerlag mv. Vi har en del formaliserte møtearenaer som Partnerskap med NAV fylke, felles forum for samhandlingsreformen med fylkesmannen i Oppland, KS, Sykehuset Innlandet, fylkeskommunen, kommunene og Nav, Kultur for læring med kommunene, fylkeskommunen, NHO, KS og høgskolene i Hedmark og Sogn- og Fjordane. Regionalt partnerskap for kommuner og offentlige virksomheter og regionalt partnerskap for opplevelsesnæringer, begge i regi av Hedmark fylkeskommune. I tillegg har vi beredskapsrådet som samler de regionale aktører som er relevante i den forbindelse.

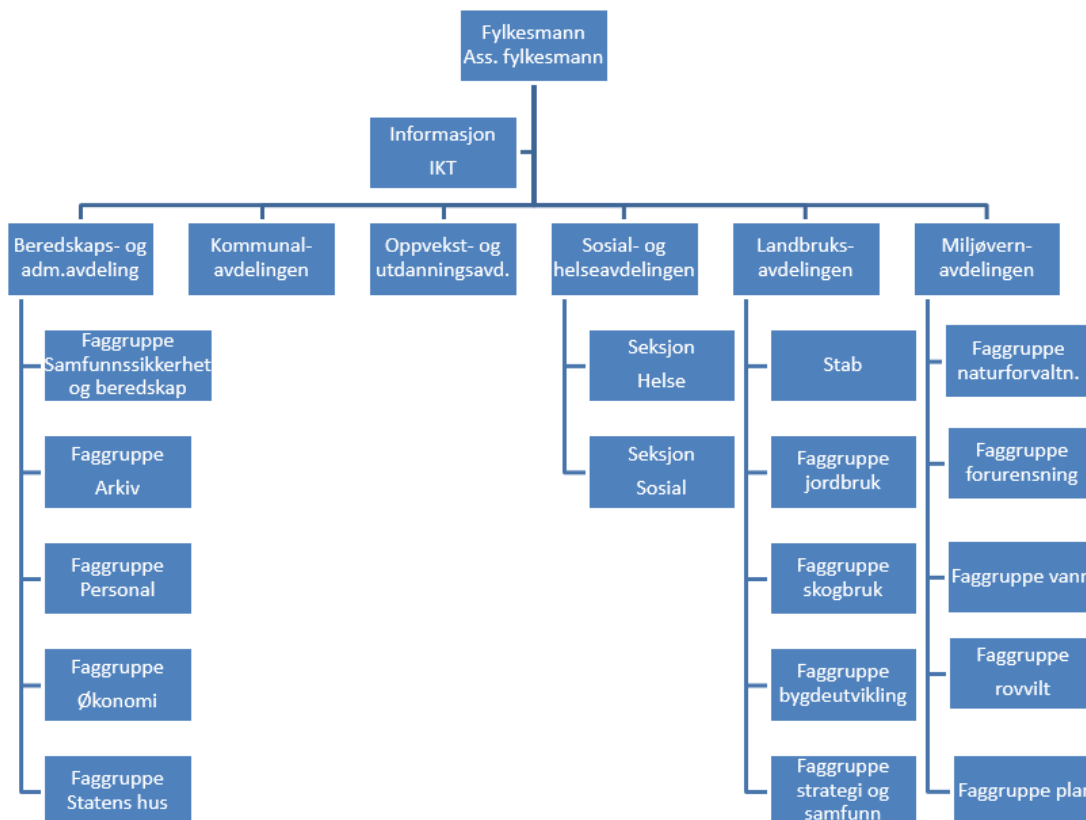
Ut over samarbeid med regionale etater og næringsliv har vi et formalisert samarbeid med andre fylkesmannsembeter på alle fagområder.

Embetet er gitt ansvaret for drift og utvikling av Fylkesmennes regionale informasjonsnett (FRI). Dette betinger samarbeid med de andre embetene. Samtlige embeter er nå plassert inn i felles server (felles AD). Sentraliseringen av ePhorte saksbehandlings- og arkivsystem startet opp høsten 2016. Fylkesmannen i Hedmark forvalter GIS-lisenser på vegne av alle embetene. Reindriftsforvaltningen er lagt under fylkesmannsembetene, og har tilgang til all GIS-programvare som ligger i Fylkesmannens lisenspool.

2.2 Organisasjon og ledelse

Fylkesmannen i Hedmark

Organisasjonskart

Vårt embete har 132 ansatte fordelt på 129 årsverk og fikk en tildeling på kapittel 0525 på kr 95 783 000, i tillegg kommer midler på vergemålsområdet (kapittel 0469) og andre fagkapitler. Vi forvalter tilskuddsmidler for ca 190 mill. kr. Vi er lokalisert i Statens hus på Hamar.

Det har vært gjennomført ny medarbeiderundersøkelse i 2016. Resultatene var jevnt over gode og det var ingen områder som trenger umiddelbar handling. Oppfølgingsarbeidet har startet. I tillegg har vi gjennomført en brukerundersøkelse rettet mot sentrale brukergrupper.

Fylkesmannen i Hedmark er organisert i 6 avdelinger pluss stabsfunksjon. Avdelingene er Beredskaps- og administrasjonsavdelingen, Kommunalavdelingen inklusive vergemål, Oppvekst- og utdanningsavdelingen, Landbruksavdelingen, Miljøvern-avdelingen og Sosial- og helseavdelingen.

Embetsledelsen består av fylkesmann Sigbjørn Johnsen og assisterende fylkesmann Anne Kathrine Fossum. Øvrig ledelse er direktør Knut Anders Fossum, Beredskaps- og administrasjonsavdelingen, direktør Bernhard Caspari, Kommunalavdelingen, direktør Haavard Elstrand, Landbruksavdelingen, direktør Jørn Georg Berg, Miljøvern-avdelingen, direktør Anne Cathrine Holth, Oppvekst- og utdanningsavdelingen og fylkeslege Trond Lutnæs, Sosial- og helseavdelingen. Det har ikke vært endringer i organisasjonsstruktur eller ledelsen gjennom året.

2.3 Presentasjon av utvalgte nøkkeltall

Kap. 0525 post 01/Kap. 3525 post 02

Kapittel 0525.01/3525.02 har et mindreforbruk på til sammen kr 3 364 891 for 2016 mot kr 1 416 000 for 2015. Investeringer på FRI-området (IKT) ga et mindreforbruk på ePhorte investeringer på kr 263 700 som vi ikke forutså. I tillegg ble det forsinkelser i implementeringsplanen for ePhorte-sentraliseringen som resulterte i kr 615 000 mindre forbruk til konsulenttjenester. Det tok lengre tid å ansette ass. fylkeslege, vikariater og faste stillinger enn planlagt som til sammen utgjorde ekstra innsparing på kr 950 000. Prognosen for syke- og foreldrepenger var kr 300 000 for lav. Det ble ikke budsjettet med administrativ kostnadsdekning på midler til kommunereformen. Imidlertid ble det senere belastet kr 288 000 som utgjør ca. 35 % av lønnskostnaden. På vergemålsområdet ble det belastet administrativ kostnadsdekning på kr 279 000

som ikke var budsjettet.

Kap. 0525 post 21/Kap. 3525 post 01

Kapittel 0525.21/3525.01 har et akkumulert mindreforbruk på kr 2 854 608 for 2016 mot kr 4 072 000 for 2015.

Mindreforbruket består hovedsak av prosjekter på miljøvernområdet, leietakerne sitt tilgodehavende knyttet til driften av Statens hus og fylkesmenneses spleiselag for FRI driftsnettverk.

Andel administrasjon av totalt antall årsverk

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum, andel administrasjon	Økonomi	Lønn	IKT	Personal	Arkiv	Resepsjon og sentralbord	Antall årsverk totalt
Antall årsverk	14.0 %	3.0	1.2	5.5	1.0	3.9	1.5	115.0

Utover administrasjonssjef er det ikke tatt med andel av avdelingsledernes oppgaver. IKT-oppgavene inkluderer også GIS. Informasjonssjef er ikke medregnet i administrasjonen. Arkiv inkluderer også vergemål. For drift av Statens hus inkluderer tabellen ett av to årsverk da embetet svarer for halvparten av driftsutgiftene. Under økonomi inngår ett årsverk til innkjøp.

Administrativ kostnadsdekning

Betegnelse på rapporteringskrav	Tall i 1000 kr.
Administrativ kostnadsdekning	3 940

Budsjettavvik

Betegnelse på rapporteringskrav	
Budsjettavvik (kr)	3 364.9
Budsjettavvik (%)	3.8 %

Driftsutgifter og lønn

Driftsutgifter	92 418.1
Lønn 052501	67 196.4
Lønnsandel av driftsutgifter	72.7 %

Husleie

Husleie (tall i 1000 kr)	11 931
Husleie (% av driftsutgifter)	13 %

Journalposter

Betegnelse på rapporteringskrav	Journalposter totalt	Antall journalposter i ePhorte	Antall journalposter i vergemåls-ePhorte
Antall journalposter	54 058	34 822	19 236

Medarbeiderundersøkelsen

Betegnelse på rapporteringskrav	Differanse 2016-2014	Gjennomsnittlig score for 2016	Gjennomsnittlig score for 2014
I vårt embete stimuleres det til læring og samarbeid på tvers av avdelingene	0.3	3.8	3.5
I vårt embete utvikler vi oss faglig ved gjensidig kontakt med andre embeter	0.1	3.8	3.7

Regnskapstall sortert på poster

Betegnelse på rapporteringskrav	2016
052501	93 868
052521	5 783
Post 01 (unntatt 052501)	17 333
Post 20-29 (unntatt 052521)	32 610
Post 30-39	824
Post 40-49	0
Post 60-69	113 732
Post 70-79	25 237
Post 80-89	969

Aldersfordeling

Totalt antall ansatte pr. 31.12	Antall ansatte under 20 år	Antall ansatte 20 - 29 år	Antall ansatte 30 - 39 år	Antall ansatte 40 - 49 år	Antall ansatte 50 - 59 år	Antall ansatte over 60 år
132	0	8	18	34	45	27

Årsverk og lønnsutgifter

Betegnelse på rapporteringskrav	Rapporteringsåret
Gjennomsnittlig totalt antall årsverk for aktuelt år	129.00
Gjennomsnittlig årsverk for kvinner	74.00
Gjennomsnittlig årsverk for menn	55.00
Gjennomsnittlig årsverk for faste stillinger	119.00
Gjennomsnittlig årsverk for midlertidige stillinger	10.00
Gjennomsnittlig lønnsutgifter per årsverk	596 427.00
Gjennomsnittlig lønnsutgifter per årsverk for kvinner	571 116.00
Gjennomsnittlig lønnsutgifter per årsverk for menn	630 516.00

Turnover

Turnover i prosent	Gjennomsnittlig antall ansatte i rapporteringsåret	Totalt antall ansatte som har sluttet (ekskludert naturlig avgang) i løpet av rapporteringsåret og ble erstattet	Totalt antall ansatte som har sluttet (inkludert naturlig avgang) i løpet av rapporteringsåret
1.54 %	130.00	2.00	9.00

alle stillinger og ansatte medregnet, dvs faste, vikarer, engasjementer og lærlinger

Tilstandsrapportering om likestilling i embetet

Betegnelse på rapporteringskrav:	2015	2016
Sum Antall ansatte	129.00	132.00
Grunnlagstall 1: Antall menn	55.00	55.00
Grunnlagstall 2: Antall kvinner	74.00	77.00
Grunnlagstall 3: Gjennomsnittlig månedslønn for menn	51 000.00	52 543.00
Grunnlagstall 4: Gjennomsnittlig månedslønn for kvinner	45 949.00	47 593.00
Sum antall deltidsansatte	15.00	18.00
Sum prosent andel deltidsansatte	11.63 %	13.64 %
Grunnlagstall 5: Antall menn i deltidsstilling	2.00	3.00
Grunnlagstall 6: Antall kvinner i deltidsstilling	13.00	15.00
Sum antall midlertidige ansatte	10.00	11.00
Sum prosent antall midlertidig ansatte	7.75 %	8.33 %
Grunnlagstall 7: Antall menn i midlertidig stilling	4.00	4.00
Grunnlagstall 8: Antall kvinner i midlertidig stilling	6.00	7.00
Sum personer i foreldrepermisjon	3.00	7.00
Grunnlagstall 9: Antall menn i foreldrepermisjon	0.00	2.00
Grunnlagstall 10: Antall kvinner i foreldrepermisjon	3.00	5.00
Sum totalt sykefravær (legemeldt og egenmeldt)	1 037.00	1 098.00
Sum totalt sykefravær menn (legemeldt og egenmeldt)	215.00	255.00
Sum totalt sykefravær kvinner (legemeldt og egenmeldt)	822.00	843.00
Sum andel legemeldt sykefravær menn	0.68 %	0.83 %
Sum andel legemeldt sykefravær kvinner	3.04 %	3.21 %
Grunntall 11: Antall legemeldte sykedager for menn	92.00	115.00
Grunntall 12: Avtalte arbeidsdager for menn	13 587.00	13 868.00
Grunntall 13: Antall legemeldte sykedager for kvinner	548.00	596.00
Grunntall 14: Avtalte arbeidsdager for kvinner	18 021.00	18 580.00
Sum andel egenmeldt sykefravær menn	0.91 %	1.01 %
Sum andel egenmeldt sykefravær kvinner	1.52 %	1.33 %
Grunntall 15: Antall egenmeldte sykedager for menn	123.00	140.00
Grunntall 16: Antall egenmeldte sykedager for kvinner	274.00	247.00

Tilstandsrapportering om likestilling på leder- og medarbeidernivå

Betegnelse på rapporteringskrav:	2016	2015
Antall ansatte i embetet	132.00	129.00
Antall kvinnelige ansatte	77.00	74.00
Antall mannlige ansatte	55.00	55.00
Antall kvinner med personalansvar	3.00	3.00
Antall menn med personalansvar	8.00	8.00
Sum antall ansatte med personalansvar	11.00	11.00
Andel kvinner med personalansvar	2.27 %	2.33 %
Andel menn med personalansvar	6.06 %	6.20 %
Andel ansatte med personalansvar	8.33 %	8.53 %
Antall ansatte uten personalansvar	121.00	118.00
Antall kvinnelige medarbeidere uten personalansvar	74.00	71.00
Antall mannlige medarbeidere uten personalansvar	47.00	47.00
Andel kvinnelige medarbeidere uten personalansvar	56.06 %	55.04 %
Andel mannlige medarbeidere uten personalansvar	35.61 %	36.43 %
Gjennomsnittlig månedslønn for kvinnelige ledere	71 747.00	71 283.00
Gjennomsnittlig månedslønn for mannlige ledere	75 984.00	74 959.00
Gjennomsnittlig månedslønn for kvinnelige medarbeider	46 548.00	46 766.00
Gjennomsnittlig månedslønn for mannlige medarbeidere	48 442.00	47 409.00

Mannlige ledere er inkludert fylkesmannen

Gjennomsnittlig månedslønn

Betegnelse på rapporteringskrav	Årstall	Prosent menn av alle ansatte pr. 31.12.	Prosent kvinner av alle ansatte pr. 31.12.	Månedslønn menn pr. 31.12	Månedslønn kvinner pr. 31.12	Prosentandel kvinners månedslønn av menns månedslønn pr. 31.12
Totalt i virksomheten	2016	42 %	58 %	52 543	47 593	91
Totalt i virksomheten	2015	43 %	57 %	51 000	45 949	90
Embetsledelse / dir. / adm.sjef	2016	75 %	25 %	80 734	79 661	99
Embetsledelse / dir. / adm.sjef	2015	75 %	25 %	78 696	77 750	99
Seksjonssjef/ ass. dir.	2016	69 %	31 %	63 108	60 731	96
Seksjonssjef/ ass. dir.	2015	69 %	31 %	60 139	56 834	95
Saksbehandler 1	2016	45 %	55 %	48 486	49 212	101
Saksbehandler 1	2015	47 %	53 %	47 428	47 557	100
Saksbehandler 2	2016	17 %	83 %	44 423	42 807	96
Saksbehandler 2	2015	24 %	76 %	43 300	42 548	98
Kontorstillinger	2016	8 %	92 %	39 392	39 267	100
Kontorstillinger	2015	7 %	93 %	38 950	37 965	97
Fagarb.stillinger	2016	0 %	0 %	0	0	
Fagarb.stillinger	2015	0 %	0 %	0	0	
Lærlinger	2016	100 %	0 %	13 346	0	0
Lærlinger	2015	100 %	0 %	13 200	0	0

3 Årets aktiviteter og resultater

3.1 Redegjørelse for, analyse og vurdering av oppnådde resultater

Hovedmål 1 - Nasjonal politikk skal være kjent og iverksatt i fylket

Måloppnåelse

Vi mener at måloppnåelsen i 2016 totalt sett var god. Vi har den kompetansen vi trenger for å gjennomføre oppgavene på en god måte. Vergemål og oppgaver under Helsedirektoratet er områder hvor forholdet mellom ressurser og oppgaver er en utfordring hvert år. På helse- og omsorgsområdet har vi prioritert innsatsen til de sentrale områdene innen Omsorg 2020, opptrappingsplanen på rusfeltet, psykisk helse og folkehelse. På vergemålsområdet er det gjort en prioritering i forhold til oppgavens viktighet. Saksbehandlingstiden er for lang på mange oppgaver innenfor dette feltet. På Helsetilsynets område klarer vi ikke å oppnå forventet saksbehandlingstid på klagesaker økonomisk sosialhjelp, som er et viktig område når det gjelder rettsikkerheten. Selv om vi har prioritert området med ulike virkemidler, har saksmengden økt betydelig og vi klarer fortsatt ikke å oppfylle styringskravet. Også på tilsyns- og rettighetsaker på helse- og omsorgsområdet oppfyller vi ikke kravene til saksbehandlingstid i oppdragsbrevet da vi har betydelig flere saker enn forventet. Også på andre fagområder er det mindre avvik fra planene, slike avvik skyldes som oftest nye og uforutsette oppgaver eller permisjoner/sykefravær da ressursituasjonen gjør at vi ikke har noen buffer. Vi prøver å ta høyde for dette gjennom større grad av faglig samarbeid.

Oppfølging av kommuner

Fylkesmannen har løpende kontakt og dialog med kommunene både enkeltvis og samlet i møter, kurs og seminarer. Fylkesmannen besøkte enkeltkommuner på tilsyn, øvelser, dialogmøter om sektorvise utfordringer, kommunereformen og i tilknytning til særskilte saker. Fylkesmannen deltok på møter i alle kommunene og regionrådene for å snakke om kommunereform. ROBEK-kommunene er fulgt spesielt opp. Vi har også fulgt opp kommuner som av ulike grunner ikke klarer å løse oppgavene sine på en tilfredsstillende måte eller er i faresonen i forhold til økonomi. Innenfor de juridiske områdene som valglov, inndelingslov, navnelov, helligdagsfred, gravferdslov med mer har vi relativt kort saksbehandlingstid.

Vergemål

På vergemålsområdet varierer saksbehandlingstiden mye for ulike oppgaver. For de høyest prioriterte oppgavene er saksbehandlingstiden akseptabel, mens for de lavere prioriterte oppgavene er saksbehandlingstiden for lang. Graden av service og tilgjengelighet er ikke tilfredsstillende. Det er et bevisst valg for å kunne ha høyest mulig produktivitet på saksbehandlingen. Lang saksbehandlingstid og for dårlig service skyldes ressurstilgangen i forhold til oppgavemengden. Embetet arbeider kontinuerlig for å få ned saksbehandlingstiden og har igangsatt tiltak for å bedre servicen.

Samfunnssikkerhet og beredskap

Samfunnssikkerhets- og beredskapsarbeidet har tydelig sektorovergripende plass og er godt forankret i embetsledelsen. Reduksjon av samfunnets risiko og sårbarhet og økt krisehåndteringsevne har prioritet. Fylkesmannen gjennomfører rutinemessig øvelser, tilsyn og veiledning for å opprettholde og øke krisehåndteringsevnen.

Helse- og velferd

På helse- og velferdsområdet bidrar fylkesmannen til å iverksette nasjonal politikk gjennom informasjon, kurs og kontaktmøter på mange ulike arenaer. I 2016 har arbeidet med kommunereformen særlig bidratt til å sette framtidige utfordringer på dagsorden. Ved tilsyn, klagesaksbehandling, tilskuddsforvaltning og rapportering kan vi både bidra til og følge med på om kommunene iverksetter nødvendige omstillingstiltak i tråd med nasjonale forventninger.

Barnevern

Vår veiledning, tilsyn, kontroll og klagebehandling på barnevernområdet har høy kvalitet. Måloppnåelse på gjennomføring av tilsyn i institusjoner, behandlingstid på rettighetsklager samt gjennomførte systemrevisjoner er som forventet fra Statens helsetilsyn. Vi har også etablerte arenaer og tilgjengelighet som sikrer at vi tilbyr og gir veiledning og informasjon til kommuner, institusjonseiere og tjenesteytere på barnevernområdet.

Oppvekst

Innenfor oppvekstområdet har Fylkesmannen formidlet nasjonal politikk gjennom tett kontakt med kommunene. Vi har i 2016 spesielt formidlet sammenhengen mellom jus og pedagogikk for å sikre innsikt og se sammenhengen for barnehager og skoler. Fylkesmannen mener at det å vise sammenhenger på en slik måte bidrar til økt refleksjon, økt forståelse og økt regelverksetterlevelse.

Landbruk

På landbruksområdet er kommunene førstelinja i forvaltningen, og derfor også hovedfokus i Fylkesmannens arbeid med å formidle og iverksette den nasjonale landbrukspolitikken. Arbeidet er systematisert gjennom en egen årlig handlingsplan for kommunerettede tiltak, der det legges vekt på tett dialog, veiledning, kurs og fagsamlinger. Den landbrukspolitiske dialogen

med kommunene gjennomføres både på administrativt og politisk nivå. Fylkesmannen erfarer at dyktige og bevisste kommuner er en god investering i forhold til framtidig tidsbruk.

Hovedmål 2 - Statlig virksomhet på regionalt nivå skal være godt samordnet og legge til rette for gode helhetsløsninger

Samordning og tilrettelegging for gode helhetsløsninger ivaretas gjennom fylkesberedskapsrådet, grenseredningsrådet, øvingsutvalget i Hedmark og fylkeskommunenes planforum.

Det er et nært samarbeid med fylkesleddet i Nav, Bufetat, det statlige helseforetaket og statlige kompetansesentra for å samordne statlig politikk på ulike områder.

Vi har et tett samarbeid med fylkeskommunen i forhold til plan og byggesaker. Vi koordinerer også ulike statlige etater i forbindelse med blant annet meklingsaker. Videre følger vi opp kommunene med hensyn til opplæring/veiledning på området, og vi avholder årlige fagkurs i plan- og bygningsrett. På området kommuneøkonomi driver vi også utstrakt veiledning og opplæring. Blant annet har vi et særlig ansvar overfor kommuner som er i ROBEK-registeret og kommuner som er i faresonen for å komme inn i ROBEK. På begge områdene formidler vi statlig politikk, samt at vi orienterer fagdepartementet om forhold i fylket.

Fylkesmannen samarbeider med kommunene, fylkeskommunen, høyskolene, KS og NHO om bedring av skoleresultater og forsterket samhandling gjennom "Kultur for læring".

I forhold til samordning av ulike tjenester rettet mot barn og unge er det iverksatt en del enkelttiltak. Det skal arbeides videre med å sikre gode samordnede tjenester på tvers av lovverk og områder ute i kommunene.

På landbruksområdet er det etablert et godt fungerende samarbeid med Innovasjon Norge, både innen rammen av det Regionale partnerskapet og i annet løpende utviklingsarbeid. Samarbeidet og samordningen med Statens kartverk ivaretas innenfor en rekke fora (Norge digitalt, Geovekst, Temadata innlandet, lederforum GIS m.v.), fungerer godt og er til stor gjensidig nytte. Samarbeidet med Mattilsynet regionalt er betydelig styrket i de senere år, og er utviklet utover hva den nasjonale avtalen tilsier.

Hovedmål 3 - Rettssikkerhet skal være ivaretatt på en enhetlig måte i fylket og på tvers av embetene

Fylkesmannen i Hedmark har et særlig fokus på arbeidet med rettssikkerhet. Embetet har etablert en intern faggruppe som har medlemmer fra samtlige avdelinger. Gruppen er permanent og skal, både på eget initiativ og etter innspill fra ledelsen og de øvrige fagavdelinger, ta tak i utfordringer som er relatert til rettssikkerhet i vid forstand. Gruppen arbeider bl.a. med «godt språk», etikk spørsmål, maler til brev, ulike vedtak mm. Gruppen har videre ansvar for å bidra til kompetanseoppbygning på rettssikkerhetsområde. Gruppen vil blant annet arrangere kurs i forvaltningsrett, offentleglova, arkivlov, språkkurs, etikk i løpet av 2017.

Rettssikkerhetsarbeid utgjør en vesentlig del av fylkesmannens arbeid på helse- og velferdsområdet. Omfattende klagesaksbehandling og behandling av tilsynssaker bidrar til at enkeltpersoners rettigheter ivaretas. Det planlagte tilsynet og oppfølgingen av dette har som siktemål å sikre etterlevelse av myndighetskrav. En viktig del av rettssikkerhetsarbeidet består i å informere kommuner og tjenesteytere om foreliggende lovkrav, og gi råd og veiledning i enkeltsaker. Det foregår en utstrakt kontakt med oppdragsgivere i departement og direktorat for å sikre enhetlig behandling nasjonalt, og det er også etablert ulike nettverk mellom embetene med tanke på harmonisering av tilsyn og saksbehandling.

Innenfor oppvekstfeltet er tilsyn og klagesaker behandlet i tråd med krav. I tillegg er det gitt veiledning både til foreldre og til kommuner. Godt samarbeid med andre fylker og med Utdanningsdirektoratet gir en enhetlig behandling av tilsyn og klagesaker.

Fylkesmannen er opptatt av lik behandling uavhengig av administrative grenser. Vi arbeider derfor sammen med nabofylker for å harmonisere saksbehandlingen både på forurensningsområdet (tilsyn) og ved behandling av plan- og bygningslovsaker. Det er også dialog med nabofylker på andre miljøvernpoppgaver.

På landbruksområdet er Fylkesmannens fokus på kompetanse og kapasitet i kommunal landbruksforvaltning, også hovedvirkemidlet for å ivareta rettssikkerhet og likebehandling. Fylkesmannen avholder årlig 25-30 kurs og fagsamlinger rettet mot kommunene. Videre er kontrollplan utarbeidet og fulgt opp med kun et mindre avvik. Et særskilt fokus i 2016 har vært å harmonisere forvaltningen knyttet til avkortninger i tilskudd i dyrevelferdssaker og ved feilopplysninger. Det samme gjelder kommunenes oppfølging av kravet til vanlig jordbruksproduksjon. Fylkesmannen gjør videre aktiv bruk av rapporteringshjemmelen i jordlovens § 3 for å harmonisere forvaltningspraksisen innenfor landbrukslovgivningen mellom kommuner innenfor det skjønnsrommet kommunene er gitt.

Hovedmål 4 - Fylkesmannen skal ta de initiativ som finnes påkrevd og holde sentrale myndigheter orientert om tilstanden i fylket og effekten av statlig politikk

I Hedmark er skoleresultater svake og Fylkesmannen har tatt initiativ til et FoU-prosjekt i samarbeid med Høgskolen i Hedmark. FoU-prosjektet er en del av "Kultur for læring". Prosjektet startet høsten 2016 med en stor kartleggingsundersøkelse. Innsatsen videre vil bli målrettet i forhold til resultatene fra denne kartleggingen. Barnehage vil bli koplet til i løpet av 2017.

Gjennom tett og godt samarbeid med Utdanningsdirektoratet orienterer vi jevnlig om tilstanden i fylket. Vi opplever at samarbeidet med Utdanningsdirektoratet gir oss store muligheter til å komme med innspill i prosesser samt å la tilstanden i fylket danne grunnlag for skreddersøm av nasjonale tiltak eller satsinger.

3.1.1 Nasjonal politikk skal være kjent og iverksatt i fylket

3.1.1.1 En bærekraftig, trygg og fremtidsrettet samfunnsutvikling og arealbruk

Det forebyggende arbeidet, kravene til samfunnsikkerhet og beredskap og ROS-analyser etter Plan- og bygningsloven og Sivilbeskyttelsesloven følges godt opp lokalt og regionalt for å berede grunnen for bærekraftig og framtidsrettet samfunnsutvikling og arealbruk.

Gjennom tidlig dialog med kommunene og tett oppfølging i planprosesser som sådan, sikres at landbrukets arealressurser blir ivaretatt best mulig vurdert opp mot andre samfunnshensyn. Det har vært en stor nedgang i omdisponeringen i dyrket mark fra 2014 til 2015. Det må imidlertid påregnes en betydelig økning i omdisponeringen i årene som kommer grunnet gjennomføring av flere større nasjonale samferdselsprosjekter i regionen.

Under arbeidet med ny kommunestruktur er det innsamlet en betydelig mengde data om den enkelte kommune. Materialet gir verdifull informasjon om forhold og utfordringer i den enkelte kommune som er avgjørende for å sikre en bærekraftig samfunnsutvikling og arealbruk. Informasjonen er brukt opp mot kommunene i arbeidet med ny kommunestruktur og er vesentlig bidrag og innspill til kommunenes planprogram og samfunnsdel.

FM har hatt dialog med og (fra kapittel 3.1.1.1.1 i TB)

Rapportere på

FM har hatt dialog med og formidlet nasjonale og regionale hensyn til alle kommuner i fylket.

Fylkesmannen har formidlet nasjonale hensyn til kommunene gjennom tilbakemelding på alle oppstartsmeldinger og høringer i plansaker, gjennom svar på spørsmål på telefon og epost, deltagelse i diverse møter i større planprosesser som KDP Dovrebanen Sørli- Brumunddal. Dessuten har vi i samarbeid med fylkeskommunen arrangert flere fagdager (tema kommuneplanens arealdel, planstrategi) og en to-dagers plan- og byggesakskonferanse.

Prinsippene i de statlige (fra kapittel 3.1.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Prinsippene i de statlige planretningslinjene er lagt til grunn i alle relevante regionale og kommunale planer.

Statlige planretningslinjer er lagt til grunn for vårt arbeid med plansakene.

Andel relevante kommunale og (fra kapittel 3.1.1.3.1 i TB)

Rapportere på

Andel relevante kommunale og regionale planer med tidlig medvirkning: 100%

Fylkesmannen har besvart alle oppstartsmeldinger og planprogram, og deltatt i alle regionale planforum.

Mekling i planer med uløste (fra kapittel 3.1.1.3.2 i TB)

Rapportere på

Mekling i planer med uløste innsigelser: 100%

Fylkesmannen gjennomfører mekling i alle saker med uløste innsigelser og sakene er oversendt for mekling. I 2016 var det 3 saker. Det har også vært møter i flere saker med innsigelser for å prøve å finne løsninger slik at mekling ikke blir nødvendig. 11 saker ble løst slik. Totalt hadde vi 14 innsigelser.

Mekling i planprosesser med uløste innsigelser

Resultatmål	Differanse	Resultat
100 %	0 %	100 %

Fylkesmannen har gjennomført mekling i alle saker der det er uløste innsigelser og det er bedt om mekling.

Alle planer etter plan- og (fra kapittel 3.1.1.1.4.1 i TB)**Rapportere på**

Alle planer etter plan- og bygningsloven er vurdert med hensyn til klimaendringer.

Fylkesmannen har alle planer etter plan- og bygningsloven til høring og hensynet til klimaendringer og klimatilpassing blir alltid vurdert.

Vurdering av konsekvenser av klimaendringer i planer

Er alle planer etter plan og bygningsloven vurdert med hensyn til klimaendringer?
Ja

Alle planer etter plan- og (fra kapittel 3.1.1.1.5.1 i TB)**Rapportere på**

Alle planer etter plan- og bygningsloven er vurdert med hensyn til samfunnssikkerhet.

Fylkesmannen har alle planer etter plan- og bygningsloven til høring og hensyn og lovkrav i forhold til samfunnssikkerhet blir sjekket.

Vurdering av konsekvenser av samfunnssikkerhet i planer

Er alle planer etter plan og bygningsloven vurdert med hensyn til samfunnssikkerhet?
Ja

Landbrukets og reindriftens (fra kapittel 3.1.1.1.6.1 i TB)**Rapportere på**

Landbrukets og reindriftens arealressurser er ivaretatt i alle planprosesser.

Gjennom tidlig medvirkning og dialog med kommunene ivaretar Fylkesmannen landbrukets arealressurser i pågående planprosesser. I 2016 har det vært spesielt fokus på arbeidet med kommunedelplan for dobbeltspor mellom Sørli-Brumunddal. Reindriftens arealressurser ivaretas i samarbeid med Fylkesmannen i Sør-Trøndelag som er gitt det reindriftsfaglige ansvaret også for Hedmark. Det er i 2016 startet opp et arbeid knyttet til den vedvarende arealkonflikten mellom landbruk og reindrift i Os kommune.

Reduksjon i omdisponering av dyrket mark sammenlignet med 2014. (fra kapittel 3.1.1.1.6.2 i TB)

Rapportere på

Reduksjon i omdisponering av dyrket mark sammenlignet med 2014.

I.h.t. KOSTRA har det vært en betydelig nedgang i omdisponeringen av dyrka mark i Hedmark fra 578 daa i 2014 til 133 daa i 2015. Omfanget av omdisponering av dyrket mark vil imidlertid øke betydelig i årene som kommer på grunn av en rekke større nasjonale samferdselsprosjekter i regionen (E6 og dobbeltspor Dovrebanen).

3.1.1.2 Informasjon og veiledning er tydelig og målrettet

Med bakgrunn i det vi har kommentert under de ulike resultatmålene er fylkesmannen godt fornøyd med sin samlede måloppnåelse innen informasjon og veiledning. I forhold til den arbeidsformen vi har valgt i Hedmark er det et forventet resultat.

Barnehageeiers og (fra kapittel 3.1.1.2.1.1 i TB)**Rapportere på**

Barnehageeiers og barnehagemyndighets tilfredshet med støtte og veiledning innenfor kompetanseutviklingstiltak, skal ligge på minimum samme nivå som landsgjennomsnittet for 2015.

I henhold til undersøkelse gjennomført blant barnehageeiers og barnehagemyndighet ligger Hedmark 0,3 poeng over landsnittet.

Fylkesmannen anser det for å være et realistisk bilde av virkeligheten, da vi har gjort et stort stykke arbeid med å sikre et felles ståsted for arbeidet på oppvekstområdet. Vi opplever at kommunene slutter opp om dette.

Barnehageeiers og barnehagemyndighets tilfredshet med støtte og veiledning innenfor kompetanseutviklingstiltak

Differanse resultatmål	Resultatmål	Grunnlagstall
0.3	3.7	4.0

Skoleeiers tilfredshet med (fra kapittel 3.1.1.2.1.2 i TB)**Rapportere på**

Skoleeiers tilfredshet med fylkesmannens støtte og veiledning innenfor kompetanseutviklingstiltak, skal ligge på minimum samme nivå som landsgjennomsnittet for 2015.

Fylkesmannen står bak et FoU-prosjekt som i 2016 er startet opp mot skolesektoren. Forskningsrådet bevilget i underkant av 6 millioner kroner til prosjektet, i kategorien *innovasjon i offentlig sektor*. Tilsvarende prosjekt vil bli startet opp innen barnehagesektoren i Hedmark i 2017.

Resultatmålet er nådd.

Skoleeiers tilfredshet med fylkesmannens støtte og veiledning innenfor kompetanseutviklingstiltak

Resultatmål	Differanse resultatmål	Grunnlagstall
64.0 %	4.0 %	68.0 %

Tallene er hentet fra NIFU-rapportene 2015:19 og 2016:16. Tallene er beregnet manuelt og gjelder Fylkesmannens virkemidler samlet.

3.1.1.3 Fylkesmannen understøtter kommunenes arbeid med samfunnsikkerhet og beredskap

Fylkesmannen understøtter og følger opp kommunen gjennom årlige samfunnsikkerhet- og beredskapsmøter med kommunenes rådmenn og beredskapskoordinatorer, og gjennom våre rutinemessige tilsyn og øvelser av 1/4 av kommunene

per år.

Gjennomført tilsyn i ¼ av kommunene. (fra kapittel 3.1.1.3.1.1 i TB)

Rapportere på

Gjennomført tilsyn i ¼ av kommunene.

Det er gjennomført tilsyn i 6 av fylkets 22 kommuner (27%).

Tilsyn og veiledning med kommunenes etterlevelse av kommunal beredskapsplikt

Tilsyn og veiledning med kommunenes etterlevelse av kommunal beredskapsplikt.				
Resultatmål	Differanse resultatmål	Resultat	Totalt antall kommuner i embete	Antall gjennomført tilsyn
25.00 %	2.27	27.27 %	22.00	6.00

3.1.1.4 Økt kunnskap om sosialtjenesteloven

Vi har gjennom etablerte arenaer som fagnettverk, møtepunkter med Nav-ledere, og tildeling av tilskudd til gjennomføring av kompetansetiltak i regioner/kommuner bidratt til økt kunnskap om sosialtjenesteloven. Kunnskap om sosialtjenesteloven og praktisering av lovverk er også økt gjennom veiledning til enkeltansatte/Nav-kontorer etter henvendelser. Vi vurderer at vår innsats på dette området har ført til økt kunnskap om sosialtjenestelovgivningen.

Alle NAV-kontor i fylket skal ha mottatt tilbud om opplæring. (fra kapittel 3.1.2.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Alle NAV-kontor i fylket skal ha mottatt tilbud om opplæring.

Alle Nav-kontor har fått tilbud om opplæring. Det er gitt tilskuddsmidler til kommunene for å gjennomføre kompetansetiltak, hvor fylkesmannen også har bidratt til opplæring i disse aktivitetene. Vi har eller gitt opplæring - i samarbeid med Nav Hedmark - i Nav-ledermøter og fagnettverk for sosiale tjenester.

Opplæringstiltak for NAV

Resultatmål	Differanse resultatmål - resultat	Resultat	Antall NAV-kontor i fylket som har mottatt tilbud om opplæring	Antall NAV-kontor i fylket totalt
100 %	0 %	100 %	22	22

3.1.1.5 Øke tilgjengelighet og kapasitet, samt styrke kvalitet og innovasjonsevne i helse- og omsorgssektoren og i folkehelsearbeidet

Vår kartlegging viser at 6 av 22 kommuner fortsatt ikke jobber systematisk med folkehelsearbeidet. Gjennom regionale samlinger i forkant av planstrategiarbeidet, seminar om oversiktsarbeidet i samarbeid med Helsedirektoratet og fylkeskommunen, og høringsuttalelser, har vi sikret informasjon og kunnskap om oversiktsarbeidet og identifisering av folkehelseutfordringer i planstrategien. Via tilskudd og kompetansehevende kurs har vi bidratt til å øke kompetanse og kapasitet hos frisklivssentralene i Hedmark. Vi har bidratt til økt kunnskap og kvalitet på kommunens arbeid med alkoholloven gjennom en kursdag og veiledning på enkeltsaker.

Alle kommuner har utarbeidet (fra kapittel 3.1.3.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Alle kommuner har utarbeidet lokale helse- og omsorgsplaner som del av det helhetlige kommuneplanarbeidet.

Av Hedmarks 22 kommuner er det 6 kommuner som ikke har utarbeidet helse- og omsorgsplan. Av de 6 kommunene er

Fylkesmannen kjent med at 3 kommuner skal utarbeide en plan i 2017/2018. Av de 16 kommunene som har en lokal plan er det fire kommuner som skal revidere planen i 2017. Fylkesmannen er av den oppfatning at politikere og administrasjonen har en økt forståelse av, og ser viktigheten av å ha en realistisk og godt forankret plan innenfor helse- og omsorgssektoren. Dette for å kunne styre utviklingen i ønsket retning. Hovedutfordringen er å finne gode nok data og analysere fremtidsutfordringene i den enkelte kommune. I forbindelse med innsending av planstrategien for 2016 til 2020 påpeker Fylkesmannen viktigheten av at kommunene vurderer utfordringsbildet i helse- og omsorgssektoren. Dette er den største enkeltsektoren for kommunale tjenester, og det er store utfordringer knyttet til kompetanse, kapasitet og organisering, også de neste fire årene.

Alle kommuner har iverksatt tiltak for å bedre kvaliteten på tjenestetilbudet til personer med demens. (fra kapittel 3.1.3.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Alle kommuner har iverksatt tiltak for å bedre kvaliteten på tjenestetilbudet til personer med demens.

Fylkesmannen i Hedmark har i mange år viet tjenestetilbudet til personer med demens stor oppmerksomhet. Vi har et tett samarbeid med Alderspsykiatrisk forskningssenter ved Sykehuset Innlandet HF. Vi samarbeider blant annet om å arrangere en årlig konferanse hvor også Fylkesmannen i Oppland er med. Tiltakene i demensplan 2015 og nå demensplan 2020 danner grunnlaget for innholdet i konferansene. Vi er også opptatt av å spre erfaringer og prosjekter fra egne fylker som gir den enkelte kommune inspirasjon til å fortsette å utvikle tjenestetilbudet i egen kommune samtidig som enkle prosjekter lett kan overføres til andre kommuner. Vi er også opptatt av å spre kunnskapsbasert praksis og siste nytt innen forskning. Tilbakemeldingene fra kommunene er at det har blitt en viktig arena for nyteknologier og kontakt med andre kommuner. Årets konferanse ble avholdt 24. og 25. januar med 350 deltakere hvor 17 av 22 kommuner i Hedmark var representert. Det var venteliste for å delta.

Flere kommuner i Hedmark er også deltagere i forskningsprosjekter i regi av alderspsykiatrisk forskningssenter. Fagmiljøene rapporterer at det å være aktiv deltager i et forskning- fagutviklingsprosjekt fører til høyere bevissthet, mer kunnskap og endring av praksis. Ett eksempel fra 2016 er TID (tverrfaglig intervensjonsmodell ved utfordrende adferd ved Demens), hvor 7 sykehjem i Hedmark er involvert. Erfaringer og kunnskap om systematisk kartlegging, vedtatte og kjente rutiner og tiltak fører til bedre tjenestetilbud for personer med kognitiv svikt med utfordrende adferd. Dette er nyttig og viktig i en travel hverdag på sykehjemmene. Kommunene melder tilbake at den største faglige og ressursmessige utfordringen for pasienter på sykehjem er de pasientene som har en kognitiv svikt og har en utfordrende adferd. Fylkesmannen ser det derfor som viktig å støtte kommunene til å delta i prosjekter, samtidig som kommunene må dele sine erfaringer på tvers av kommunegrensene.

Fylkesmannen erfarer videre at sykehjemslegene har blitt mer aktive og fått større stillingsandel det siste året(ene). Vi tolker denne økningen slik at det er større forståelse for at sykehjemsmedisin er viktig for å kunne gi helhetlig tilbud til pasienter på sykehjem inkludert pasienter med demens.

Når det gjelder dagaktivitetstilbud for hjemmeboende pasienter er det fremdeles tre kommuner i Hedmark som ikke har etablert tilbud. En av de tre kommunene planlegger å opprette dagtilbud i 2017. Hovedutfordringen her er kapasitet og at tilbudet er tilpasset den enkeltes interesser og behov. Kommunene melder at det er ventetid for å få dagtilbud.

20 av 22 kommuner i Hedmark har fullført opplæring i Demensomsorgens ABC. Antall deltagere varierer fra 7 i Stor-Elvdal kommune til 264 i Kongsvinger kommune. I 2016 er det registrert 31 deltagere i Hedmark. Tilbakemeldingen fra noen kommuner er at ansatte har gjennomført opplæringen og at det pr i dag prioriteres annen internopplæring, for eksempel innen velferdsteknologi.

Når det gjelder pårørendeskole og pårørendeopplæring har noen kommuner etablert interkommunalt samarbeid. Demensforeningene i fylket gjør en viktig jobb på dette området i samarbeid med Sykehuset Innlandet. Fylkesmannen tror det er viktig at hukommelsesteamene og fastlegene har større fokus på å informere pårørende om muligheter for informasjon og støtte, da kommunene melder at det kan være problematisk å nå ut til pårørende i tidlig fase av demensforløpet. Det bør også være mer fokus på etterlatterstøtte. Erfaringer fra pårørendestøtte til kreftpasienter bør overføres til demensomsorgen.

Alle kommuner har oppnådd en (fra kapittel 3.1.3.1.3.1 i TB)

Rapportere på

Alle kommuner har oppnådd en økt andel ansatte med relevant utdanning sammenliknet med 2015.

Fylkesmannen vil sende egen rapport på Kompetanseløftet 2020 til Helsedirektoratet innen 1. mai 2017. Kommunene vil

rapportere til Fylkesmannen innen 1. mars. om antall ansatte som deltar eller har gjennomført grunnutdanning, videreutdanning eller etterutdanning i 2016.

Alle kommuner skal ha deltatt i kompetansehevende program. (fra kapittel 3.1.3.1.4.1 i TB)

Rapportere på

Alle kommuner skal ha deltatt i kompetansehevende program.

Fylkesmannen i Hedmark hadde kr 16 854 000 til fordeling i 2016 til kompetansehevende tiltak, BPA opplæring og innovasjonsprosjekter. Det ble til sammen søkt om kr 25 500 000.

Alle kommunene i Hedmark har søkt og fått tildelt tilskudd til kompetansehevende tiltak i 2016.

Der store variasjoner i tilskuddsbeløpet til den enkelte kommune, fra kr 75 000 til kr 1 290 000. De største kommunene søker og får naturlig nok tildelt høyere tilskudd enn de minste kommunene. Tilskuddene til kompetansehevende tiltak er fordelt på følgende utdanninger:

Helsefagarbeiderutdanning	kr 1 251 000
Fagskoleutdanning	kr 390 000
Bachelorutdanning	kr 1 410 000
Videreutdanning	kr 3 098 000
Lederutdanning	kr 1 540 000
ABC utdanning	kr 754 000
Relevant internopplæring	kr 199 000

Hvor mange som har gjennomført eller er under utdanning vil bli rapportert i særskilt rapportering til Helsedirektoratet pr 1.5.2017.

3.1.1.6 Økt kapasitet og kompetanse om psykisk helse og rus, med satsing på bedre forebygging og sammenhengende tjenester

Fylkesmannen har brukt en rekke virkemidler over flere år for å øke kapasitet og kompetanse om psykisk helse og rus. Tilskuddsforvaltning og oppfølging av prosjekter på bakgrunn av tilskudd, tilsyn, dialogmøter, opplæring, konferanser og øvrig formidling av nasjonal politikk og retningslinjer bidrar alle til å øke forståelse og innsats på området. Tiltakene på området sees i sammenheng med satsing på bedre tjenester til barn og unge, barnefattigdomsprosjekter, boligsosialt arbeid og sosiale tjenester.

Alle kommuner i fylket har tatt i bruk BrukerPlan eller lignende kartleggingsverktøy i sitt planverk. (fra kapittel 3.1.3.2.1.1 i TB)

Rapportere på

Alle kommuner i fylket har tatt i bruk BrukerPlan eller lignende kartleggingsverktøy i sitt planverk.

18 av 22 kommuner har tatt i bruk Brukerplan i Hedmark. Dette utgjør ca 81% av kommunene. Av de resterende 4 kommuner har 2 påbegynt arbeidet med rapporteringen i 2016 gjennom å ha gjennomført kurs i regi av kompetansesenter rus, region øst (Korus-øst)

Alle kommuner i fylket har deltatt i kompetansehevende tiltak på rusfeltet. (fra kapittel 3.1.3.2.2.1 i TB)

Rapportere på

Alle kommuner i fylket har deltatt i kompetansehevede tiltak på rusfeltet.

Gjennom 2016 har alle kommuner i Hedmark deltatt på ett eller flere kompetansetiltak som er gjennomført gjennom ulike temasamlinger, nettverkssamlinger, opplæringstiltak eller konferanser

Alle kommuner har dokumentert kapasitetsvekst i (fra kapittel 3.1.3.2.3.1 i TB)**Rapportere på**

Alle kommuner har dokumentert kapasitetsvekst i lokalt rus- og psykisk helsearbeid sammenliknet med 2015.

I følge IS 8/24 rapporteringen har totale antall årsverk gått ned fra 487 i 2015 til 465 årsverk i 2016. Av disse så har årsverk til voksne blitt redusert fra 354 til 327 og for barn er det en økning fra 133 til 138.

Rapporteringene gitt i rapporteringskravene etter tilskuddsforvaltningen viser tilsvarende bilde for utviklingen i antall årsverk fra samme tidsrom.

Vi gjør oppmerksom på at det er store variasjoner i rapporteringsgrunlaget for 2015 til 2016 noe som kan skyldes endret rapporteringspraksis gjennom at bla IS 8 og IS 24 ble slått sammen til en felles rapportering for hele rus- og psykisk helsefeltet. I tillegg er flere kommunale rus- og psykisk helsetjenester slått sammen til felles kommunal enhet som bør gjøre at tallene etter hvert blir mer pålitelige.

3.1.1.7 Økosystemene i fylket har god tilstand og leverer økosystemtjenester

Økosystemene i fylket har gjennomgående god tilstand.

Fylkesmannen er heller ikke kjent med at det har skjedd en negativ utvikling for noen truede naturtyper, ei heller at noen naturtyper har utgått i Hedmark i 2016.

Vannkvaliteten i Hedmark er gjennomgående god, men det er strekninger som påvirkes av tidligere tiders gruvedrift. Likeledes er konsentrasjonen av miljøgifter som kvikksølv, PCB, dioksiner og bromerte flammehemmere i fisk, høyere enn ønskelig i flere vassdrag. Kalking av vassdrag kunne avsluttes i 2014 og disse vassdragene følges nå opp gjennom et omfattende overvåkingsopplegg.

For flere vassdrag er påleggene om fiskeutsettinger trukket tilbake. Sammen med regulanter arbeides det med å finne fram til andre og bedre tiltak for å ta vare på fiskebestandene. Vassdragsreguleringer påvirker langtvandrende fiskestammer negativt. Det er utfordringer både med oppvandring og nedvandring gjennom kraftstasjoner.

Annen generasjons kartlegging av biologisk mangfold er nå avsluttet i Hedmark. Dette er et viktig redskap for å kunne sikre verdifull natur i all arealforvaltning. Det gjennomføres skjøtsel eller kartlegging i en rekke lokaliteter med truede arter. Tilsvarende gjennomføres tiltak i truede naturtyper.

Tematiske verneplaner og nasjonalparkplanen er gjennomført i Hedmark. Det er god pågang av områder for frivillig skogvern og verneforslag for skogområder på statens grunn blir sendt på høring i 2017. Det er pr. 31.12.2016 etablert 67 skogreservater i fylket. Lokaliteter i myr og våtmark blir vurdert for restaurering.

Restaureringsprosjekter skal være igangsatt i (fra kapittel 3.1.4.1.1.1 i TB)**Rapportere på**

Restaureringsprosjekter skal være igangsatt i henhold til plan 2016-2020 for restaurering av myr og annen våtmark.

Fylkesmannen har startet arbeidet med å gjennomgå lokaliteter med myr og våtmark, for å plukke ut aktuelle lokaliteter for restaurering. Det ble ikke gjennomført eller igangsatt konkrete prosjekter i 2016.

Overvåkingsprogram er igangsatt i alle vannregioner. (fra kapittel 3.1.4.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Overvåkingsprogram er igangsatt i alle vannregioner.

Det er i liten grad prioritert tiltaksrettet overvåking av elver og innsjøer i nordre del av Hedmark i 2016. Unntaket er overvåking av tidligere kalkede vassdrag som omfatter lokaliteter i alle deler av fylket. Overvåkingen i 2016 er gjennomført etter plan for året.

Økt bruk av påleggsmyndigheten hjemlet i (fra kapittel 3.1.4.1.3.1 i TB)**Rapportere på**

Økt bruk av påleggsmyndigheten hjemlet i vannkraftkonsesjoner sammenliknet med 2015.

I stedet for å bruke påleggsmyndigheten har FM og regulant blitt enige om undersøkelser og tiltak regulant skal gjennomføre i aktuelle vassdrag. I 2016 omfattet dette bl.a. forsøk med utbedring (ombygging) av fisketrapp ved Høyegga i Glomma, el-fiske i tilløpsbekker til Savalen, kunnskapsinnhenting om gyte- og oppvekstområder i tilløpselver til Glomma gjennom Hedmark og prøvefiske av Hyllsjøen i Engerdal og Storsjøen i Rendalen.

3.1.1.8 Ingen arter og naturtyper i fylket er utryddet, og utviklingen til truede arter er i bedring

Artene vierspurv og hortulan er kritisk truet. De små restbestandene av disse artene finnes nå bare i Hedmark. Årsaken til tilbakegangen antas å ha sammenheng med faktorer i overvintringsområdene. I Hedmark søker en å ta vare på biotopene til artene, men artene må likevel forventes å forsvinne også fra Hedmark. Artene overvåkes årlig. Fylkesmannen er for øvrig ikke kjent med at noen arter har dødd ut eller fått en forverret bestandssituasjon i Hedmark i løpet av 2016. Fylkesmannen er heller ikke kjent med at det har skjedd en negativ utvikling for noen truede naturtyper, ei heller at noen naturtyper har utgått i Hedmark i 2016.

Alle tiltak for truede arter og (fra kapittel 3.1.4.2.1.1 i TB)**Rapportere på**

Alle tiltak for truede arter og naturtyper skal være i tråd med forvaltningsmål, faggrunnlag og handlingsplaner.

Det er gjennomført skjøtsel og/eller kartlegging for 13 lokaliteter med truede arter i Hedmark i 2016. Alle tiltak har vært i henhold til forvaltningsmål, faggrunnlag og/eller handlingsplaner for den aktuelle arten.

Det er gjennomført tiltak på 10 lokaliteter med truet naturtype knyttet til kulturmark, samt på 6 lokaliteter med naturtype som ikke er knyttet til kulturmark. Alle tiltak har vært i henhold til forvaltningsmål, faggrunnlag og/eller handlingsplaner for de aktuelle naturtypene.

Arbeid med og forvaltning av trua naturtyper og trua arter, inkludert utvalgte naturtyper og prioriterte arter

Hvilken art / naturtype	Type tiltak	Utdyping av, eller kommentar til, gjennomført tiltak	Der det er handlingsplan/faggrunnlag: Koordinerende FM oppgir hvilke fylker det var oppfølging av HP/FG i 2016?	Hvordan ble midler fra koordinerende FM fordelt til andre fylker?	Sum brukt	Ev. oppdragsnr.
Vierspurv	Kartlegging	feltregistreringer 2016	Hedmark	Etter søknad fra andre fylker	12 000	
Huldrestry	Kartlegging		Buskerud, Hedmark, Oppland, Oslo og Akershus	Etter søknad fra FoU/ekstern konsulent	520 000	
Hortulan med flere	Kartlegging		Hedmark	Etter søknad fra FoU/ekstern konsulent	110 000	

Vierspurv	Overvåking	inkl. arbeid med faggrunnlag	Hedmark	Etter søknad fra FoU/ekstern konsulent	18 000	
Hule eiker	Kartlegging	videreføring av registreringsarbeid	Hedmark	Etter søknad fra andre fylker	8 000	
Høgmyr og inntakte nedbørsmyrer i innlandet	Kartlegging		Buskerud, Hedmark, Oppland, Oslo og Akershus, Telemark, Vestfold, Østfold	Annet	70 000	
Slåttemark	Annet	Skjøtselsplaner for 4 områder, samt vurdering av avgrensing på et par andre områder	Hedmark	Etter søknad fra FoU/ekstern konsulent	80 000	
Svartkurle	Skjøtsel		Hedmark	Etter søknad fra FoU/ekstern konsulent	25 000	
svartkurle	Skjøtsel		Hedmark	Etter søknad fra FoU/ekstern konsulent	35 000	
Svartkurle	Skjøtsel		Hedmark	Etter søknad fra FoU/ekstern konsulent	3 000	
Svartkurle	Skjøtsel		Hedmark	Etter søknad fra FoU/ekstern konsulent	49 000	
Elvesandjeger	Annet	skjøtselsplan for lokalitet	Hedmark	Etter søknad fra FoU/ekstern konsulent	75 000	
elvemusling	Kartlegging	Bråtaåa	Hedmark	Etter søknad fra FoU/ekstern konsulent	24 000	
elvemusling	Kartlegging	Kjerkjesjøåa	Hedmark	Etter søknad fra FoU/ekstern konsulent	24 500	
Elvemusling	Kartlegging	Nøkklevassåa	Hedmark	Etter søknad fra FoU/ekstern konsulent	42 000	
Elvemusling	Kartlegging	Gjerda	Hedmark	Etter søknad fra FoU/ekstern konsulent	34 300	
Svartkurle	Skjøtsel		Hedmark	Etter søknad fra FoU/ekstern konsulent	17 000	
dragehode	FoU	Nibio - skjøtselsprosjekt		Etter søknad fra FoU/ekstern konsulent	25 000	
Slåttemark	Skjøtsel	Abborhøgda		Etter søknad fra FoU/ekstern konsulent	26 000	
Slåttemark	Skjøtsel	Børli		Etter søknad fra FoU/ekstern konsulent	51 500	
Slåttemark	Skjøtsel	Hytjanstorpet		Etter søknad fra FoU/ekstern konsulent	8 000	
Slåttemark	Skjøtsel	Pynten		Etter søknad fra FoU/ekstern konsulent	12 000	

Slåttemark	Skjøtsel	Rokoberget		Etter søknad fra FoU/ekstern konsulent	8 700	
Slåttemark	Skjøtsel	Solberg		Etter søknad fra FoU/ekstern konsulent	11 842	
Slåttemark	Skjøtsel	Lensmannsenga		Etter søknad fra FoU/ekstern konsulent	12 000	
Slåttemark	Skjøtsel	Skardet		Etter søknad fra FoU/ekstern konsulent	6 000	
Slåttemark	Skjøtsel	Ånerudmyra		Etter søknad fra FoU/ekstern konsulent	15 000	
Hule eiker	Skjøtsel			Etter søknad fra FoU/ekstern konsulent	25 000	
Hule eiker	Skjøtsel			Etter søknad fra FoU/ekstern konsulent	4 500	
Hule eiker	Skjøtsel			Etter søknad fra FoU/ekstern konsulent	3 000	
Hule eiker	Skjøtsel			Etter søknad fra FoU/ekstern konsulent	25 000	
Hule eiker	Skjøtsel			Etter søknad fra FoU/ekstern konsulent	2 000	
Hule eiker	Skjøtsel			Etter søknad fra FoU/ekstern konsulent	15 000	
dragehode	Skjøtsel	Bergseng		Etter søknad fra andre fylker	8 000	
Edelkreps	Kartlegging	prøvefiske i Storsjøen		Etter søknad fra andre fylker	80 000	
					1 485 342	

3.1.1.9 Utslipp av helse- og miljøfarlige stoffer er redusert og forurensning skader i så liten grad som mulig helse og miljø

Krav til finansiell sikkerhet er ikke oppfylt for Stensli Gjenvinning, Ringsaker.

Tillatelsen er ikke revidert for HRR Miljø og Stensli Gjenvinning.

Alle industri- og avfallsvirksomheter driver i tråd med nye krav i industriutslippsdirektivet. (fra kapittel 3.1.4.3.1.1 i TB)

Rapportere på

Alle industri- og avfallsvirksomheter driver i tråd med nye krav i industriutslippsdirektivet.

Tillatelsene er ikke revidert etter siste endring i IED-direktivet. BAT-kravene vannforbruk og energieffektivitet er i stor grad tatt inn i gjeldende tillatelser.

Avløpsanleggene skal ha lukket alle avvik som ble påvist i 2015. (fra kapittel 3.1.4.3.2.1 i TB)

Rapportere på

Avløpsanleggene skal ha lukket alle avvik som ble påvist i 2015.

Alle avvik fra kontrollaksjonen er lukket.

3.1.1.10 God økonomiforvaltning i kommunene

Hedmarks 22 kommuner er ulike. Dette gjelder geografi, folketall, innbyggere, bemanning mm. Det er vanskelig å gi en kort vurdering av samtlige. Vårt inntrykk er at økonomiforvaltningen jevnt over er god. Likevel har mange kommuner forbedringspotensiale på mange områder. Regnskapsresultatene for 2016 er ikke klare, men regnskapene for 2015 viste generelt gode resultater. Ingen kommuner i Hedmark avla regnskapet for 2015 med underskudd. Vi må tilbake til år 2000 for å finne tilsvarende. Netto driftsresultat for kommunene i Hedmark samlet var 3,2 % i 2015. Tilsvarende tall for landet var 2,7 %.

Antallet kommuner i ROBEK ved utgangen av 2016 ikke skal overstige antallet ved utgangen av 2015. (fra kapittel 3.1.5.1.1.1 i TB)**Rapportere på**

Antallet kommuner i ROBEK ved utgangen av 2016 ikke skal overstige antallet ved utgangen av 2015.

I tillegg til Åsnes kommune som er i ROBEK har Grue kommune blitt ROBEK-kommune i 2016. Dette skyldes at kommunen kom på etterskudd med inndekking av underskudd.

Antall kommuner i ROBEK

Kommuner per okt'15	Kommuner per okt'16	Avvik
1.00	2.00	1.00

3.1.1.11 Kommunereform

Alle kommunestyre i Hedmark har behandla sak om kommunesammenslåing. Reformprosessen har vært organisert og styrt via de fire regionene i Hedmark. I Nord-Østerdalen var Os kommune også med i en egen utredning med Holtålen og Røros kommuner i Sør-Trøndelag

Region	Folketall1.1.16	Areal km 2
Hamarregionen	91.424	2.725
Glåmdalen	52988	5.284
Sør-Østerdal	35.889	9.946
Nord-Østerdal *	15.055	9.443.

*Os kommune har som et resultat av reformprosessen sluttet seg til utvida samarbeidsavtale med Røros og Holtålen kommuner.

I Hedmark var det kun 3 kommunestyre som sa ja til sammenslåing. Det var Hamar, Kongsvinger og Åsnes kommuner. Det

har vært stor motstand mot kommunesammenslåing i Hedmark. Fylkesmannen har lagt ned mye innsats for å beskrive og diskutere de regionale utfordringsbildene som følge av økt antall eldre pr arbeidstaker, befolkningsutviklingen, samt innbyggernes økte forventninger til tjenesteproduksjon og samfunnsutviklingen.

Det ble avholdt folkeavstemming i Løten, Os, Nord-Odal og Sør-Odal kommuner.

Fylkesmannen i Hedmark har ikke anbefalt tvangssammenslåing. På lang sikt anbefaler Fylkesmann i Hedmark følgende endringer:

1. Hamarregionen – Hamar, Stange, Løten og Ringsaker. På kort sikt – Hamar og Stange.
2. Glåmdalen - Solør kommune med Våler og Åsnes. Odal kommune med Nord-Odal og Sør-Odal. Grue må inngå enten i Solør kommune eller Kongsvinger. Eidskog bør på sikt inngå i en større kommune.
3. Sør-Østerdal - Trysil/Engerdal, Elverum og Åmot. Stor-Elvdal må inngå i et tett forpliktende samarbeid eller inngå i ny kommune.
4. Nord-Østerdal - Røros, Os og Holtålen kommuner. Tolga, Tynset og Alvdal kommuner. Folldal og Rendalen kommune må inngå i tett forpliktende interkommunalt samarbeid/alternativt inngå i den nye kommunen.

3.1.1.12 Økt verdiskaping i landbruket

Regionalt bygdeutviklingsprogram (RBU) er utarbeidet innen rammen av det regionale partnerskapet, og følges opp i tett dialog med det samme partnerskapet (IN, fylkeskommunen og faglag). Programmet har god oppslutning i næringa og kommunal/regional forvaltning.

Programmet justeres i tråd med endringer i nasjonal politikk og føringer, og utgjør et godt strategisk grunnlag for satsing på næringsutvikling både innen tradisjonelt jord- og skogbruk og bygdenæringer. I samsvar med programmet er det initiert særskilte satsinger innen storfekjøtt-, korn- og grønnsakproduksjon, mens det innen skogbruket er utført en større kartlegging av status for skogsbilvegnettet i fylket som grunnlag for videre oppfølging. For bygdenæringer har det vært særlig fokus på mat og reiseliv og profilering av regionen i reiselivssammenheng. I 2016 ble det også tatt initiativ til å utarbeide en regional bioøkonomistrategi i samarbeid med fylkeskommunene og fylkesmennene i Hedmark og Oppland. Strategien skal vedtas vinteren 2017. Fylkesmannen hadde et underforbruk på 25 % av Utrednings- og tilretteleggingsmidler (BU-midler) i 2016, noe som dels skyldes periodiseringseffekter mellom år, men også at det er behov for mer proaktiv jobbing.

Foryngelseskontrollen blir fulgt godt opp i Hedmark i samtlige kommuner. Noen mindre mangler i oppfølgingsrutinene i et par kommuner er under oppfølging.

Regionalt bygdeutviklingsprogram (fra kapittel 3.1.6.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Regionalt bygdeutviklingsprogram er utarbeidet og fulgt opp i tråd med nasjonal politikk.

Ingen avvik. Regionalt bygdeutviklingsprogram inklusive underprogrammer er utarbeidet i god dialog med det regionale partnerskapet. Programmene, herunder de mål, tiltak og prioriteringer som gjøres, har god oppslutning og forankring både i politikk, næring og forvaltning. Programmene er justert i tråd med endringer i nasjonal politikk, og utgjør et godt strategisk grunnlag for Fylkesmannens og partnerskapets arbeid med å utløse økt verdiskaping med basis i landbrukets ressurser over hele fylket og på områder med potensial og markedsmuligheter (satsinger innenfor storfekjøtt, korn, grønt, lokalmat, grønt reiseliv og Inn på Tunet). På skogbruksområdet utgjør Strategi for skog- og tresektoren i Hedmark og Oppland grunnlaget for en målbevisst oppfølging av verdiskapingsmulighetene. Strategien er utarbeidet i samarbeid med skog- og trenæringa, og eies av fylkesmennene og fylkeskommunene i de to fylkene.

Tilfredsstillende foryngelse av all hogst innen tre år etter hogst. (fra kapittel 3.1.6.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Tilfredsstillende foryngelse av all hogst innen tre år etter hogst.

Rutiner omkring *Foryngelseskontrollen* har blitt fulgt opp på regionmøter i hele fylket. Manglende tilbakemeldinger fra

enkelte skogeiere blir fulgt opp med purrebrev fra kommunen. Hos skogeiere som ikke svarer på purrebrev vil det bli gjennomført feltkontroll. Resultatene av kontrollene er gjennomgående gode, med kriteriene for uttrekk tilsier at ikke alle avvik oppdages. Foryngelse og foryngelsestiltak har høy prioritet, både i næringa og fra det offentlige. Statistikk viser økende tetthet i foryngelsene, økende antall planter totalt og økt plantet areal.

3.1.1.13 Bærekraftig landbruk

Tilgang på og beskyttelse av arealressursene er en forutsetning for å kunne sikre matproduksjonen. Dette har Fylkesmannen lagt vekt på i sin dialog med kommunene. Alle kommunene har hatt tilbud om samlinger for kommunepolitikere og administrasjon med vekt på opplæring i plan- og bygningsloven og landbrukslovgivningen. Samlingene hadde god oppslutning fra politikerne og vil bli videreført i 2017, bla. med kommunevise kurs. Fylkesmannen og fylkeskommunen har også arrangert regionale samlinger i forbindelse med revisjon av den kommunale planstrategien hvor jordvern og arealforvaltning har vært tema.

Det tradisjonelle beitebruket opplever en økende uforutsigbarhet selv innenfor de prioriterte beiteområdene grunnet økt rovdyrpress. I løpet av 2016 er det utført en kartlegging av beiteressursene i fylket. Nibio rapport "Ressursgrunnlag i utmark og areal av innmarksbeite i kommuner og fylke".

Fylkesmannen har i 2016 prioritert tiltak rettet mot redusert klimautslipp og klimatilpasning i arbeidet med Klima- og miljøprogrammet. Denne prioriteringen er også blitt fulgt opp i det Regionale miljøprogrammet med tilskuddsordninger som er gode klimatiltak.

Skogens rolle i klimasammenheng har fått økt betydning. Foryngelse av all hogst har derfor høy prioritet. Fylkesmannens kontroll av kommunene viser at alle kommuner i Hedmark følger godt opp foryngelseskravet. I klimasammenheng er det også en meget god utvikling at det plantes tettere og det totale platetallet øker i fylket. Oppslutningen om gjødsling av skog som klimatiltak har vært meget god fra skogeierne i Hedmark.

Andel kommuner som følger opp (fra kapittel 3.1.6.2.1.1 i TB)

Rapportere på

Andel kommuner som følger opp kontroll med foryngelseskravet: 100 pst i løpet av tre år.

Samtlige kommuner i Hedmark følger opp foryngelseskravet, men to kommuner har noen få mangler på full måloppnåelse. Av 401 skogeiere trukket ut for kontroll i 2016, er det syv skogeiere som ikke er fulgt opp av kommunen. Fylkesmannen følger opp de aktuelle kommunene i direkte dialog. Foryngelseskontroll er også ett tema i Fylkesmannens pågående satsingsprosjekt rettet mot kommunal skogforvaltning.

Økt planting med tilskudd til tettere (fra kapittel 3.1.6.2.1.2 i TB)

Rapportere på

Økt planting med tilskudd til tettere planting, og økt gjødsling, sammenlignet med 2015.

I Hedmark har gjennomsnittlig tetthet i plantefeltene økt fra 179 til 195 planter/daa. Dette skyldes økt fokus på planting fra næringa og offentlig skogforvaltning over flere år (ny plantestandard) sammen med tilskuddet til tettere planting. Plantet areal økte fra 44 000 til 49 000 daa, og antall skogplanter kjøpt har økt fra 7,9 mill. i 2015 til 9,6 mill. planter i 2016 (+22 %).

Gjødslet areal i 2016 var 58 000 daa hvorav 55 000 daa mottok tilskudd. Resultatet er langt over målsetting. Dette skyldes oppdemt behov over tid, og antakelig frykt for at ordningen ikke vil vedvare. Til sammenligning ble det i 2015 gjødslet i alt 6 200 daa.

Alle miljøvirkemidlene er forvaltet i tråd med regionalt miljøprogram og nasjonale føringer. (fra kapittel 3.1.6.2.2.1 i TB)

Rapportere på

Alle miljøvirkemidlene er forvaltet i tråd med regionalt miljøprogram og nasjonale føringer.

Ingen avvik. Det er imidlertid et potensial for å forenkle og effektivisere forvaltningen, bl.a. gjennom økt bruk av maskinelle kontroller og harmonisering av enkelte bestemmelser angående avkorting.

3.1.2 Statlig virksomhet på regionalt nivå skal være godt samordnet og legge til rette for gode helhetsløsninger

3.1.2.1 Godt tjenestetilbud for barn og unge

I arbeidet med tilsyn og klagebehandling har vi fokus på tjenestetilbudet til barn og unge. Vi har også jobbet med bedret samordning mellom sosial- og helseavdelingen og utdanningsavdelingen. I tillegg har vi avdekket og meldt fra om utfordringer i utforming av tjenestetilbudet til barn/unge i skjæringspunktet mellom opplæringslov og helse- og omsorgstjenestelovgivningen. Vi mener at økt fokus på tjenestetilbudet til barn og unge fra vår side kan ha medført et bedre tjenestetilbud.

3.1.2.2 Den offentlige boligsosiale innsatsen skal være helhetlig og effektiv

Vi vurderer at vår innsats på området boligsosialt arbeid konkret i form av samarbeid med Husbanken, innspill vedrørende boligsosialt arbeid i planarbeid, kompetanse/formidlingstiltak, oppfølging av kommuner med tilskudd til sitt boligsosiale arbeid og bidrag til utarbeidelse/implementering av boligsosial veiviser har bidratt til helhet og bedret kvalitet på området. Vi vurderer at målsettinger med innsatsen er oppnådd.

Gjennomført minimum to (fra kapittel 3.2.1.2.1.1 i TB)

Rapportere på

Gjennomført minimum to kompetansehevende tiltak for kommunene i fylket om boligsosialt arbeid, f.eks. bolig og integrering av flyktninger, bolig og tjenester til rusmiddelavhengige, helhetlig planlegging, bolig og folkehelse.

Vi har, i samarbeid med FM Oppland, FM Sør Trøndelag, Husbanken og Korus midt og RIO, gjennomført en konferanse med stor vekt på boligsosialt arbeid. Tema for denne konferansen var "bolig og rus".

I tillegg har boligsosialt arbeid herunder boligsosial veiviser vært tema på møter med Nav-ledere, i opplæring til nyansatte i Nav-kontorene og i all kommunikasjon med kommuner hvor dette har vært relevant

Fylkesmannens bidrag til at det boligsosiale arbeidet i kommunene er kunnskapsbasert

Resultatmål	Differanse	Grunnlagstall 1
2	0	2

3.1.2.3 Helhetlig og samordnet arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap i fylket

Helhetlig og samordnet arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap ivaretas i forbindelse med møter i fylkesberedskapsrådet, planlegging og gjennomføring av øvelser i regi av Øvingsutvalget i Hedmark og vår omfattende kontakt med kommuner i fylket.

Forholdet til våre nabolän, Dalarna og Värmland, og øvrige beredskapsmyndigheter i Sverige ivaretas gjennom Grenseredningsrådet for Dalarna, Värmland og Hedmark (to møter årlig). Hovedfokus er på ROS-analyse for grenseområdet (Grense-ROS), samordning av planer, øvelser og gjensidige bistandsavtaler mellom fylke-län, grensekommuner og nødetater.

Det er gjennomført minst en årlig øvelse av kriseorganisasjonen i (fra kapittel 3.2.1.3.1.1 i TB)

Rapportere på

Det er gjennomført minst en årlig øvelse av kriseorganisasjonen i embetet med grunnlag i ny samfunnssikkerhetsinstruks.

Fylkesmannen har i 2016 gjennomført en felles tabletop-øvelse for egen kriseorganisasjonen og fylkesberedskapsrådet i rådets høstmøte.

3.1.2.4 Tilsyn skal være samordnet, målrettet og medvirke til læring og forbedring

Formålet med tilsyn er å undersøke om myndighetskrav følges og bidra til retting av forholdene der dette ikke er i orden. Tilsynet er en prosess hvor dialogen med kommuner/virksomheter er vesentlig for å bidra til læring og forbedring. Fokus på er virksomhetenes egen styring for å sikre god kvalitet og at lov- og forskriftskrav følges. Dersom det påvises avvik fra disse kravene følger vi opp til forholdene er brakt i samsvar med kravene. Dette innebærer ofte en lang prosess hvor vi også ber om tilbakemelding om hvordan ledelsen sikrer at endringene har ført til ønskede målsettinger. Vi fører tilsyn på ulike måter og sammen med andre virkemidler for å bidra til utvikling og læring.

Alle tilsyn hvor det er funnet brudd på lov og forskriftskrav er avsluttet (dvs. praksis er endret) innen en avtalt frist. (fra kapittel 3.2.1.4.1.1 i TB)

Rapportere på

Alle tilsyn hvor det er funnet brudd på lov og forskriftskrav er avsluttet (dvs. praksis er endret) innen en avtalt frist.

Vår prosedyre for tilsyn innebærer at alle tilsyn hvor det er funnet avvik fra myndighetskrav følges opp til forholdene er rettet, og det settes alltid frister for tilbakemelding fra virksomheter og kommuner. Alle tilsyn følges opp i saksbehandlingssystemet NESTOR slik at vi til enhver tid har oversikt over når tilsyn blir endelig avsluttet.

Alle tilsyn med folkehelsearbeid fra 2014 der (fra kapittel 3.2.1.4.2.1 i TB)

Rapportere på

Alle tilsyn med folkehelsearbeid fra 2014 der det ble påvist brudd på lovkrav, er fulgt opp og avsluttet innen utgangen av 2016.

Alle tilsyn med folkehelsearbeid er avsluttet.

Avslutning av tilsyn med folkehelsearbeid

Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat	Antall tilsyn med folkehelsearbeid fra 2014 der det ble påvist brudd på lovkrav.	Antall tilsyn med folkehelsearbeid fra 2014 der det ble påvist brudd på lovkrav som er avsluttet.
100 %	0 %	100 %	1	1

Krav til gjennomsnittsscore i (fra kapittel 3.2.1.4.3.1 i TB)

Rapportere på

Krav til gjennomsnittsscore i spørreundersøkelse: 75 % svarer "FMs tilsynsvirksomhet er godt eller nokså godt samordnet".

Vi viser til supplerende tildelingsbrev 2016 om endring av rapporteringskrav ved at planlagt undersøkelse ikke ble gjennomført.

Vi har intern samordning av egen tilsynskalender. Tilsynet er en prosess hvor dialogen med kommuner/virksomheter er vesentlig for å bidra til læring og forbedring. Fokus er virksomhetenes egen styring for å sikre god kvalitet og at lov- og forskriftskrav følges. Vi har deltatt i møte med kommunerevisjonen hvor tema har vært våre tilsynsmetoder og tilsynsaktivitet.

Krav til gjennomsnittsscore i spørreundersøkelse - 75 % (fra kapittel 3.2.1.4.4.1 i TB)

Rapportere på

Krav til gjennomsnittsscore i spørreundersøkelse - 75 % svarer at FMs tilsyn "i stor eller nokså stor grad har vært lagt til rette med sikte på læring og forbedring lokalt".

Vi viser til supplerende tildelingsbrev 2016 om endring av rapporteringskrav ved at planlagt undersøkelse ikke ble gjennomført.

Vi har intern samordning av egen tilsynskalender. Tilsynet er en prosess hvor dialogen med kommuner/virksomheter er vesentlig for å bidra til læring og forbedring. Fokus er virksomhetenes egen styring for å sikre god kvalitet og at lov- og forskriftskrav følges. Vi har deltatt i møte med kommunerevisjonen hvor tema har vært våre tilsynsmetoder og tilsynsaktivitet.

3.1.2.5 Klimahensyn skal ivaretas i alle sektorer

Et stort antall av kommunene har satt opp arbeidet med klima- og energiplaner i sin planstrategi. Likeledes er tilskuddsordningen klimasats godt mottatt i Hedmark.

Flere samfunnssektorer er opptatt av å finne fram til en bærekraftig arealforvaltning som reduserer klimagassutslippene og er robust mot framtidige klimaendringer. I vår planbehandling er klimatilpasning et viktig element.

Primærnæringene står sterkt i Hedmark og landbruket står derfor for en relativt høyere andel av klimagassutslippene. Veiledning har derfor vært sentralt og det har vært stor pågang etter tilskudd med formål å øke bindingen av CO2.

Det er arbeidet med å finne fram til myrområder som er egnet for restaurering. Dette arbeidet fortsetter og konkrete restaureringstiltak vil bli iverksatt i 2017.

FM har hatt dialog med alle (fra kapittel 3.2.1.5.1.1 i TB)**Rapportere på**

FM har hatt dialog med alle kommuner i fylket og formidlet forventninger til klima- og energiplanleggingen.

Fylkesmannen har formidlet nasjonale hensyn til kommunene gjennom tilbakemelding på alle oppstartsmeldinger og høringer i plansaker og gjennom veiledning, svar på spørsmål på telefon og epost, deltagelse i diverse møter i større planprosesser. Dessuten har vi i samarbeid med fylkeskommunen arrangert flere fagdager (tema kommuneplanens arealdel, planstrategi) og en to-dagers plan- og byggesakskonferanse.

Vurdering av effekt på (fra kapittel 3.2.1.5.2.1 i TB)**Rapportere på**

Vurdering av effekt på klimagassutslipp, samt mål og tiltak for å redusere klimagassutslipp og energibruk, skal finnes igjen i alle relevante planer og enkeltvedtak etter plan- og bygningsloven og annet lovverk.

Fylkesmannen synes det har vært vanskelig å veilede om hvordan man i praksis skal vurdere effekt på klimagassutslipp ved ulike saker/tiltak, men vi har prøvd for eksempel ved plan for utvidelse av produksjon av torvstrø. Vi ser at veiledningen om klimagassreduksjon på miljøkommune.no er under utarbeiding. Vi understreker at behovet for maler og veiledning på dette temaet både for fylkesmennene og kommunene er stort.

FM har hatt dialog med kommuner og formidlet relevant kunnskap og informasjon, blant annet om nasjonale og fylkesvise klimaframskrivninger og den nye nettsiden klimatilpasning.no (fra kapittel 3.2.1.5.3.1 i TB)**Rapportere på**

FM har hatt dialog med kommuner og formidlet relevant kunnskap og informasjon, blant annet om nasjonale og fylkesvise klimaframskrivninger og den nye nettsiden klimatilpasning.no

Fylkesmannen har i 2016 brukt mye tid på prosess og tilbakemeldinger til kommunenes forslag til planstrategier. Her har revisjon av klima og energiplaner og/eller deres handlingsprogram med tiltak vært et sentralt tema. Fylkesmannen har formidlet at klimatilpassning er et viktig hensyn, men har ikke systematisk informert alle kommuner om fylkesvise klimaframskrivninger eller klimatilpassning.no. For Hedmark foreligger det foreløpig heller ikke klimaframskrivning på fylkesnivå.

3.1.2.6 Fylkesmannen understøtter nasjonale myndigheters og kommunenes arbeid med flyktningssituasjonen

Fylkesmannen viser til resultatkrav i pkt. 3.2.1.6.1.1 og 3.2.1.6.1.2.

Fylkesmannen sitter ikke på tallene det spørres om, og må innhente data hos IMDI. Det er tidkrevende for IMDI å lage tallene, da de bare finnes på nasjonalt nivå. IMDIs regionkontor Vest, som produserer IMDIs bosettingsstatistikk har laget denne tabellen for Hedmark, som er imidlertid en tidkrevende jobb.

Departementet bør vurdere om dette resultatkravet skal gjelde for fylkesmannen i fremtidige årsrapporter.

Andel flyktninger som er bosatt (fra kapittel 3.2.1.6.1.1 i TB)

Rapportere på

Andel flyktninger som er bosatt innen 6 mnd. etter at vedtak om opphold i Norge eller reisetillatelse er gitt: 55 % av IMDIs totale bosettingsanmodning til kommunene i fylket. Resterende andel skal være bosatt innen 12 måneder.

Av flyktningene som ble bosatt med offentlig hjelp i en kommune i Hedmark i 2016, ble 76 % bosatt innen 6 måneder fra vedtak som ga grunnlag for bosetting. 91 % ble bosatt innen 12 måneder fra vedtak som ga grunnlag for bosetting.

Andel enslige mindreårige som er bosatt: 100 % av IMDIs totale (fra kapittel 3.2.1.6.1.2 i TB)

Rapportere på

Andel enslige mindreårige som er bosatt: 100 % av IMDIs totale bosettingsanmodning til kommunene i fylket.

I 2016 ble det bosatt 60 enslige mindreårige flyktninger i kommunene i Hedmark. I løpet av 2016 ble prognosen for antall bosettingsklare enslige mindreårige endret, og ble vesentlig lavere enn det IMDi først hadde anmodet kommunene om å bosette. På den bakgrunnen ble antall bosatte enslige mindreårige flyktninger bosatt i Hedmark i 2016 lavere enn kommunenes vedtakstill. Kommunene har bosatt alle de enslige mindreårige flyktningene IMDi har presentert for bosetting.

IMDi regionkontor har siden i sommer hatt tett dialog med de kommunene som har sagt ja til å bosette flere enn det er behov for i 2016. Flere av kommunene har omgjort vedtaks plasser for bosetting av enslige mindreårige til plasser for bosetting av ordinære flyktninger. Flere av kommunene har bosatt flere enn hva de var anmodet om totalt.

3.1.3 Rettssikkerhet skal være ivaretatt på en enhetlig måte i fylket og på tvers av embetene

3.1.3.1 Høy kvalitet i veiledning, kontroll, tilsyn og klagebehandling

Det er vår vurdering at vi gjennom veiledning og dialog med barnehage- og skoleeiere, rektorer, lærere, PP-tjenesten, voksenopplæringscenter og allmenhet har nådd målet. Vi har bistått Utdanningsdirektoratet med nominasjoner, høringskonferanser og satsningsområder, gjennomført regionale konferanser og valgt ut to kommuner til bistand fra veilederkorpsset. Vi har hatt en særskilt innsats rundt opplæringen for enslige mindreårige asylsøkere og barn av asylsøkere. Vi er deltakere i ledernetverk for skoleeier, pp-ledere og voksenopplæringsledere.

Det er vår vurdering at vår veiledning, tilsyn, kontroll og klagebehandling på barnevernområdet har høy kvalitet. Vi viser måloppnåelse på gjennomføring av tilsyn i institusjoner, behandlingstid på rettighetsklager samt gjennomførte systemrevisjoner som forventet fra Statens helsetilsyn. Vi har også etablerte arenaer og tilgjengelighet som sikrer at vi tilbyr og gir veiledning og informasjon til kommuner, institusjonseiere og tjenesteytere på barnevernområdet. Når det gjelder kontrolloppgaver på barnevernområdet så har vi gjennomført kontroll av kommunenes arbeid med meldinger og halvårsrapportering som forventet i VØI.

Minimum 2 tilsyn i hvert fylke per år. (fra kapittel 3.3.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Minimum 2 tilsyn i hvert fylke per år.

Fylkesmannen har gjennomført 2 tilsyn i 2016. Tilsynsrapporter er oversendt IMDI i egen rapportering.

Det enkelte embetets omfang (fra kapittel 3.3.1.1.2.1 i TB)**Rapportere på**

Det enkelte embetets omfang av tilsyn skal opprettholdes på samme nivå som i 2015, jf. retningslinjer og aktivitetskrav i VØI.

Gjennom UDIR har Fylkesmannen et poengkrav på 52 poeng, med diverse føringer om hvilke type tilsyn som skal gjennomføres ut fra barnehagelov og opplæringslov. Gjennom egen rapportering til UDIR har vi meldt tilbake om at vi overholdt poengkravet.

I henhold til oppgaver fra IMDI har vi gjennomført de nødvendige to tilsynene etter introduksjonsloven.

Barnehageeiers, (fra kapittel 3.3.1.1.3.1 i TB)**Rapportere på**

Barnehageeiers, barnehagemyndighets og skoleeiers tilfredshet med fylkesmannens tilsyn skal ligge på minimum samme nivå som landsgjennomsnittet for 2015 [1].

[1] jf. «Spørsmål til Skole-Norge våren 2015, Rapport 19/2015 NIFU»

Tilsyn: 72 prosent av de spurte skoleeierne svarer at de i svært stor grad eller i stor grad opplever virkemiddelet tilsyn som viktig.

Vi har ikke tall om skoleeiers tilfredshet.

Tall fra undersøkelse hos barnehagemyndighetene viser et nasjonalt snitt på 3,62 poeng, mens vi har en score på 3,63. Vi vurderer at skole og barnehage håndteres rimelig omforent hos oss, slik at vi har grunn til å anta at vi ligger på et nasjonalt snitt i forhold til tilfredsheten knyttet til våre tilsyn.

Barnehageeiers, barnehagemyndighets og (fra kapittel 3.3.1.1.4.1 i TB)**Rapportere på**

Barnehageeiers, barnehagemyndighets og skoleeiers tilfredshet med fylkesmannens klagesaksbehandling skal ligge på minimum samme nivå som landsgjennomsnittet for 2015 [1].

[1] jf. «Spørsmål til Skole-Norge våren 2015, Rapport 19/2015 NIFU»

Klagesaksbehandling: 52 prosent av de spurte skoleeierne svarer at de i svært stor grad eller i stor grad opplever virkemiddelet klagesaksbehandling som viktig.

Jf. «Spørsmål til barnehage – Norge høsten 2015», Trøndelag Forskning og Utvikling.

Vi har ikke tall for Hedmark når det gjelder skoleeiers tilfredshet. Tall fra barnehagemyndighetens tilfredshet på barnehageområdet viser et nasjonalt snitt på 3,21 poeng. Vårt resultat er 3,38. Vi arbeider likt med klagesaker - uavhengig av om det er barnehageloven eller opplæringsloven som ligger til grunn. Derfor har vi all grunn til å anta at bildet er rimelig likt også når det gjelder opplæringsloven.

Barnehageeiers, barnehagemyndighets og (fra kapittel 3.3.1.1.5.1 i TB)**Rapportere på**

Barnehageeiers, barnehagemyndighets og skoleeiers tilfredshet med fylkesmannens veiledning om regelverket skal ligge på minimum samme nivå som landsgjennomsnittet for 2015.

Vi har bare tall for skoleeiers tilfredshet med virkemidlene samlet, jf. resultatmål 3.1.1.2.1.2 hvor vi ligger over resultatmålet. Tall fra barnehagemyndighetens tilfredshet knyttet til veiledning om regelverket på barnehageområdet viser et nasjonalt snitt på 3,84 poeng. Vår skåre er 3,88. Vi arbeider likt med temaet - uavhengig av om det er barnehageloven eller opplæringsloven som ligger til grunn. I den grad vi kan anta noe om skoleeiers tilfredshet, er det at skåren på skoleområdet antageligvis vil ligge noe høyere grunnet vår innsats knyttet til Kultur for læring.

Andel klagesaker som er behandlet innen 12 uker: 100%. (fra kapittel 3.3.1.1.6.1 i TB)**Rapportere på**

Andel klagesaker som er behandlet innen 12 uker: 100%.

Fylkesmannen behandlet 74 klagesaker etter plan- og bygningsloven i 2016. Nesten halvparten (35) gjaldt dispensasjonsvedtak, 20 klager gjaldt vedtatt reguleringsplan og 19 klager vedtak i byggesak. 15% av klagen førte frem. Den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden var 53 dager, (korteste 12 dager og lengste 99 dager).

Saksbehandlingstid i antall uker for klager over kommunens vedtak i byggesaker etter plan- og bygningsloven

Resultatmål	Differanse	Oppnådd andel av totalt antall behandlede saker	Totalt antall behandlede saker	Antall behandlede saker innen 12 uker
100 %	- 9 %	91 %	74	67

Andel klagesaker der det er gitt utsatt iverksetting etter (fra kapittel 3.3.1.1.6.2 i TB)**Rapportere på**

Andel klagesaker der det er gitt utsatt iverksetting etter forvaltningsloven § 42, som er behandlet innen 6 uker: 100%.

Resultatmål oppnådd.

BOBY - Saksbehandlingstid for klagesaker der det er gitt utsatt iverksetting etter forvaltningsloven § 42

Resultatmål	Differanse	Oppnådd andel av totalt antall behandlede saker	Totalt antall behandlede saker	Antall behandlede saker innen 6 uker
100 %	0 %	100 %	2	2

Andel ekspropriasjonssaker i førsteinstans eller som (fra kapittel 3.3.1.1.7.1 i TB)**Rapportere på**

Andel ekspropriasjonssaker i førsteinstans eller som klageinstans på plan- og bygningsrettens område, som er behandlet innen 12 uker: 100%.

Fylkesmannen har ikke behandlet ekspropriasjonssaker i 2016.

3.1.3.2 Effektiv og korrekt lov- og tilskuddsforvaltning

Fylkesmannen har hatt særlig fokus på to oppfølgingsområder overfor kommunene i forvaltninga av produksjonstilskudd i

2016:

- Avkortinger ved feilopplysninger
- Kravet til vanlig jordbruksproduksjon

Fylkesmannen har bedt kommunene om å rapportere hvordan de har vurdert saker på disse områdene. I tillegg er de bedt om å vurdere avkortning i alle saker som er oversendt fra Mattilsynet vedr. brudd på dyrevelferd. Disse tre saksområdene ved siden av driftsfellesskapsaker, har vist seg svært ressurskrevende både for kommunene og Fylkesmannen.

Effektiv og korrekt lovforvaltning er oppnådd ved bruk av rapporteringshjemmelen i jordlovens § 3, veiledning, kurs og møter med kommunene og ved behandling av klager over kommunale vedtak.

Gjennomført kontroll av foretak i henhold til kontrollplan. (fra kapittel 3.3.1.2.1.1 i TB)

Rapportere på

Gjennomført kontroll av foretak i henhold til kontrollplan.

Fylkesmannens kontrollplan er fulgt opp med ett unntak/avvik. Avviket knytter seg til ordningen for Tilskudd til landbruksvikar, der regnskapet til et konkret avløserlag ikke er kontrollert i henhold til planen.

Fylkesmannen har i 2016 brukt mye ressurser på oppfølging av to driftsfellesskapsaker med i alt 7 foretak. Disse sakene er en følge av foretaks kontroll tidligere år. Vedtak i disse sakene forventes gjort vinteren 2017.

Kontroll av foretak i samsvar med kontrollplan

Foretak	Ordninger / omfang	Registrerte avvik	Oppfølging av avvik
A - B - C	Produksjonstilskudd og avløsertilskudd i jordbruket - driftsfellesskap	Forskrift om produksjonstilskudd og avløsertilskudd i jordbruket §10	Ikke avsluttet
D - E - F - G	Husdyrkonsesjonsregelverket	Lov om svine- og fjørfeproduksjon §6	Ikke avsluttet
H	Fylkesmannen er skogoppsyn for kommuneskogene. Lov om skogbruk § 3	1 avvik. Foryngelsesplikt ikke oppfylt på et av kontrollfeltene. Feltet var opprinnelig plantet, men stor planteavgang på grunn av snutebilleskader.	Skogeier sørger for planting våren 2017.
I	Fylkesmannen er skogoppsyn for kommuneskogene. Lov om skogbruk § 3	1 avvik. Foryngelsesplikten ikke oppfylt på et av kontrollfeltene.	Planting var allerede bestilt da kontrollen ble gjennomført.
J	Fylkesmannen er skogoppsyn for kommuneskogene. Lov om skogbruk § 3	Ingen	
K	Nærings- og miljøtiltak i skogbruket (miljøtilskudd) NMSK-forskriftens § 12	Ingen	
L	Nærings- og miljøtiltak i skogbruket (miljøtilskudd) NMSK-forskriftens § 12	Ingen	
N	Nærings- og miljøtiltak i skogbruket (miljøtilskudd) NMSK-forskriftens § 12	Ingen	
O	Fylkesmannen er skogoppsyn for kommuneskogene. Kontroll av skogsbilvegbygging	Avvik i henhold til vegnormaler. Anlegget ikke godkjent.	Skogeier har fått pålegg om utbedringer for at anlegget skal kunne godkjennes.
P	Fylkesmannen er skogoppsyn for kommuneskogene. Kontroll av skogvegbygging	Ingen	

Kontroll av foretak - husdyrkonsesjon

A: Kontrollen er gjennomført i samsvar med Ldirs RS 2016-17. B: Antall foretak hvor det er innhentet opplysninger utover det som er tilgjengelig i egne systemer: 18 stk. Antall foretak som er fulgt opp etter kontroll i 2015: 12 stk. Antall foretak som skal følges opp i 2017 vedr. produksjonsgrensen: 9 stk. Antall foretak hvor det er gjennomført stedlig kontroll: 0 stk. Antall foretak som er kontrollert pga. mistanke om driftsfellesskap: 4 stk. Antall foretak ilagt standardisert erstatning og beløpet: 11 stk. med totalbeløp 246 900 kr. Antall foretak ilagt standardisert erstatning pga. driftsfellesskap: 0 stk. Antall foretak kontrollert, men vedtak om standardisert erstatning er under arbeid: 0 stk. Kommentar: Fylkesmannen har i ulike anledninger tatt opp med Landbruksdirektoratet at flere deler av husdyrkonsesjonsregelverket i praksis ikke er forvaltbart. For smågrisprodusenter og såkalte kombinertprodusenter er det kun to måter å kontrollere antall innsatte purker på; stedlig kontroll og oppgitt antall purker på to årlige telledatoer i PT-søknad. Dette kombinert med endringen i 2015 om at den standardiserte erstatningen skal beregnes forholdsmessig ut fra overproduksjonsperiodens varighet, gjør det så å si umulig å kontrollere slike besetninger. At Ldir i rundskriv 2016-17 i tillegg anbefaler å legge det laveste antallet til grunn for å la tvilen komme tiltalte til gode, gjør at det i praksis ikke er noen slike produsenter som kommer til å få konstatert brudd på regelverket samlet sett for en toårsperiode (jf. toårsregelen). Fylkesmannen har også gitt tilbakemelding til Ldir om upresis definisjon av slaktegris og at definisjonene ikke henger sammen med kategoriene i Ldirs rapporter. De atten foretakene det er innhentet opplysninger ut over det som er tilgjengelig i egne systemer er alle eggprodusenter som på samtlige PT-omganger oppgir nøyaktig 7500 honer på telledato. Disse ble bedt om å sende inn kopi av faktura ved innkjøp av unghøner, samt kopi av posten for innkjøp av dyr i regnskapets hovedbok.

Gjennomført risikobasert forvaltningskontroll av 20 pst. av kommunene. (fra kapittel 3.3.1.2.1.2 i TB)**Rapportere på**

Gjennomført risikobasert forvaltningskontroll av 20 pst. av kommunene.

Ingen avvik. Forvaltningen er kontrollert i samtlige kommuner for en eller flere ordninger.

Gjennomført risikobasert forvaltningskontroll av 20% av kommunene

Kommune	Ordninger / omfang	Registrerte avvik	Oppfølging av avvik
Eidskog	Tilskudd til generelle miljøtiltak i jordbruket	Kontroll ikke avsluttet	
Eidskog	Rapportering når det gjelder avgjørelser etter jordlovens §§ 9 og 12 og konsesjonsloven.	Ingen	
Folldal	Rapportering når det gjelder avgjørelser etter jordlovens §§ 9 og 12 og konsesjonsloven.	Ingen	
Stange	Skogfond- og rentemiddelregnskap (i samarbeid med ekstern revisor)	Ingen	
Ringsaker	Skogfond- og rentemiddelregnskap (i samarbeid med ekstern revisor)	Ingen	
Ringsaker	Forskrift om planlegging og godkjenning av veger for landbruksformål	Ingen	
Os	Forskrift om planlegging og godkjenning av veger for landbruksformål	1 avvik. Gjennomfører for få stikkprøvebaserte kontroller (NMSK)	Kommunen bedt om å prioritere kontrollarbeidet. Fylkesmannen følger opp
Stange	Rapportering når det gjelder avgjørelser etter jordlovens §§ 9 og 12 og konsesjonsloven.	Ingen	
Stor-Elvdal	Produksjonstilskudd i jordbruket, 5% kontroll inkludert kontroll av miljøkrav	6. avvik. Ikke vurdert avkorting ved feiloplysninger og brudd på dyrevelferdsregelverket. Ikke ajourført AR5	Avvikene følges opp av Fylkesmannen

Stor-Elvdal	Forskrift om planlegging og godkjenning av veger for landbruksformål	Ingen	
Stor-Elvdal	Skogfond- og rentemiddelregnskap (i samarbeid med ekstern revisor)	Ingen	
Sør-Odal	Produksjonstilskudd i jordbruket, 5% kontroll inkludert kontroll av miljøkrav	11 avvik. Ikke fattet nye vedtak der FM har opphevet kommunens vedtak. Store mangler i vurdering av avkortinger. Ikke ajourført AR5	Avvikene følges opp av Fylkesmannen
Sør-Odal	Nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK)	Ingen	
Tolga	Nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK)	1 avvik. Gjennomfører for få stikkprøvebaserte kontroller.	Kommunen bedt om å prioritere kontrollarbeidet. Følges opp av Fylkesmannen
Trysil	Tilskudd til generelle miljøtiltak i jordbruket	Ingen	
Trysil	Nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK)	Ingen	
Våler	Tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket	Ingen	
Åmot	Forskrift om planlegging og godkjenning av veger for landbruksformål	1 avvik. Manglende rutiner mhp vedlikeholdskontroller.	Kommunen ble pålagt å prioritere oppgaven. Følges opp av Fylkesmannen
Åmot	Skogfond- og rentemiddelregnskap (i samarbeid med ekstern revisor)	Ingen	
Åsnes	Forskrift om planlegging og godkjenning av veger for landbruksformål	Ingen	

Andel avvik avdekket under kontroll som er fulgt opp: 100 % (fra kapittel 3.3.1.2.1.3 i TB)

Rapportere på

Andel avvik avdekket under kontroll som er fulgt opp: 100 %

Fylkesmannen har rutiner for å følge opp alle avvik avdekket under kontroll. For 2016 er alle avvik fulgt opp, men det gjenstår å lukke et mindre antall avvik (20 stk.) som vil bli fulgt opp i 2017.

3.1.3.3 Befolkningen har tillit til tjenestene og får ivaretatt sin rett til forsvarlige og nødvendige tjenester

Vårt inntrykk er at befolkningen stort sett har tillit til tjenestetilbudet i Hedmark og i hovedsak får ivaretatt sin rett til forsvarlige og nødvendige tjenester. Relativt sett har vi et høyt antall klage- og tilsynssaker i helse- og velferdstjenestene i fylket, men disse omhandler allikevel bare en svært liten andel av de tjenester som gis. Formålet med mye av tilsynsvirksomheten og behandlingen av rettighetsklager er å bidra til at tjenestene ivaretar både tilgjengelighet og kvalitet, og samtidig bygger opp under tillit til tjenesteytingen.

Antall systemrevisjoner eller tilsvarende (fra kapittel 3.3.2.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Antall systemrevisjoner eller tilsvarende tilsyn med kommunale barneverntjenester: 3 per fylke. Dette innebærer 6 revisjoner for FMOA og FMAV (3 per fylke).

Det er gjennomført 6 egnevalueringstilsyn (teller som to systemrevisjoner) og 1 systemrevisjon med kommunale barneverntjenester i 2016.

Antall systemrevisjoner eller tilsvarende tilsyn med kommunale barnevernstjenester

Resultatmål	Differanse	Resultat
3	0	3

Andel nye tvangstiltak regulert i (fra kapittel 3.3.2.1.2.1 i TB)**Rapportere på**

Andel nye tvangstiltak regulert i godkjente vedtak som er fulgt opp med stedlige tilsyn: 100%.

Alle nye vedtak følges opp med stedlig tilsyn. Imidlertid vil ikke vedtak som er godkjent sent på året, bli fulgt opp med stedlig tilsyn før året etter. I tillegg gjøres det fortløpende risikovurderinger slik at eldre saker, eller saker der vi mottar meldinger etter hol. § 9-5 tredje ledd bokstav a, kan føre til stedlig tilsyn. Dette gjelder særlig tilfeller med omfattende/inngrepene tvangsbruk og endrede forhold. I sum vil dette kunne medføre at det er tilfeller der det utfra en risikovurdering ikke gjennomføres stedlig tilsyn før vedtak er fornyet. Dette gjelder særlig tilfeller med lite inngrepene tiltak jf. § 9-2 andre ledd, dvs. avgrensede "omsorgstiltak" som tjenestemottakeren ikke motsetter seg.

Antall stedlige tilsyn i hvert embete skal økes sammenlignet med 2015. (fra kapittel 3.3.2.1.2.2 i TB)**Rapportere på**

Antall stedlige tilsyn i hvert embete skal økes sammenlignet med 2015.

Det er ingen økning i antall stedlige tilsyn. Se 3.3.2.1.2.1 om hvilke forutsetninger og vurderinger som ligger til grunn for gjennomføring av stedlige tilsyn.

Stedlige tilsyn etter kap. 9

Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat	Sum antall stedlige tilsyn gjennomført i 2015	Sum antall stedlige tilsyn gjennomført i 2016
101 %	- 8 %	93 %	14	13

Fylkesmannen skal ha tatt kontakt med det enkelte barn med tilbud om tilsynssamtale. (fra kapittel 3.3.2.1.3.1 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen skal ha tatt kontakt med det enkelte barn med tilbud om tilsynssamtale.

Fylkesmannen i Hedmark gjennomfører institusjonstilsyn på tidspunkter hvor barna i stor grad kan forventes å være tilstede. Alle barn blir i varslet ved meldte tilsyn oppfordret til å snakke med oss når vi kommer. Alle barna som er tilstede på tilsynstidspunktet blir i tillegg spurt direkte av tilsynslaget eller gjennom en ansatt om de vil snakke.

En del beboere vil alltid velge å dra på aktiviteter, er på permisjon, er til behandling eller på rømmen når Fylkesmannen besøker institusjonen og vil derfor ikke være tilgjengelige for samtale. Så lenge det er frivillig vil en del også velge å ikke snakke med tilsynslaget. Fylkesmannen i Hedmark anser at vi har en forholdsvis høy andel barn som får tilbud om samtale og ser det ikke som hensiktsmessig å innføre tiltak for å forsøke å øke andelen.

Fylkesmannen skal ha gjennomført samtale med alle barn som ønsker det. (fra kapittel 3.3.2.1.3.2 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen skal ha gjennomført samtale med alle barn som ønsker det.

Fylkesmannen i Hedmark gjennomfører samtale med alle barn som ønsker det på institusjonstilsyn.

Median saksbehandlingstid for tilsynssaker: 5 måneder eller mindre. (fra kapittel 3.3.2.1.4.1 i TB)**Rapportere på**

Median saksbehandlingstid for tilsynssaker: 5 måneder eller mindre.

Fylkesmannen i Hedmark har forholdsvis mange tilsynssaker på helse- og omsorgsområdet, da saksmengden delvis avhenger av hvor mange som ber om at det opprettes tilsynssak. Andel tilsynssaker behandlet innen 5 måneder ligger i hovedsak innenfor kravet. På sosialtjenestelovens område har vi bare opprettet tilsynssaker ved svært kompliserte problemstillinger, og saksbehandlingstiden blir derfor ofte svært lang.

Andel tilsynssaker behandlet innen 5 måneder

Saksområde	Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
Helse/omsorg	50 %	- 1 %	49 %
Sosial	50 %	- 30 %	20 %

Kun 5 saker avsluttet på sosialområdet - bare en avsluttet innen 5 måneder

Avslutning av klagesaker: minst 90 prosent innen 3 måneder eller mindre. (fra kapittel 3.3.2.1.4.2 i TB)**Rapportere på**

Avslutning av klagesaker: minst 90 prosent innen 3 måneder eller mindre.

Sterk økning av antallet klagesaker på sosialtjenesteområdet de senere år. Ikke oppnådd resultatmålet i 2016, delvis på grunn av sykefravær og redusert bemanning. Det er iverksatt en styrking av kapasiteten fra 2017. På helse- og omsorgsområdet blir saker med stor betydning for brukerne (rett til nødvendig helsehjelp) behandlet innen oppsatte frister, mens det er lengre saksbehandlingstid for blant annet klager på refusjon av reiseutgifter.

Saksbehandlingstid - Avslutning av klagesaker

Saksområde	Resultatmål	Prosentpoeng	Realitetsbehandlet innen 3 md.
Helse/omsorg	90 %	- 19 %	71 %
Sosial	90 %	- 26 %	64 %

Andel vedtak om bruk av tvang og makt ove (fra kapittel 3.3.2.1.4.3 i TB)**Rapportere på**

Andel vedtak om bruk av tvang og makt overfor personer med psykisk utviklingshemming som er overprøvd innen 3 måneder: 100%

Drøyt 80 % av sakene saksbehandles innen en måned. Saksbehandlingstiden avhenger i hovedsak av om tilstrekkelige opplysninger foreligger.

Det er betydelig variasjon i kommunenes saksbehandlingsarbeid/kvalitet på området.

Det er fortsatt en økning i andel tjenestemottakere under 18 år som det fattes vedtak etter kap. 9 overfor.

Saksbehandlingstid - Vedtak om bruk av tvang og makt

Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
100 %	- 1 %	99 %

Andel søknader om dispensasjon fra utdanningskrav som er behandlet innen 3 måneder: 100% (fra kapittel 3.3.2.1.4.4

i TB)

Rapportere på

Andel søknader om dispensasjon fra utdanningskrav som er behandlet innen 3 måneder: 100%

Søknader om dispensasjon fra utdanningskrav avgjøres samtidig med overprøving av vedtak etter hol. kap. 9, og har følgelig samme saksbehandlingstid.

Andel ajourførte tilsyn (fra kapittel 3.3.2.1.5.1 i TB)**Rapportere på**

Andel ajourførte tilsyn (planlagte og gjennomførte) og saker i NESTOR per 31.12, 30.4. og 31.8.: 100%

NESTOR er ajourført fullt ut på de angitte rapporteringstidspunktene ved utgangen av hvert tertial

Antall systemrevisjoner eller tilsvarende tilsyn med kommunale helse- og omsorgstjenester: 15. (fra kapittel 3.3.2.1.6.4 i TB)**Rapportere på**

Antall systemrevisjoner eller tilsvarende tilsyn med kommunale helse- og omsorgstjenester: 15.

Antall systemrevisjoner eller tilsvarende tilsyn med kommunale helse- og omsorgstjenester

Resultatmål	Differanse	Resultat
15	- 1	14

Fordelingen av tilsyn med spesialisthelsetjenesten på hvert embete: 3. (fra kapittel 3.3.2.1.7.3 i TB)**Rapportere på**

Fordelingen av tilsyn med spesialisthelsetjenesten på hvert embete: 3.

Antall systemrevisjoner eller tilsvarende tilsyn med spesialisthelsetjenesten

Resultatmål	Differanse	Resultat
3	1	4

4 tilsyn, vektet antall 3,5

Antall systemrevisjoner eller tilsvarende tilsyn med sosiale tjenester: 5. (fra kapittel 3.3.2.1.8.4 i TB)**Rapportere på**

Antall systemrevisjoner eller tilsvarende tilsyn med sosiale tjenester: 5.

Det er gjennomført egevalueringstilsyn i 6 kommuner om sosiale tjenester til ungdom, en systemrevisjon, og to stikkprøvetilsyn vedrørende KVP-tilbudet. Samlet tilsvares dette 4 systemrevisjoner.

Antall systemrevisjoner eller tilsvarende tilsyn med sosiale tjenester

Resultatmål	Differanse	Resultat
5	- 1	4

3.1.3.4 Økt rettssikkerhet og rettslikhet for vergetrengende

Embetet har også i 2016 søkt å videreutvikle en god førstelinjetjeneste på vergemålsområdet. I 2014 var tallet på inngående dokumenter og utgående dokumenter 14 178, i 2015 var tallet 17 200, og i 2016 var tallet 19 236.

Arbeidsbelastningen i 2016 har også vært stor. Embetet økte antall årsverk på vergemålsområdet fra 11,1 til 11,8 ved å omfordele ressurser internt og ved å ansette personer på engasjement.

I februar 2016 tok embetet i bruk vergemålsapplikasjonen VERA. Denne applikasjonen fungerer bedre enn den tidligere applikasjonen ARVE. Likevel opplevde vi også i 2016 noe ustabilitet og nedetid.

Vi gjennomførte regnskapskontroll på de sakene som SRF påla oss for dette året (197 saker) innen fristen. 10 av disse ble ikke godkjent, og må dermed følges opp.

I tillegg er det 105 vergeregnskap som ikke er blitt innlevert. Dette er også saker vi må følge opp.

Ut i fra tallmaterialet oversendt fra SRF 09.01.2017 har Fylkesmannen oppnådd kravet til de resultatmål som var satt i 2016 i to sakstyper: saker om godtgjørelse og utgiftsdekning, og saker om fylkesmannens samtykke til bruk av kapital.

Resultatmålet om opprettelse av vergemål ble imidlertid ikke nådd. Heller ikke resultatmålet om oppnevning av representanter for enslige mindreårige asylsøkere. Men målet om å oppnevne midlertidige verger ved tilrettelagte avhør innen 2 timer, ble oppnådd.

Fylkesmannen viser til at vi totalt sett ikke fullt ut klarte å oppnå målene i vergemålsreformen. Vi fikk ikke i tilstrekkelig grad arbeidet med kvaliteten i sakene, og saksbehandlingstiden var på flere sakstyper for lang. Videre fikk vi heller ikke gjennomført opplæring for alle typer verger.

Lang saksbehandlingstid for opprettelse av vergemål og andre saker som gjelder de vergetrengende, kan ha ført til at de ikke har fått nødvendige hjelp til rett tid.

Fylkesmannen merket en stor nedgang i ankomster av enslig mindreårig asylsøkere fra våren 2016. Mange mottak ble lagt ned i løpet av året. Ved årsskiftet 2016/2017 var det ca. 10 mottak mot 29 mottak året før.

Mange barn har flyttet til andre fylker, noe som har medført merarbeid. I løpet av høsten 2016 ble det mulig å flytte saker elektronisk istedenfor pr post som tidligere, og dermed har arbeidet blitt noe lettere.

Fylkesmannen skal gi alle nye oppnevnte verger og representanter (fra kapittel 3.3.3.1.1.1 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen skal gi alle nye oppnevnte verger og representanter opplæring i form av kurs og/eller individuelle samtaler.

Den første kontakten med personer som melder interesse for å bli verger, skjer gjerne via en telefonsamtale. Fylkesmannen gir da en kort orientering, viser til vergemal.no, til e-læringskurset og oversender håndbok for verger. Senere gjennomføres et intervju, før vergen eventuelt blir godkjent. Saksbehandlerne gjennomfører også en samtale med vergene hver gang en verge oppnevnes, og har ellers kontakt etter behov.

Det er blitt gjennomført kurs vår og høst. De vergene som får tilbud om å delta er begrenset til nye verger, alminnelige verger med flere oppdrag samt de faste vergene.

Det er avholdt et kurs vår og høst for representanter der vi har vært arrangører. Det er Fylkesmannen i Oslo og Akershus som har holdt disse kursene for oss.

Alminnelige og faste verger skal ha tilbud om å delta på minst ett kurs/samling for verger i løpet av året. (fra kapittel 3.3.3.1.1.2 i TB)

Rapportere på

Alminnelige og faste verger skal ha tilbud om å delta på minst ett kurs/samling for verger i løpet av året.

Det er blitt gjennomført ett kurs vår og høst for de faste vergene og alminnelige verger med flere oppdrag.

Tilsvarende antall kurs er gjennomført for de faste og alminnelige verger som får oppdrag i forbindelse med tilrettelagte avhør. Politiet har holdt disse kursene.

Opprett vergemål – 80 % av vedtakene skal være fattet innen 2 måneder. (fra kapittel 3.3.3.1.2.1 i TB)**Rapportere på**

Opprett vergemål – 80 % av vedtakene skal være fattet innen 2 måneder.

Resultatmålet om å opprette vergemål i 80 % av sakene innen 60 dager ble ikke nådd. Andelen saker som ble opprettet innenfor denne fristen var på 69 %. Bakgrunnen for dette var blant annet at det tok tid å få sakene tilstrekkelig opplyst. I tillegg var det mangel på ressurser ift oppgavene på området.

Saksbehandlingstid - Opprett vergemål, andel vedtak fattet innen 2 måneder

Resultat	Resultatmål	Differanse
69 %	80 %	- 11 %

Opprett vergemål – 80 % av vedtakene skal være fattet innen 2 måneder. (fra kapittel 3.3.3.1.2.2 i TB)**Rapportere på**

Oppnevning av representant for enslig mindreårig asylsøker – 90 % av vedtakene skal være fattet innen 5 dager.

Resultatmålet om å oppnevne representanter for enslige mindreårige asylsøkere innen 5 dager for 90 % av sakene, ble ikke nådd.

Andelen saker som ble opprettet innenfor denne fristen var på 34 %. Bakgrunnen for dette var at det var store restanser på andre områder innen vergemålsområdet som måtte prioriteres.

Saksbehandlingstid - Oppnevning av representant for enslig mindreårig asylsøker, 90% innen 5 dager

Resultat	Resultatmål	Differanse
34 %	90 %	- 56 %

Fylkesmannens samtykke til bruk av kapital -gjennomsnittlig saksbehandlingstid ikke over 4 uker. (fra kapittel 3.3.3.1.2.3 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannens samtykke til bruk av kapital -gjennomsnittlig saksbehandlingstid ikke over 4 uker.

Fylkesmannen hadde en gjennomsnittlig behandlingstid på søknader om fylkesmannens samtykke til bruk av kapital på 11 dager i 2016. Vi var således godt innenfor målkravet om 4 ukers behandlingstid.

Saksbehandlingstid - Samtykke til bruk av kapital, snitt ikke over 4 uker

Resultat	Resultatmål	Differanse
11	28	17

Godtgjøring og utgiftsdekning til verger og representanter - gjennomsnittlig saksbehandlingstid ikke over 6 uker. (fra kapittel 3.3.3.1.2.4 i TB)

Rapportere på

Godtgjøring og utgiftsdekning til verger og representanter - gjennomsnittlig saksbehandlingstid ikke over 6 uker.

Fylkesmannen har en gjennomsnittlig saksbehandlingstid for behandling av søknader om godtgjøring og utgiftsdekning til verger og representanter på 22 dager. Fylkesmannen var således godt innenfor målkravet.

Saksbehandlingstid - Godtgjøring og utgiftsdekning til verger og representanter, under 6 uker

Resultat	Resultatmål	Differanse
22	42	20

3.1.4 Fylkesmannen skal ta de initiativ som finnes påkrevd og holde sentrale myndigheter orientert om tilstanden i fylket og effekten av statlig politikk

3.1.4.1 Økt kvalitet og kompetanse i kommunene

Med bakgrunn i resultatmålene, mener fylkesmannen at den samlede måloppnåelsen er god.

Vi har gjort et arbeid med å styrke vår samordningsrolle, der både politisk og administrativt nivå i kommunene, KS, fagforeninger osv, er involvert i arbeidet. At vi vurderer egen måloppnåelse til å være god, kommer følgelig som en konsekvens av dette.

Barnehageeiers, barnehagemyndighets og (fra kapittel 3.4.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Barnehageeiers, barnehagemyndighets og skoleeiers grad av tilfredshet med fylkesmannen som medspiller for kommunene, skal ligge på minimum samme nivå som landsgjennomsnittet for 2015 [1].

[1] jf. «Spørsmål til Skole-Norge våren 2015», Rapport 19/2015 NIFU 76 % av kommunene svarer at de i svært stor grad eller i stor grad opplever Oppvekst- og utdanningsavdelingen som en viktig medspiller for kommunen for å sikre utvikling, læring og god kvalitet i barnehagen og opplæringen.

På skoleeiers tilfredshet knyttet til fylkesmannen som medspiller skårer vi 3,3 (NIFU-rapport 2016:16). Vi har beregnet at landstallet for 2015 var 3,9 (NIFU-rapport 2015:19). Resultatmålet er ikke nådd.

Tall fra barnehagemyndighetens tilfredshet på viser at det fylket som har høyest skåre har verdien 4,2. Vår skåre er 4,1.

3.1.5 Gjennomførte evalueringer

I tildelingsbrevet for 2016 fikk vi i oppdrag å gjennomføre en *egen brukerundersøkelse*. Vi valgte å gjennomføre undersøkelsen blant våre viktigste brukergrupper som vi definerte til å være ordførere, rådmenn og utvalgte ansatte på noen fagområder i kommunene. Ansatte i andre statlige etater i Hedmark og ansatte i offentlige og private organisasjoner som arbeider med saker etter plan- og bygningsloven og advokater innen fri retts hjelp. Private bedrifter der vi har gjennomført tilsyn på miljøområdet og enkeltpersoner som har hatt klagesaker hos oss siste året på landbruks- og oppvekstområdet.

Vi valgte ut service, språk og fagkompetanse som de viktigste kriterier. I tillegg ønsket vi en tilbakemelding på hvordan vi oppfattes som sektormyndighet, rettsikkerhetsmyndighet og samordningsmyndighet. Hvilken tillit og kunnskap om oss respondentene har, samt tilbakemelding på vår rolle i arbeidet med kommunereformen i Hedmark.

Respondentene har middels god kjennskap til Fylkesmannens virksomhet, samt til deres arbeidsoppgaver og ansvarsområder.

Skårene (som ligger på i underkant av 70 av 100) er ikke veldig høye og tyder altså på at denne kjennskapen kunne vært bedre.

Tilliten til Fylkesmannen i Hedmark er stor, og totalinntrykket er godt. Med skårer på litt over 70 av 100, er det imidlertid forbedringspotensiale også her.

Videre ble respondentene bedt om å evaluere de avdelingene de kjenner fra det siste året. Ulike oppgaver i avdelingene ble vurdert med tanke på service, språk og fagkompetanse. Samtlige avdelinger oppnår middels gode til gode skårer (60-79 av 100) i vurderingen av de ulike oppgavene.

Datainnsamlingen ble gjennomført i oktober 2016.

SENTIO gjennomførte undersøkelsen etter tilbudskonkurranse med Opinion.

For å få en noe bredere evaluering og en sammenligning med øvrige embeter bestemte vi oss for å bestille rapport fra *SENTIOs nasjonale undersøkelse om evaluering av Fylkesmannens rolle i kommunereformen, samt spørsmål knyttet til omdømme, kjennskap til, tillit m.m.* Respondenter var ordførere, rådmenn og utvalgte ansatte.

Resultatene samsvarer med det vi så i den første undersøkelsen med utplukkede respondenter.

Vi kommer godt ut sammenlignet med øvrige embeter. Rapporten gir samtidig en pekepinn på noen forbedringsområder.

Datainnsamlingen ble gjennomført i perioden desember 2016 – januar 2017.

Høsten 2015 gjennomførte DSB en *brugerundersøkelse på Fylkesmannens tilsyn med kommunal beredskapsplikt*. Hovedinntrykket fra brukerundersøkelsen i kommunene er at kommunene gir Fylkesmannen god tilbakemelding i arbeidet med ivaretagelse av tilsynsrollen. De opplever at det er god dialog i tilsynet og at Fylkesmannen var til støtte i oppfølgingen av tilsynet.

Når det gjelder effekt av tilsynet oppgir kommunene at tilsynsrapporten gir et godt utgangspunkt for å identifisere tiltak for forbedringer, og at tilsyn bidrar til en positiv utvikling av kommunens samfunnsikkerhets- og beredskapsarbeid. I tillegg svarer en stor andel av kommunene at de igangsatte forbedringstiltak utover å lukke avvik.

Resultatene fra denne brukerundersøkelsen er brutt ned på fylker og viser at vi skårer høyt på undersøkelsen.

3.1.6 Særskilt om oppdrag i tildelingsbrevet og/eller faste oppgaver i Virksomhets- og økonomiinstruks

Ikke noe spesielt å rapportere utover det som fremkommer av årsrapporten.

3.2 Særskilte rapporteringskrav fra tildelingsbrevet

Kort beskrivelse av aktiviteten... (fra kapittel 7.3.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Kort beskrivelse av aktiviteten på området «Bolig for velferd»

Fylkesmannen i Hedmark har i 2016 deltatt i ressursgruppe hos Husbanken for Boligsosial veiviser i "Bolig for velferd". Der har vi bidratt med ulike muntlige og skriftlige innspill. Vi har også hatt en samling i samarbeid med Husbanken, hvor vi inviterte utvalgte kommuner i Hedmark for å skaffe eksemplere til veiviseren. Vi har videre informert både om strategien og veiviseren i vår kontakt med kommunene, både på Nav-ledermøter og i forbindelse med kursaktiviteter og annen kommunikasjon med kommunene. Veiviseren var eget tema på Røroskonferansen 2016, hvor alle Hedmarks kommuner var invitert (sammen med alle kommuner i Oppland og Sør-Trøndelag). Den har også vært presentert internt for alle ansatte i Sosial- og helseavdelingen hos oss, sånn at de også kan informere ut mot kommunene. "Bolig for velferd" er også alltid tema knyttet til boligsosiale prosjekter og oppfølging av disse, og vi har fokus på strategien ved gjennomgang av kommuneplaner.

Hvordan har FM... (fra kapittel 7.3.1.1.2 i TB)

Rapportere på

Hvordan har FM bistått i arbeidet med å koordinere og samordne de boligsosiale tilskuddsmidlene ut mot kommunen/NAV-kontor?

Fylkesmannen i Hedmark hadde i starten av 2016 et søknadsverksted, hvor vi presenterte ulike tilskuddsordninger for kommunene (fra Arbeids- og velferdsdirektoratet, Helsedirektoratet, Bufdir, og Fylkesmannens skjønnsmidler). Her var også "Bolig for velferd" tema. Alle søknader er sett i sammenheng internt hos Fylkesmannen, med drøftinger på tvers av ansvarsområder og avdelinger. Vi har også sett søknadene i sammenheng med midler på andre områder og tidligere midler til samme kommune. Prosjektene er fulgt opp av Fylkesmannen i løpet av året.

Hvilke kompetansehevende... (fra kapittel 7.3.1.1.3 i TB)**Rapportere på**

Hvilke kompetansehevende tiltak er gjennomført på det boligsosiale feltet?

Den årlige Røroskonferansen ble gjennomført 25.-26. mai 2016. Tema er alltid "bolig og rus", og konferansen er et samarbeid mellom fylkesmannsembetene i Hedmark, Oppland og Sør-Trøndelag, samt Husbanken Midt, KoRus Midt og RIO. Det var ca 200 deltakere. I tillegg har vi hatt boligsosial arbeid (inkludert strategien og veiviseren) som tema på Nav-ledermøter, og i all vår kommunikasjon med kommunene hvor det har vært relevant. Vi har delt ut "Bolig for velferd" i ulike sammenhenger hvor vi har møtt kommunene. Vi har hatt fokus på dette gjennom opplæringen "Ny i Nav". Vi har også gitt kompetansemidler til Nav-kontorene i Hedmark, hvor de selv setter tema ut fra kontorets behov. Her har også boligsosialt arbeid vært inkludert.

Beskriv situasjonen... (fra kapittel 7.3.1.2.1 i TB)**Rapportere på**

Beskriv situasjonen for KVP i fylket, i tillegg:

- Får de som har krav på det, tilbud om program?
- Hva kjennetegner kontor som arbeider godt med ordningen?
- Hvilke utfordringer opplever FM at NAV-kontorene har i arbeidet med KVP?
- Hva er de viktigste utfordringene for FM i arbeidet med KVP?

- Antallet KVP-deltagere i fylket har dette året gått ned fra 265 til 217. Når det gjelder søkning til KVP, har en av de store kommunene hatt en vesentlig nedgang i søknader dette året. I de minste kommunene er det flere som ikke har hatt KVP deltagere i hele 2016. Det formidles fra disse kommunene at man har oversikt over brukerne i sin kommune og mener her at de ikke fyller vilkårene eller mangler motivasjon. Fylkesmannen har i 2016 behandlet en klagesak på KVP. Kommunens vedtak ble opprettholdt.
- Nav-kontor som har dedikerte medarbeidere med bred kompetanse innen tett individuell oppfølging, om virkemidler og samarbeid med ulike aktører. Arbeidet er tydelig forankret og prioritert av ledelsen.
- Motivasjonsarbeid, språkproblemer, manglende lokale tiltak, arbeidsevnevurderinger, ressurskrevende arbeid.
- Sørg for å sette KVP på dagsorden i ulike forum og fortsatt peke på KVP som rettighet og mulighet for målgruppen.

Fylkesmannen skal rapportere på gjennomførte tilsyn... (fra kapittel 7.3.2.1 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen skal rapportere på gjennomførte tilsyn med kommunenes oppfølging av krisesenterloven.

Vi har i 2016 gjennomført tilsyn med krisesentertilbudet i 20 av Hedmarks kommuner, og sluttført rapporter fra disse. Fokus har vært på kommunenes plikt til å ha et fullverdig internkontrollsystem for sin krisesentertjeneste, sørge for et kjent og lett

tilgjengelig tilbud for aktuelle brukere, og sikre at kommunens ansatte har tilstrekkelig kunnskap om eget krisesentertilbud.

Tilsyn med kommunenes oppfølging av krisesenterloven

Totalt antall kommuner i fylket	22
Antall krisesentertilbud i fylket	2
Antall tilsyn med kommuner som er vertskommuner 2014	0
Antall tilsyn med samarbeidskommuner (som inngår i samarbeid, men ikke er vertskommuner) 2014	0
Antall tilsyn med kommuner som er vertskommuner 2015	2
Antall tilsyn med samarbeidskommuner (som inngår i samarbeid, men ikke er vertskommuner) 2015	0
Antall tilsyn med kommuner som er vertskommuner 2016	0
Antall tilsyn med samarbeidskommuner (som inngår i samarbeid, men ikke er vertskommuner) 2016	20

Kommunene i Nord-Østerdal har en samarbeidsavtale med krisesenteret i Lillehammer (Oppland) - vi har ført tilsyn med kommunenes plikter

Fylkesmannen skal rapportere på status... (fra kapittel 7.3.2.2 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal rapportere på status når det gjelder tilbudet i kommunene til voldsutsatte med problemer knyttet til rus og/eller psykiatri, voldsutsatte med nedsatt funksjonsevne og tilbudet til voldsutsatte menn.

Vi har ikke hatt konkrete aktiviteter i 2016 for å skaffe oss oversikt over status på disse områdene. Vår tilsynsaktivitet i 2016 har hatt fokus på å bidra til å sikre at kommunene, gjennom sin internkontroll, ivaretar sitt ansvar for et forsvarlig og tilgjengelig krisesentertilbud.

Fylkesmannen skal redegjøre for bakgrunnen... (fra kapittel 7.3.2.3 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal redegjøre for bakgrunnen for og konsekvenser av eventuelle nedleggelse av krisesentrene eller reduksjon i tilbudet.

Det har ikke vært nedleggelse eller reduksjon i krisesentertilbudet for innbyggere i Hedmark i 2016

Fylkesmannen skal rapportere på erfaringene... (fra kapittel 7.3.2.4 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal rapportere på erfaringene med gjennomføring av opplæringsprogram og antall deltakere i opplæringstilbudet for ulike faggrupper i å samtale med barn om vold og seksuelle overgrep.

Vi har ikke hatt aktivitet på dette området i 2016. Årsaken til dette er våre interne prioriteringer samt gjennomføring av omfattende opplæringstiltak innen temaet i 2014 og 2015. Vi har bevilget midler til Barnehuset i Hamar for å understøtte koordinert innsats mellom kommuner og barnehuset i arbeidet med barn som er utsatt for vold og seksuelle overgrep.

Fylkesmannen skal rapportere på antall behandlede søknader... (fra kapittel 7.3.2.5 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal rapportere på antall behandlede søknader og fattede vedtak etter ekteskapsloven, anerkjennelsesloven og brudvigjingslova i årsrapporten.

Fylkesmannen har gitt bevilling til 402 separasjoner og 358 skilsmisser.

Fylkesmannen har behandlet 38 saker etter anerkjennelsesloven. Vi har behandlet 4 saker om skiftefritak etter ekteskapsloven

Fylkesmannen skal rapportere på antall fattede vedtak... (fra kapittel 7.3.2.6 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal rapportere på antall fattede vedtak etter barneloven i årsrapporten.

Det er gitt råd og veiledning per telefon, men det er ikke fattet noen vedtak på området i 2016.

Fylkesmannen skal gi en kort omtale... (fra kapittel 7.3.2.7 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal gi en kort omtale av embetets arbeid med veiledning og informasjon på familierettens område, herunder om mekling.

Det er stort behov for informasjon og veiledning på familierettens område. Det gis veiledning i enkeltsaker, på telefon fra publikum og ved saksbehandlingen. Spesielt gjelder dette i tilknytning til separasjonssaker, barnefordeling, foreldremekling og angående skifte mellom ektefeller. Også i anerkjennessakene er behovet for veiledning betydelig.

Fylkesmannen skal rapportere på antall saker... (fra kapittel 7.3.2.8 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal rapportere på antall saker hvor det er gitt ut opplysninger om den adoptertes biologiske opphav i saker hvor fylkesmannen har gitt adopsjonsbevilling.

Fylkesmannen har behandlet 8 saker om ettersøking av biologisk opphav i adopsjonssaker.

Fylkesmannen skal rapportere på tilsyn... (fra kapittel 7.3.2.9 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal rapportere på tilsyn med familievernkantorene.

Vi har i 2016 startet opp tilsyn med to familievernkontor i Hedmark. Tilsynene har et styringsperspektiv, og metoden er en kombinasjon av dokumentgransking og egenrapportering. Vi har lagt særlig vekt på etterlevelsen av Barnekonvensjonen, og sikringen av barns rett til å bli hørt, blant annet i spørsmål om bosted og samvær. Vi har også sett på hvordan kontoret sikrer at par med barn, der det er høyt konfliktnivå eller kriser, blir prioritert ved henvendelser om behov for kliniske samtaler. Vi har videre valgt å se på kontorets opplysningsplikt til kommunen ved mistanke om gravid rusmisbruker som er i kontakt med familievernet, samt generell etterlevelse av frister.

Tilsyn med familievernkontorene

Totalt antall familievernkontor i fylket	Antall gjennomførte tilsyn i 2016	Antall gjennomførte tilsyn i 2015	Antall gjennomførte tilsyn i 2014
3	0	1	0

Oppstart av nytt tilsyn med 2 familievernkontorer i 2016 - ikke slutført

Fylkesmannen skal gi en kort omtale... (fra kapittel 7.3.2.11 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal gi en kort omtale av embetets arbeid med veiledning og informasjon på universell utforming.

Vi deltar i nettverksgruppe for universell utforming i Hedmark og Oppland sammen med Fylkesmannen i Oppland og fylkeskommunene i begge fylker. Det ble utarbeidet en felles strategi i 2016. Denne ble presentert på plan- og bygningslovkonferansen dette året. Handlingsplaner skal utarbeides i 2017. Vi har fokus på og etterspør hensynet til universell utforming i alle kommunale og regionale planer.

Fylkesmannen skal gi en kort omtale av embetets arbeid med å fremme likestilling... (fra kapittel 7.3.2.12 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen skal gi en kort omtale av embetets arbeid med å fremme likestilling knyttet til ulike diskrimineringsgrunnlag i aktuell lovgivning.

Arbeidet med likestilling er ikke blitt prioritert.

Antall årsverk fordelt... (fra kapittel 7.3.3.1.1 i TB)**Rapportere på**

Antall årsverk fordelt på ulike personellgrupper og antall personell som har deltatt i kompetansehevende tiltak jf. tidligere års rapporteringer.

Det sendes inn omfattende rapport til Helsedirektoratet med frist 1. mai. Rapporten for 2015 ble innsendt i mai 2016.

Gi en samlet vurdering av utviklingen... (fra kapittel 7.3.3.1.2 i TB)**Rapportere på**

Gi en samlet vurdering av utviklingen for kompetanse og årsverk for kommunene i fylket for det tidligere Kompetanseløftet 2015s planperiode.

Vurderingen framkommer i rapporten som sendes inn i forbindelse med Kompetanseløftet 2020.

Planlagte tilsyn etter forskrift... (fra kapittel 7.3.3.2.1 i TB)**Rapportere på**

Planlagte tilsyn etter forskrift om tilsyn med barneverninstitusjoner skal rapporteres i årsrapport for fylkesmannens tilsyn med barnevernet innen 20. januar 2017, jf. forskrift om tilsyn med barn i barneverninstitusjoner for omsorg og behandling, § 14.

Årsrapporten er oversendt Statens helsetilsyn 25. januar 2017. Det er ført tilsyn med 10 barneverninstitusjoner, herunder 31 enheter/avdelinger, med til sammen 77 tilsynsbesøk i 2016. Det er tilnærmet full måloppnåelse på gjennomføring av tilsynsbesøk. Det er gjennomført samtaler med 117 av de 165 barn som var plassert på tidspunktene for tilsyn. Selv om besøkene er lagt til tidspunkter med stor sannsynlighet for at barna er til stede, er ikke alle barn tilgjengelig for samtale. Det er i tillegg gjennomført 10 tilsynsbesøk ved 5 omsorgssentre (med 12 enheter) for enslige mindreårige asylsøkere.

FylkesROS... (fra kapittel 7.3.4.1 i TB)

Rapportere på

FylkesROS og oppfølgingsplan:

- Når ble siste analyse gjennomført?
- Foreligger oppfølgingsplan, i så fall når ble den sist oppdatert?
- Hvilke regionale tiltak har embetet gjennomført for å ivareta fylkesmannens ansvar for samordning i arbeidet med forebygging og beredskap?

FylkeROS ble gjennomført som en del av utarbeidelsen av Regional plan for samfunnsikkerhet og beredskap i Hedmark og vedtatt i Hedmark fylkesting i september 2013

Oppfølgingsplan/handlingsprogram ble utarbeidet og vedtatt i Hedmark fylkesting i september 2015. Revisjon startet 2016 og vil bli sluttført tidlig 2017.

Samordning av arbeidet med forebygging og beredskap regionalt blir ivarettatt gjennom fylkesberedskapsrådet, planforum og embetes interne plangruppe, samt i bilaterale møter med relevante etater.

FylkesROS og oppfølgingsplan

Når ble siste fylkesROS gjennomført?	Foreligger oppfølgingsplan?	Hvis ja, når ble den sist oppdatert?
2013 eller tidligere	Ja	2015

Regional plan for samfunnsikkerhet og beredskap m/fylkesROS ble vedtatt i Hedmark fylkesting høsten 2013. Oppfølgingsplan for fylkesROS revideres årlig.

Kort beskrivelse av etablerte ordninger... (fra kapittel 7.3.4.2 i TB)**Rapportere på**

Kort beskrivelse av etablerte ordninger for raskt å kunne motta og viderefremde varsel om uønskede hendelser og beredskapsmeldinger.

Fylkesmannen i Hedmark har ikke etablert noen formell beredskapsvakt, men har et bekjentgjort beredskapstelefonnummer som alltid er viderekoblet til en av beredskapsmedarbeidernes mobiltelefoner.

For raskt å kunne motta og viderefremde varsler er alle beredskapsmedarbeiderne satt opp med tjenstemobiltelefon og bærbar PC. Varsler på e-post mottas på vår bekjentgjorte beredskapsadresse som går til fylkesmannens CIM og til alle beredskapsmedarbeidernes mobiltelefoner. Varsler viderefremmes via CIM fra medarbeidernes mobiltelefon eller PC.

Gjennomført revisjon... (fra kapittel 7.3.4.3 i TB)**Rapportere på**

Gjennomført revisjon av beredskapsplan.

Beredskapsplanen er utarbeidet i CIM og blir revidert og oppdatert fortløpende.

Gjennomført revisjon av beredskapsplan

Når ble siste revisjon av beredskapsplanen gjennomført?
2016

Hovedfunn fra øvelse av kriseorganisasjonen... (fra kapittel 7.3.4.4 i TB)

Rapportere på

Hovedfunn fra øvelse av kriseorganisasjonen i embetet, og hvordan følges disse opp.

Øvelser og hendelser blir evaluert og hovedfunn blir fulgt opp internt ved embetet og det blir foretatt justeringer i beredskapsplan og tiltakskort ved behov.

Siste hendelse var håndteringen av ekstremværet URD som ga deler av fylkesmannens kriseorganisasjon trening i varslings- og rapporteringsprosedyrer.

Hovedfunn fra øvelse i kriseorganisasjonen i embetet, og hvordan disse er fulgt opp**Når ble siste øvelse med embetets kriseorganisasjon sist gjennomført?**

2016

Tabletop-øvelse sammen med fylkesberedskapsrådet

Status revisjon av underliggende planverk... (fra kapittel 7.3.4.5 i TB)**Rapportere på**

Status revisjon av underliggende planverk i regionen knyttet til nasjonale beredskapstiltak

Underliggende plan til SBS (SBS-Hedmark) er utarbeidet og ligger elektronisk lagret på godkjent PC gradert KONFIDENSIELT.

SBS-Hedmark blir rutinemessig revidert i forbindelse med revisjon av SBS.

Økonomi- og tilskuddsrapportering... (fra kapittel 7.3.5.1 i TB)**Rapportere på**

Opplys hvilke tiltak som er gjennomført i tabellen for prioriterte skipsverft i 2016. Kommentarer til de ulike lokalitetene må legges i den store tekstblokk.

Annen rapportering knytta til økonomi må ved behov gjøres i den store tekstblokk.

Prioriterte skipsverft

Navn på prioriterte skipsverft	Undersøkelser	Behov for tiltak	Tiltaksplan land	Tiltak land	Tiltaksplan sjø	Tiltak sjø
--------------------------------	---------------	------------------	------------------	-------------	-----------------	------------

Fylkesmannen skal med samme frist... (fra kapittel 7.3.6.1.3 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen skal med samme frist som årsrapporten, sende en egen rapport om sikkerhetstilstanden til KMD. Rapporten skal særskilt redegjøre for oppfølgingen av de eventuelle mangler og avvik som embetet har identifisert ved forrige rapportering. Fylkesmannen må vurdere nivå på sikkerhetsgradering på rapport om sikkerhetstilstand som sendes KMD.

Fylkesmannen i Hedmark har etablert et eget informasjonssikkerhetsutvalg med ansvar for å følge opp informasjonssikkerhetsarbeidet i embetet. Utvalget er sammensatt av en representant fra hver avdeling og ledes av administrasjonssjefen. Utvalget rapporterer til Fylkesmannen. Utvalget legger også saker frem for ledermøte. Embetet har tatt i bruk Risk Manager som system for internkontroll og kvalitetssikring. Risk Manager benyttes i tillegg til avviksrapportering innen informasjonssikkerhetsområdet. Arbeidet med informasjonssikkerhet er regulert i en egen instruks, og nytilsatte må undertegne egenklæring på at instruksen er lest.

I tillegg har Fylkesmannen gjennomført nasjonal sikkerhetsmåned i oktober 2016.

Alle ansatte ved embetet har underskrevet taushetserklæring.

Det gjennomføres årlige inspeksjoner av de ansattes etterlevelse av informasjonssikkerhetsinstruksen. Rapporten fra inspeksjonen er tema i embetets ledergruppe. Eventuelle funn følges opp av aktuell direktør. Informasjonssikkerhetsinstruksen oppdateres jevnlig, blant annet etter inspeksjoner og revisjoner fra eksterne. Informasjonssikkerhetsinstruksen behandles rutinemessig i ledermøte.

Fylkesmannen har deltatt på aktuelle kurs som er gjennomført i regi av Direktoratet for forvaltning og IKT (DIFI), blant annet Internkontroll i praksis – Informasjonssikkerhet. Innholdet i dette kurset er retningsgivende for Fylkesmannens arbeid innen informasjonssikkerhet. Dette i tillegg til Difi-rapport 2012:15 – Styringssystem for informasjonssikkerhet. Erfaringer med og anbefalinger om standardene ISO 27001.

For øvrig viser vi til rapport om sikkerhetstilstanden som er sendt KMD som en egen rapportering.

Det skal rapporteres særskilt... (fra kapittel 7.3.6.3.1 i TB)

Rapportere på

Det skal rapporteres særskilt om hvilke tiltak fylkesmannen har iverksatt for den enkelte kommune som er registrert i ROBEK og hvilke tiltak som har vært iverksatt for å forhindre kommuner som er i faresonen til å bli registrert i ROBEK. Det skal rapporteres om bruk av skjønnsmidler til ROBEK-kommunene.

Ved starten på 2016 var Åsnes eneste ROBEK-kommune. Kommunen har nå vært i ROBEK siden 2013 og har siden arbeidet med omstilling. Fylkesmannen har også støttet slike tiltak i kommunen med skjønnsmidler i 2013 og -14. I 2016 har Fylkesmannen ikke iverksatt ytterligere tiltak i forhold til Åsnes, men det har vært en tett dialog gjennom hele året. Det er gjennomført møte med kommunen hvor ordfører, rådmann og økonomisjef deltok. Den økonomiske situasjonen i 2016 samt utsiktene for 2017 ble drøftet. Fylkesmannen holdt tilbake 3,5 millioner kroner av skjønnskuddet for 2016 i påvente av ny forpliktende plan, jf. vårt brev av 04.02.16 til departementet.

Etter regnskapsavleggelsen for 2015 ble Grue også meldt inn i ROBEK, jf. brev av 21.06.16 til departementet. Vi har hatt tett dialog med kommunen gjennom hele 2016, og vi har støttet et utviklingsprosjekt innen helse og velferd med skjønnsmidler. Vi har også gjennomført møte med Grue kommune. Departementet er orientert i vårt brev av 08.12.16.

Det er holdt tilbake skjønnsmidler for 2017 for begge disse kommunene i påvente av ny forpliktende plan, jf. vårt brev av 15.09.16 til departementet vedrørende skjønnsfordelingen for 2017.

Av kommuner som har vært i faresonen nevnes Elverum og Tolga, jf. at kommunene hadde underskudd i 2014 som skal dekkes i 2016. Fylkesmannen har hatt nær kontakt med disse om utviklingen i 2016, men har ikke funnet grunn til å iverksette tiltak.

Spesifikk omtale... (fra kapittel 7.3.6.4.1 i TB)

Rapportere på

Spesifikk omtale av arbeid med omstilling og modernisering i kommunene, bruk av skjønnsmidler til formålet og formidling av resultatene.

Fylkesmannen har tildelt til sammen 11,6 millioner kroner til omstilling og modernisering i 2016. Tiltakene går fram av våre brev av 11.04.16 og 06.10.16 til departementet. Kriterier for tildelingen ble gjort kjent for kommunene i brev av 17.12.15 og disse var:

- Fornyings- og innovasjonsprosjekter der formålet var å styrke kommunene i minst en av følgende roller som tjenesteproducent, myndighetsorgan, lokal-demokratisk arena eller samfunnsutvikler.
- Videre kriterier var utvikling og forbedring av kommunale tjenester med omstillingstiltak for å styrke kvalitet, kompetanse, styring, ledelse, resultater mm.
- Kommunene er gitt en frist til 15.03.17 med å rapportere på bruken av midlene. Dette skjer i ISORD. Formidling av resultater kan først skje etter dette.

Det skal rapporteres... (fra kapittel 7.3.6.5.1 i TB)**Rapportere på**

Det skal rapporteres om hvilke låneformål og hvilket låneomfang som godkjennes, og i hvilken grad fylkesmannen har nektet godkjenning av lån.

I 2016 har vi godkjent låneopptak til Åsnes kommune på 18 millioner kroner til investeringer. Dette er gjort i forbindelse med lovlighetskontroll av budsjettet. Det er en godkjenning for samtlige tiltak som er oppført i budsjettet for 2016. De viktigste låneformålene var omsorgsboliger og et nybygg for tekniske tjenester. I tillegg har vi godkjent opptak av startlån på 6 millioner kroner.

Det er i tillegg godkjent et låneopptak til Solør Renovasjon på kr 700 000, jf. IKS-loven § 22.

Det er ikke nektet låneopptak i 2016.

Tilsyn med kommunenes lånesøknader - formål og omfang

Type søknad	Sum	Godkjent	Ikke godkjent	Ikke behandlet
Antall lånesøknader	1	1	0	0
Omfang lånesøknader	18 000 000	18 000 000	0	0

Antall og omfang... (fra kapittel 7.3.6.5.2 i TB)**Rapportere på**

Antall og omfang av godkjente garantier, samt antall garantier som ikke ble godkjent.

4 garantistillelser i 3 kommuner på til sammen 43,3 millioner ble godkjent. Ett garantivedtak ble i første omgang underkjent pga formalfeil. Garantiene gjaldt private skoler, barnehager og idrettslag.

Godkjente garantier etter økonomibestemmelsene i kommuneloven

Saksområde	Sum	Godkjent	Ikke godkjent	Ikke behandlet
Antall garantisøknader	5	4	1	0
Omfang garantisøknader	0			

Fylkesmannen skal... (fra kapittel 7.3.6.6.1 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen skal rapportere på hvordan veiledningsarbeidet har blitt utført.

Fylkesmannen går nøye gjennom kommunenes budsjetter og økonomiplaner. Etter gjennomgang av dokumentene for de enkelte kommuner har vi samtaler med økonomisjefene. Der går vi gjennom hovedtrekk ved det økonomiske opplegget og gir tilbakemelding på ting vi synes er bra og ting vi synes kommunene med fordel kan endre på og forbedre. Disse samtalene har en varighet på fra en halv til en time. Vi opplever denne kontakten som verdifull og tilbakemeldingen fra kommunene er god. Ellers er det løpende kontakt mellom kommuner og Fylkesmann gjennom året. Innhold og tema er forskjellig fra kommune til kommune. Fylkesmannen arrangerte ordfører og rådmannsmøte i mai 2016 der kommuneproposisjonen var tema. Vi har ikke avholdt andre konferanser for kommunene på økonomifeltet i 2016.

Kort om fordelingen... (fra kapittel 7.3.6.6.2 i TB)**Rapportere på**

Kort om fordelingen av skjønnsmidler, herunder rapportering i ISORD.

Fylkesmannen har fordelt skjønnsmidlene for 2016 i brev av 18.09.15 til departementet. Begrunnelse for tildelingen går fram av dette brevet. Det ble holdt tilbake 11,6 millioner kroner til tiltak og prosjekter. Departementet er orientert om hvilke tiltak og prosjekter som er prioritert ved våre brev av 11.04.16 og 06.10.16. Kriterier lagt til grunn for prosjekter i 2016 var fornying og innovasjon samt utvikling og bedring av kommunale tjenester.

Søknader og tildeling av midler er gått via ISORD. Det foreligger ikke rapportering fra kommunene på bruken av midlene pr dato. Kommunene er gitt en frist til 15.03.17 for dette.

En kort beskrivelse... (fra kapittel 7.3.6.7.1 i TB)

Rapportere på

En kort beskrivelse dersom enkelte fagområder framstår som særlig problematiske å samordne i embetets samordningsarbeid.

Fylkesmannen har positive erfaringer med å bruke VP-prosessen til både å identifisere samordningsbehov og til å finne hvilke samordnings tiltak som må iverksettes for å ivareta behovene. Det er etablert flere interne og eksterne tverrfaglige samarbeidsgrupper. Ingen fagområder peker seg ut som spesielt vanskelig å samordne.

Det skal gis rapportering i tabell... (fra kapittel 7.3.6.8.1 i TB)

Rapportere på

Det skal gis rapportering i tabell som skal viser:

- Antall saker om lovlighetskontroll etter klage som det er truffet vedtak i for året, hvor mange avgjørelser som er opprettholdt og hvor mange som er kjent ulovlige
- Antall lovlighetskontroller som er foretatt etter initiativ av fylkesmannen, hvor mange avgjørelser som er opprettholdt og hvor mange som er kjent ulovlige
- Hvor mange av sakene totalt (uten å skille mellom saker etter klage og på eget initiativ) som hadde henholdsvis habilitet eller lukking av møter blant vurderingstemaene.
- Det skal gis en kortfattet omtale i årsrapporten av hvor mange klager fylkesmannen har mottatt etter kommuneloven § 60d fjerde ledd, hvilke kommunalrettslige tema de (særlig) veileder kommunene om samt bruk av interkommunalt samarbeid i fylket, med særlig vekt på bruk av vertskommunemodellen.

- Fylkesmannen behandlet 3 lovlighetsklager etter kommuneloven § 59 nr. 1. En sak gjaldt kommunereformen og to saker habilitet.
- Vedtakene ble kjent lovlige/ansett gyldige. To saker ble vurdert etter § 59 nr. 5, men ikke tatt opp til lovlighetskontroll av eget tiltak.
- Det gis omfattende veiledning til kommunene pr. telefon og e-post. Det er hyppig spørsmål omkring habilitet og kjønnsmessig balanse, men også om økonomiforvaltningen.
- Fylkesmannen har av eget tiltak opphevet 5 vedtak etter motorferdsellovverket, hvor vi valgte å benytte forvaltningsloven § 35 og ikke kommunelovens § 59 nr. 5.

Kommunalrettslig lovlighetskontroll etter klage og eget initiativ

Type lovlighetskontroll	Vedtak opprettholdt	Ulovlig vedtak	Sum
Etter klage	3	0	3
På eget initiativ	0	0	0

Fylkesmennene skal... (fra kapittel 7.3.6.9.1 i TB)

Rapportere på

Fylkesmennene skal i årsrapporten oppgi hvor mange klager på avslag om begjæringer om innsyn de har behandlet, jf. offentleglova § 32 og forvaltningsloven § 28 annet ledd, samt hvor mange tilfeller klager har fått helt eller delvis medhold i klager etter offentleglova § 32.

Fylkesmannen behandlet 6 innsynsklager etter offentleglova i 2016, hvorav 3 førte frem - helt eller delvis. Kommunens avslag grunnet taushetsplikt (§§ 13 og 12) ble stadfestet i 3 saker. Det er gitt veiledning i mange saker og i et par tilfeller resulterte dette i at innsyn ble gitt ved kommunens underinstansbehandling.

Embetet rapporterer... (fra kapittel 7.3.6.10.1 i TB)**Rapportere på**

Embetet rapporterer hvor mange tilsyn det har gjennomført.

Forklaring:

- Det bes om ett tall for alle tilsyn hjemlet i opplæringsloven, barnehageloven, helse- og omsorgstjenesteloven mv.
- Det rapporteres samlet for kommunene og fylkeskommunen(e)
- Antall tilsyn det skal rapporteres på, omfatter planlagte tilsyn (som landsomfattende/nasjonale tilsyn) og hendelsesbaserte tilsyn uavhengig av tilsynsmetodikk og hvor ressurskrevende tilsynet var.
- Antall tilsyn det skal rapporteres på, omfatter ikke forundersøkelser, sjøvmeldingstilsyn og dokumentgjennomganger uten oppmøte (fysisk eller videokonferanse) på tjenestestedet eller i kommunen/fylkeskommunen.
- Det bes ikke om tall for avvik eller pålegg.
- Det bes ikke om verbalrapportering om samordningsarbeidet.

Helse- og omsorgstjenesteloven og spesialisthelsetjenesteloven Planlagte: 15

Hendelsesbaserte: 149

Barnevernloven

Planlagte: 5 i kommuner, 77 i institusjon

Hendelsesbaserte: 25

Sosialtjenesteloven

Planlagte: 4

Hendelsesbaserte: 5

Barnehageloven

Landsomfattende: 0

Egeninitierte: 4

Hendelsesbaserte: 0

Opplæringsloven

Landsomfattende: 6

Egeninitierte: 4

Hendelsesbaserte: 1

Introduksjonsloven

Landsomfattende: 2

Egeninitierte: 0

Hendelsesbaserte: 0

Fylkesmannen skal... (fra kapittel 7.3.6.11.1 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal føre en oversikt over behandlede plansaker, omfang av innsigelser, klager fremmet av fylkesmannen og meklinger.

FMHE har behandlet 265 plansaker. Dette er høyeste antall siden 2009 og over snittet i antall saker for siste ti år. Herav blant annet 14 forslag til planstrategier, 7 kommunedelplaner og 3 områdeplaner.

Det ble fremmet innsigelse i 14 saker, dette tilsvarer 5,2% av sakene.

Vi har uttalt oss til 246 høringer i dispensasjonssaker. Av disse frarådet vi dispensasjon i 18 saker som tilsvarer 7,3% av sakene.

Ingen saker ble påklaget av Fylkesmannen.

Det er gjennomført meklingsmøter i 6 saker.

Fylkesmannen skal i årsrapporten for 2016... (fra kapittel 7.3.6.12.1 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen skal i årsrapporten for 2016 rapportere hvor mange saker som ikke ble avgjort innen 12 uker, hvor stor overskridelsen var, hvor mange saker det ble avtalt lengre frist enn angitt i forskriften jf. [pbl. § 21-8 andre ledd](#), hvor mange "særlige tilfeller" klageinstansen selv forlenget fristen i, og hvor mange saker der fristen ble forlenget på grunn av barmarksundersøkelse.

Saksbehandlingstiden på 12 uker ble overskredet i 7 byggesaks- og dispensasjonsvedtaksklager. I et par tilfeller skyldtes overskridelsen behov for befaring og tilleggsopplysninger og i andre tilfeller berodde det på at andre arbeidsoppgaver måtte prioriteres.

Rapportering om saker etter plan- og bygningsloven

Hvor mange saker som ikke ble avgjort innen 12 uker	7
Hvor stor overskridelsen var i sakene som ikke ble avgjort innen 12 uker	2
Hvor mange saker det ble avtalt lengre frist enn angitt i forskriften jf. pbl. § 21-8 andre ledd	0
Hvor mange "særlige tilfeller" klageinstansen selv forlenget fristen i	2
Hvor mange saker der fristen ble forlenget på grunn av barmarksundersøkelse	2

Overskridelsen var fra 2-15 dager. Alle saker avgjort innen 99 dager

Kort beskrivelse... (fra kapittel 7.3.7.1.1 i TB)**Rapportere på**

Kort beskrivelse av aktiviteten på området, herunder oversikt over:

- Tros- og livssynsamfunn som mottar tilskudd og antall medlemmer det er gitt tilskudd for
- Trossamfunn som er slettet hos fylkesmannen
- Nye registrerte/uregistrerte trossamfunn og nye livssynsamfunn
- Ev. tilsyn med trossamfunn og forstander.

Fylkesmannen i Hedmark har ikke slettet eller registrert noen nye trossamfunn ved embedet i år. Vi har ett nytt trossamfunn som har fått tilskudd som uregistrert trossamfunn. Vi har ikke hatt tilsyn med noen forstandere i trossamfunn.

Vi har 26 trossamfunn som har mottatt tilskudd i år. Følgende har mottatt tilskudd i forhold til antall medlemmer:

Alvdal pinsemenighet, 57 stk
Betania Eidskog, 90 stk
Elverum Islamic Center, 367 stk
Eritrean Orthodox Tewahdo kirke på Hamar, 138 stk
Fatema Senter, 93 stk
Filadelfia i Mo, 76 stk
Filadelfiamenigheten, 625 stk
Filadelfiamenigheten Trysil, 78 stk
Fjellregion Islamic Cultur Senter, 247 stk
Grue Pinsemenighet, 19 stk
Hedmark Islamiske Kultur Senter, 694 stk
Hedmark misjonsenter, 15 stk
Hof pinsemenighet, 58 stk
Islamik Kultursenter Kongsvinger, 250 stk
Menigheten i Betania, 57 stk
Pinsekirken Elverum, 149 stk
Pinsekirken Filadelfia Kongsvinger, 139 stk
Pinsemenigheten Arken Løten, 92 stk
Pinsemenigheten Eben- Ezer, 50 stk
Pinsemenigheten Håpet, 76 stk
Ringsaker Islamske Kultur Senter, 232 stk
Ringsaker Pinsemenighet Betania, 32 stk
St. Urael Den Etiopiske Ortodokse Kirke i Hedmark, 46 stk
Tynset Pinsemenighet, 26 stk
Vallset Pinsemenighet, 113 stk
Åsnes Pinsemenighet, 12 stk

Totalt er det utbetalt tilskudd for 3831 medlemmer av trossamfunn utenfor Den Norske kirke.

Oversikt over antall... (fra kapittel 7.3.7.2.1 i TB)

Rapportere på

Oversikt over antall saker i hver kategori og utfallet i disse sakene.

Det er innvilget 75 søknader om askespredning. Ingen avslag.

Oversikt over antall saker... (fra kapittel 7.3.7.3.1 i TB)

Rapportere på

Oversikt over antall saker i hver kategori og utfallet i disse sakene.

Vedtak om at Os kommune skal regnes som typisk turiststed. Videre har vi til behandling to søknader vedrørende typisk turiststed for deler av kommunene Grue (Svullrya sentrum) og Stor-Elvdal (Sollia). Ut over dette ble to søknader om søndagsåpent behandlet i henhold til vanlig praksis.

Rapportering av tilsyn... (fra kapittel 7.3.8.1 i TB)

Rapportere på

Rapportering av tilsyn etter barnehageloven og opplæringsloven (jf. metodehåndbok og egen mal for rapportering). Fylkesmannen skal beskrive hvilke risikovurderinger som ligger til grunn for valg av tema og tilsynsobjekt. Med risikovurdering mener vi hvilke kilder, hva kildene viser og hvilke vurderinger og konklusjoner fylkesmannen har utledet fra disse.

Felles for barnehage og skole - vurdering av kommunene

Fylkesmannen i Hedmark har utarbeidet et eget risikovurderingssystem hvor vi samler inn all relevant informasjon om de 22 kommunene og fylkeskommunen. Med relevant informasjon menes tall fra basil, skoleporten, Kostra mm., samt alle henvendelser og klagesaker vi får inn. På denne måten får vi en god status over samtlige kommuner.

Grunnskole og videregående skole

Fylkesmannen har gjennomført FNT med til sammen 20 poeng. De øvrige 16 poengene er brukt til tilsyn etter kapittel 9A i Opplæringsloven.

Bakgrunnen for temaene i FNT har vært at vi har identifisert skoleeiere hvor vår vurdering tilsier behov for tilsyn.

Skolene i tilsynskommunen gjennomfører egenvurdering i RefLex, før skolene vi gjennomfører tilsyn med blir bestemt.

Når det gjelder tilsynene vi har gjennomført etter kapittel 9A i Opplæringsloven, har vi med bakgrunn i vårt risikovurderingssystem fått et bilde som er godt nok til å plukke ut enkeltskoler vi gjennomfører tilsyn med.

I forhold til et nytt kapittel 9A har det vært vesentlig for oss å komme lengst mulig i "lukke"-prosessen, slik at tilsynene er gjennomført og fulgt opp i god tid før nytt lovverk eventuelt kommer.

Barnehage

Fylkesmannen har gjennomført 4 stedlige tilsyn i 2016. Tema for alle tilsynene var kommunens plikt til å påse at barnehagene driver i samsvar med gjeldende regelverk, jf. barnehageloven §§ 8 og 16.

Bakgrunnen for valg av tema er vår kunnskap om barnehagene som viser at det i liten grad gjennomføres risikovurderinger. Flere kommuner har en statisk plan for tilsyn, etter faste tema, som de følger uten at det er vurdert behov for tilsyn i den enkelte barnehage. Fylkesmannens vurderte derfor at risikoen er stor for at kommunene jobber på en måte som gjør at tilsyn og veiledning ikke gjennomføres der behovet er størst. Veiledning som virkemiddel for å påse regeletterlevelse, er lite kjent i våre kommuner. Derfor ville vi ha fokus på dette i tilsyn.

Valg av kommuner er gjort på bakgrunn av risikovurderinger.

Rapportering på FNT – forvaltningskompetanse

Kontrollspørsmål																							
Kommune	Skole	Åpnet	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
Åsnes	Jara skole	13.06.2016	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0

Gjennomførte tilsyn - Barnehage

Kommune / Barnehage	Tema for tilsyn	Andre tema	Kategori tilsyn	Status tilsyn	Tal varsel	Tal regelverksbrot	Tal pålegg
Elverum	Kommunens virkemiddelbruk (tilsyn og veiledning)		4	Endelig rapport	0	8	1
Hamar	Kommunens virkemiddelbruk (tilsyn og veiledning)		4	Endelig rapport	0	6	1
Kongsvinger	Kommunens virkemiddelbruk (tilsyn og veiledning)		4	Foreløpig rapport	0	5	2
Grue	Kommunens virkemiddelbruk (tilsyn og veiledning)		4	Endelig rapport	0	0	0
			16		0	19	4

Gjennomførte tilsyn - Opplæring

Kommune	Skole	Tilsynsvariant	Tema for tilsyn	Andre tema	Kategori tilsyn	Status tilsyn	Tal varsel	Tal regelverksbrot	Tal pålegg
Os	Os sentralskole	Egeninitiert	Psykososialt miljø		4	Endelig rapport	0	10	3
Folldal	Folldal barne- og ungdomsskole	Egeninitiert	Psykososialt miljø		4	Foreløpig rapport	0	14	7
Rendalen	Berger skole	Egeninitiert	Psykososialt miljø		4	Endelig rapport	0	10	5
Våler	Vålbyen skole	Egeninitiert	Psykososialt miljø		4	Endelig rapport	0	16	4
					16		0	50	19

Status tilsyn varslet i 2015, minimum foreløpig tilsynsrapport i 2016

Kommune	Skole	Tilsynsvariant	Tema for tilsyn	Andre tema	Kategori tilsyn	Status tilsyn	Tal varsel	Tal regelverksbrot	Tal pålegg
					0		0	0	0

Rapportering på FNT – skolebasert vurdering

Kontrollspørsmål								
Kommune	Skole	Åpnet	1	2	3	4	5	
Åsnes	Jara skole	13.06.2016	0	0	0	0	0	0

Rapportering på FNT – skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen

Kontrollspørsmål																								
Kommune	Skole	Åpnet	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
Hedmark Fylkeskommune	Nord-Østerdal vgs	08.02.2016	1	1	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1	1	1	0	0	1	0	0	0	0	0
Sør-Odal	Sør-Odal ungdomsskole	29.02.2016	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Åsnes	Åsnes ungdomsskole	13.06.2016	0	1	1	0	0	0	0	0	1	0	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0	1	0

Status tilsyn varslet i 2015, minimum foreløpig tilsynsrapport i 2016 (Barnehage)

Kommune / Barnehage	Tema for tilsyn	Andre tema	Kategori tilsyn	Status tilsyn	Tal varsel	Tal regelverksbrot	Tal pålegg
			0		0	0	0

Fylkesmannen skal gi... (fra kapittel 7.3.8.2 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal gi en egenvurdering av i hvilken grad embetet har gjennomført en koordinert innsats mot kommuner og fylkeskommunen, særlig der det er avdekket mangelfullt samordnet tjenestetilbud for utsatte barn og unge. Vurder også hvilke tiltak som har vært mest effektive for å fremme samarbeid og samordning i og mellom kommuner og fylkeskommunen, tjenester og institusjoner som arbeider for og med utsatte barn og unge og deres familier.

Fylkesmannen i Hedmark har etablert ei arbeidsgruppe på tvers av avdelingene for å bidra til koordinert innsats mot kommuner og fylkeskommuner som bidrag til samordnet innsats mot barn og unge. Denne gruppa har deltatt på kompetanseheving innen tema "0-24" og "Barnekonvensjonen" og vi har arrangert fagdager for ansatte hos Fylkesmannen for å heve kompetansen og rette fokus mot dette arbeidet. I saker og tilsyn der vi har avdekket mangelfullt samordnet

tjenestetilbud, har vi samarbeidet på tvers av avdelinger og vurdert tiltak. I forbindelse med tilskuddsutbetalinger har forslag til utbetalinger blitt lagt fram og det er gitt muligheter for innspill. Når det gjelder samarbeid omkring barn som har rett til opplæring og som bor i barnevernsinstitusjon, har vi hatt møter med Fylkeskommunen og PPT. Vi arbeider med å etablere et godt internt samarbeid og felles forståelse. Med utgangspunkt i enkeltsaker og enkelthenvelser mener vi å fremme samarbeid og samordning i og mellom kommuner og fylkeskommunen. Vi informerer om aktuelle Veiledere og fremmer også dette området i møter med nettverk for PP-ledere og i andre sammenhenger der dette er naturlig.

Fylkesmannen skal redegjøre... (fra kapittel 7.3.8.3 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal redegjøre for den gjennomførte egevalueringen av kompetanse til å løse oppgavene på regelverksområdet innenfor barnehage og grunnskolen. I egevalueringen skal det gjøres rede for styrker og utfordringer, samt tiltak som er iverksatt for å sikre god kvalitet i klage-, tilsyns- og veiledningsarbeidet.

Fylkesmannen gjennomfører kontinuerlige egevalueringer knyttet til vår egen kompetanse. Med bakgrunn i denne har vi organisert i oss i forskjellige team, der vi er veldig opptatt av teamets samlede kompetanse.

I 2016 brukte vi blant annet tid på presentasjonsteknikk, språkkurs og oppfølging av caser i tilsynssamlinger.

I stort vurderer vi at vi har et klart bilde av både styrker og utfordringer, og at vi har omsatt dette i konkrete tiltak for å sikre god kvalitet i klage-, tilsyns- og veiledningsarbeidet vårt. Disse tiltakene formulerer vi inn i våre egne virksomhetsplaner.

Vi velger i denne rapporteringen å eksemplifisere dette i noen temaer:

Veiledning

Internt i avdelingen har vi drøftet begrepene rådgivning og veiledning for å få en felles forståelse av begrepene og når det aktuelle er et riktig virkemiddel - og når det ikke er det. Vi mener at dette har ført til en bevissthet i forhold til hvordan vi har gjennomført veiledning knyttet til regelverket ut mot barnehage og grunnskolen.

Grunnskolen

Vi har deltatt på regelverk i praksis og samlinger i regi av udir - som har hevet vår regelverkforståelse på ulike områder og som har gitt oss en bedre forståelse for sammenhengen jus + pedagogikk = sant. Gjennom regelverk i praksis har vi fått en bevissthet til betydning av en metodisk planlegging og gjennomføring av fagsamlinger (oppstart av regelverksgjennomgang, pedagogisk-/teoretisk påfyll av ekstern foreleser, gruppearbeid med refleksjonsoppgaver, innspill fra praksisfeltet både skoleeier og fra skoler). Denne metodikken ble gjennomført i tre regionale samlinger med tema standpunktvurdering og læreplananalyse i videregående opplæring, som skapte refleksjon for eget arbeid hos deltakerne, og som de ga uttrykk for at de ville videreføre i egen skole.

Vi har et godt samarbeid med Hedmark fylkeskommune som skoleeier, og har gjennomført flere dialogmøter med tema: arbeid med lokale læreplaner og vurdering, inntak minoritetsspråklig, fagopplæring, tilpasset opplæring og spesialundervisning, opplæring for barn/unge i barnevernsinstitusjoner. Vi har erfart at disse dialogmøtene fører til at skoleeier følger opp evt. utfordringer med de videregående skolene i fylket, som sikrer elevenes rettsikkerhet.

Vi har gjennomført en fagdag for friskolene med tema veiledning om regelverket. Av våre 9 friskoler møtte 4 friskoler på denne fagdagen. Videre inviterer vi friskoler inn på årlige kommunemøter, der vi gjennomgår regelverk. Vi deltar også på regionale skoleeiermøter. Der gir vi beskjed til kommunene om det er noe spesifikt de må følge opp sine friskoler med. Vi skulle gjerne hatt mer kompetanse for å være enda mer proaktive i forhold til friskoler.

I forbindelse med klagesaker har vi gitt veiledning om rammeplan og barnekonvensjonen for nasjonale minoriteter.

For grunnskolene i Hedmark og Oppland har vi gjennomført fagdager i norsk, engelsk og matematikk i samarbeid med FM Oppland og Utdanningsdirektoratet med tema vurdering med fokus på sluttvurdering. Vi har gjennomført denne type fagdager og gitt veiledning systematisk over år, og vi ser nå en bedre samordning mellom standpunkt karakter og eksamens karakter. Antall klagesaker på standpunkt karakter er redusert til ca. 1/3 av antallet vi hadde i perioden 2010 - 2011.

Vi har deltatt i flere regionale møter der det er blitt informert om veilederen " Barn og unge med habiliteringsbehov.

Flyktninger

Fylkesmannen i Hedmark arrangerte sammen med Utdanningsdirektoratet en en-dags konferanse med temaet "Nyankomne barn og unge" på Hamar i oktober. Etter denne konferansen kom Utdanningsdirektoratet med tilbud om veiledning innen

andrespråkspedagogikk som Fylkesmannen har et teknisk ansvar for. Fem kommuner/skoler har søkt om å bli med på denne veiledningen i regi av Høgskolen Innlandet. I forhold til vår egen kompetanse innen feltet er vi avhengig av bistand fra kompetansemiljøer for å få til dette. Når det gjelder de lovmessige avklaringene har vi et godt samarbeid med IMDI, som gjør at vi i sum har en tilfredsstillende måloppnåelse.

Barnehage

På barnehageområdet er det en barnehagepedagog og to jurister som hovedsakelig jobber innenfor dette området. Vi anser at denne kombinasjonen mellom pedagogisk og juridisk kompetanse er tilfredsstillende for å ivareta oppgavene på barnehageområdet.

Fylkesmannen i Hedmark deltar på alle barnehagesamlingene i regi av Udir. Dette hever vår kompetanse, og blir viderefremidlet internt og ut til kommunene.

Vår styrke er god kontakt med barnehagemyndigheten i kommunene. Vi opplever at terskelen for å ta kontakt med Fylkesmannen for veiledning er lav. Vi har gjennomført flere samlinger knyttet til regelverk, og representanter fra alle kommunene deltar. Erfaringer fra tilsyn har vært et tema på disse samlingene, og kommunene opplever dette som lærerikt. På samlinger har vi også hatt som tema hvilke oppgaver som ligger til barnehageeier og til barnehagemyndighet. Dette er vanskelig for mange kommuner i Hedmark. Vi har få klager på barnehageområdet.

Disse eksemplene understreker at Fylkesmannen vurderer at vi har tilstrekkelig kompetanse til å løse de oppgaver vi skal løse.

Fylkesmannen skal rapportere... (fra kapittel 7.3.8.4 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal rapportere i eget skjema om antall klager, type klager og resultatet av behandlingen.

Avdelingen har hatt to jurister i 2016 som har hatt hovedansvaret for klagesaker. Det er også andre personer som har hatt noen få klagesaker. Klagesaksbehandling er en viktig oppgave for å ivareta elevenes rettssikkerhet, og vi legger vekt på rask og grundig saksbehandling. Vår saksbehandlingstid i de fleste sakene er 2-3 uker, vi sender foreløpig svar, jf. forvaltningsloven § 11a ved behov.

Større og mer kompliserte klagesaker krever mer tid. Totalt antall klagesaker i 2016 var 93, en nedgang fra 131 saker i 2015.

Fylkesmannen i Hedmark har sørget for at klagebehandlingen i matematikk for grunnskolen og voksenopplæringen har blitt gjennomført etter sentral sensur.

Klage i grunnskolen (opplæringsloven med forskrifter)

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
Skyss, § 7-1	14	1	11	2	0
Standpunkt i orden og oppførsel	2	0	2	0	0
Bortvisning, § 2-10	2	0	2	0	0
Skoleplassering, § 8-1	14	0	14	0	0
Psykososialt skolemiljø, § 9a-3	5	4	1	0	0
Spesialundervisning for voksne, § 4A-2	7	0	0	7	0
Standpunkt i fag	36	0	19	17	0
Spesialundervisning, § 5-1	5	0	0	5	0
Permisjon fra opplæringen, § 2-11	1	0	1	0	0
Sum	86	5	50	31	0

Klagebehandling - Barnehage (barnehageloven med forskrifter)

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
Barnehageloven § 10	0				
Barnehageloven § 16	0				
Forskrift om familiebarnehager § 7	0				
Forskrift om foreldrebetaling § 5	0				
Forskrift om likeverdig behandling av barnehager i forhold til offentlige tilskudd	2	0	0	2	0
Forskrift om midlertidig og varig dispensasjon og unntak fra utdanningskravet for styrer og pedagogisk leder § 4	0				
Forskrift om pedagogisk bemanning § 3	0				
Forskrift om regnskapsplikt for godkjente ikke-kommunale barnehager § 6	0				
	2	0	0	2	0

Klagebehandling - Frittstående grunnskoler (friskoleloven med forskrifter)

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
	0	0	0	0	0

Klagebehandling - Frittstående videregående skoler (friskoleloven med forskrifter)

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
	0	0	0	0	0

Klagebehandling - Spesialpedagogisk hjelp til barn under opplæringspliktig alder (opplæringsloven)

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
Spesialpedagogisk hjelp, § 5-7	1	0	1	0	0
	1	0	1	0	0

Klagebehandling - Videregående skoler (opplæringsloven med forskrifter)

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
Spesialundervisning, § 5-1	4	1	0	3	0
	4	1	0	3	0

ylkesmannen skal rapportere på antall og type saker... (fra kapittel 7.3.8.5 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen skal rapportere på antall og type saker hvor klager henvender seg på nytt til fylkesmannen hvor skoleeier /barnehageeier /barnehagemyndigheten ikke har fulgt opp vedtaket.

Vi har mottatt 2 henvendelser fra klager der en skole ikke har fulgt opp Fylkesmannens vedtak etter opplæringsloven 4A-2. Vi har fulgt opp de 2 klagesakene dette gjelder ved skolen med telefonsamtaler med rektor og har nå etterspurt en redegjørelse for arbeidet med sakene både fra skoleeiernivå og rektor.

Videre har vi mottatt henvendelse fra klager der foresatte opplever at skole ikke følger opp vedtak som fattes. Dette gjelder saker som er påklaget. Vi følger opp dette gjennom barnehage-/skoleeier.

Fylkesmannen skal rapportere i eget skjema på tiltak... (fra kapittel 7.3.8.6 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal rapportere i eget skjema på tiltak innenfor kompetanse og rekruttering på barnehageområdet.

Barnehagemyndigheter

Fylkesmannen startet høsten 2016 opp en kursrekke med kompetanseheving for de som sitter som barnehagemyndighet i kommunene. Alle 22 kommuner i fylket deltar på samlingene som går over til sammen 8 dager. Her ligger hovedfokuset på bevisstgjøring av rollen som barnehagemyndighet, kontra eier av kommunale barnehager. Andre temaer er lov og regelverk for barnehagesektoren, utviklingsstøttende samspill, datadrevet utviklingsarbeid og kvalitet i barnehagene.

PUB - Studie (Pedagogisk utviklingsarbeid i barnehage)

Oppstart januar 2016 - eksamen uke 50 - ca 25 elever. Høgskolen i Hedmark er ansvarlig for det formelle opptaket og gjennomføring av studiet. Fylkesmannen markedsfører studiet gjennom å informere kommunene og motta søkerlister.

Videreutdanning for barne- og ungdomsarbeidere

Oppstart vår 2016 - eksamen i januar 2017. Videreutdanningen legger spesielt vekt på spesialpedagogikk og barnehageutvikling. Studenter fra Sør-Odal, Eidskog, Tynset, Våler, Elverum, Ringsaker, Stange og Hamar har deltatt. Etterspørselen for studiet har vist seg å være stor, slik at Fylkesmannen kjører i gang et nytt kull med studenter fra 2017. Begge disse kullene har 30 studenter.

Kurs for praksiskandidater

Arrangeres av Elverum videregående skole, som har 5 års erfaring med dette studiet. Utdanningen kvalifiserer studentene til å ta fagprøve. Kurset hadde 32 deltakere. Ved siden av studiet er skolen ansvarlig for å drifte en facebookgruppe for tidligere studenter som har tatt fagbrev samt å arrangere fagdag for barnehageassistenter og fagarbeidere. Årets fagdag hadde 80 deltakere med overskriften: Lek og vennskap mellom gutter og jenter.

Tildeling av kompetanseutviklingsmidler

Det kom inn 22 søknader med en samlet søknadssum på kr 3 867 159. Midlene ble delt ut i tråd med *strategi for kompetanse og rekruttering 2014 - 2020*. Regionale nettverk, samarbeid mellom flere kommuner, kommuner og enkeltstående kommunale og private barnehager var av de som søkte og mottok tilretteleggingsmidler i 2016.

Kompetansetiltak tabell 1

Kompetansetiltak	Midler brukt	Antall deltakere totalt	Antall deltakere fra kommunale barnehager	Antall deltakere fra ikke-kommunale barnehager
Fagbrev i barne- og ungdomsarbeiderfaget	836 000	30	23	7
Kompetansehevingsstudier for assistenter og barne- og ungdomsarbeidere	85 000	30	21	9
Kompetanseutviklingstiltak for samisk				

Fagbrev i barne- og ungdomsarbeiderfaget: Vi betalte kull 2 i 2016, selv om disse ikke starter før 9.februar 2016. Summen på dette tilbudet, kull 2, er 395.000 kroner. Når det gjelder kompetansehevingsstudier, kostet tilbudet 585.000 kroner. 500.000 kroner av dette ble betalt i 2015.

Kompetansetiltak tabell 2

	Kompetanse midler til kommuner og barnehager
Midler brukt	3 597 000
Antall barnehage myndigheter som har fått midler	22
Antall kommunale barnehager som deltar i tiltak	121
Antall ikke-kommunale barnehager som deltar i tiltak	96
Antall barnehager deltatt på tema: pedagogisk ledelse	66
Antall barnehager deltatt på tema: språkmiljø	108
Antall barnehager deltatt på tema: realfag	1
Antall barnehager deltatt på tema: barn med særslilte behov	0
Antall barnehager deltatt på tema: læringsmiljø	102
Antall barnehager deltatt på tema: danning og kulturelt mangfold	0
Antall barnehager deltatt på tema: annet	5

Hedmark består av fire regioner. Disse fire regionene samarbeider om kompetanseheving, slik at kompetansehevingstiltakene treffer samtlige barnehager. Disse har fått midler til den retningen de har bestemt å gå. I tillegg har 7 kommuner søkt og fått midler til spesifikke tiltak. Videre har 14 kommunale og 3 private barnehager søkt og fått midler til spesifikke tiltak. I praksis betyr dette at et fåtall barnehager (17 stk) har vært med på tre forskjellige kompetanseutviklingstiltak.

Kompetansetiltak tabell 3

	Midler brukt
Regionale rekrutteringsnettverk og fagsamlinger	75 000

Kompetansetiltak tabell 4 - Hordaland

	Kompetanse midler til ikke-kommunale barnehageeiere
Midler søkt	
Antall barnehageeiere som har søkt midler	
Antall barnehageeiere som har fått midler	
Antall fylker som har deltatt	
Antall kommuner som har deltatt	
Antall barnehager som har deltatt	
Antall barnehager deltatt på tema: pedagogisk ledelse	
Antall barnehager deltatt på tema: språkmiljø	
Antall barnehager deltatt på tema: realfag	
Antall barnehager deltatt på tema: barn med særslilte behov	
Antall barnehager deltatt på tema: læringsmiljø	
Antall barnehager deltatt på tema: danning og kulturelt mangfold	
Antall barnehager deltatt på tema: annet	

Fylkesmannen skal gi en kort skriftlig... (fra kapittel 7.3.8.7 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal gi en kort skriftlig kvalitativ vurdering av arbeidet med kompetanseutvikling i fylket. Dette gjelder både for strategi for etter- og videreutdanning og for strategi for etter- og videreutdanning for ansatte i PPT.

Kompetanse for kvalitet

Fylkesmannen følger med på søknadsprosessen og arbeider aktivt med de tallene vi får oversendt fra UDIR i søknadsprosessen. Måten vi gjør det på er at vi bryter ned tallene fra nasjonalt nivå til kommunalt nivå, og informerer ukentlig om status for antall søknader.

Vi ser tydelig at kommuner ikke rekrutterer i tilstrekkelig grad, og da driver vi oppsøkende virksomhet mot de rette skoleeierne. I og med at vi ikke lenger har godkjennings- og utbetalingsfunksjonen, sitter vi ikke på detaljkunnskap ut over de tallene vi får fra UDIR.

Vi har regioner som neste år ønsker å utforme lokale tiltak innen strategien. Ut fra tall i GSI registrerer vi at kommunene vil ha store utfordringer med sikre tilstrekkelig kompetanse når overgangsordningen er ferdig i 2025. Kommunene er utfordret på dette.

Etter- og videreutdanning PPT

Fylkesmannen i Hedmark har informert om etter- og videreutdanning gjennom skoleeiere og direkte til PP-ledere i fylket. Vi har sørget for å videreformidle informasjon som har kommet, fulgt med i systemet for deltakelse i videreutdanning og utbetalt midler. I forbindelse med midler til etterutdanningen har vi fulgt opp skoleeiere og PP-ledere i søknadsprosessen, under planlegging av tiltakene og med deltakelse i tiltakene.

Kompetanseutvikling barnehagesektoren

Fylkesmannen har gjennom året videreformidlet og veiledet kommuner og barnehager angående nytt eller endret regelverk for barnehagesektoren. Videre har vi sørget for å informere og oppfordre kommunene til deltakelse på etter- og videreutdanning for barnehageansatte. Gjennom året har det stort sett vært tilbud om videre- og etterutdanning for de fleste yrkesgruppene i barnehagen. Når man ser i rapportportalen BASIL fremgår det at andelen ansatte med pedagogisk utdanning er økende for Hedmark fylke. I forbindelse med tilsyn med kommuner som barnehagemyndighet får vi tilbakemeldinger om at det oppleves som lærerikt.

Fylkesmannen skal gjøre rede... (fra kapittel 7.3.8.8 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen skal gjøre rede for i hvor stor grad de kommuner med lav kvalitet og kompetanse på barnehage- og grunnopplæringsområdet som er fulgt opp, har økt sin kvalitet og kompetanse, og videre hvilke virkemidler og tiltak som har hatt god effekt.

Barnehage

Gjennom tilsyn og veiledning ser vi at kommuner får bedre forståelse av regelverket og rolleforståelse. Fylkesmannen i Hedmark opplever at det er en lav terskel for kommunene til å ta kontakt for veiledning. Dette er noe som vi har jobbet målrettet for å oppnå. I tillegg har Fylkesmannen flere arenaer hvor vi møter aktører i sektoren og driver kompetanseheving på regelverk og nyere forskning rundt kvalitet i barnehage. Vi opplever at dette styrker fagmiljøene og øker bevissthet rundt barnehagens samfunnsmandat.

Alle kommunene deltar og det gir anledning til å drive erfaringsutveksling. Her har vi fått mange gode tilbakemeldinger.

Fylkesmannen har vært aktiv pådriver overfor kommuner med lav kvalitet og kompetanse for å rekruttere barnehageansatte til videre- og etterutdanning.

Skole

4 skoleeiere og 3 private skoler har i 2016 deltatt i satsningen *Vurdering for læring*. Siden oppstart har Hedmark fylkeskommune og i alt 14 kommuner deltatt i satsingen.

To kommuner i Hedmark, Grue og Kongsvinger har vært med i Læringsmiljøprosjektet pulje 2. Elevundersøkelsen viser at de skolene som har vært med i prosjektet har lavere mobbetall nå enn ved oppstart av prosjektet. Engerdal kommune er med i pulje 3. Etter en intern rekrutteringsprosess har nå Eidskog og Åsnes kommet i gang med samarbeidet med Veilederkorpsset i VK 17.

Videre arbeider fylkesmannen med et forsknings- og utviklingsprosjekt, kalt Kultur for læring. Dette forsknings- og utviklingsprosjektet (FoU-prosjekt) er innvilget midler fra Forskningsrådet. Der vil samtlige 22 kommuner bli løftet, uavhengig av ståsted. Dette FoU-prosjektet gjør også at fylkesmannen kontinuerlig er i dialog om måloppnåelsen i hver enkelt kommune, og enkelt kan anbefale de tiltakene staten til en hver tid prioriterer. Vi opplever at dette er noe kommunene setter stor pris på.

Fylkesmannen skal gi tilbakemelding... (fra kapittel 7.3.8.9 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal gi tilbakemelding på kontroll av foreløpig rapport fra BASIL av antall minoritetsspråklige barn i barnehage – tall per 15.12

Fylket har 1058 minoritetsspråklige barn i barnehage pr 15.12.2016.

Rapporter på antall årsverk... (fra kapittel 7.3.9.1 i TB)

Rapportere på

Rapporter på antall årsverk i fylkesmannens landbruksavdeling per 31.12.2016, og antall årsverk i landbruksforvaltningen i kommunene per 31.12.2016, samt antall enheter/landbrukskontor i kommunene i fylket.

Landbruksavdelingen har pr. 31.12.2016 i alt 24,7 årsverk, mens landbruksforvaltningen i kommunene har i alt 72,3 årsverk. Det er tre felleskontorer som dekker to eller tre kommuner. Totalt er det 18 enheter/landbrukskontorer i fylket.

Rapporter på bruk av midler... (fra kapittel 7.3.9.2 i TB)

Rapportere på

Rapporter på bruk av midler over kap. 1144 post 77 Regionale og lokale tiltak i landbruket til kommunerettet arbeid, inkludert en regnskapsmessig fremstilling.

I 2016 er hele rammen på kr 200 000 benyttet til ulike tiltak for å styrke kommunenes arbeid innenfor landbruks- og matområdet, og med følgende fordeling:

Kurs i landbrukslovg. med lokalpolitikere	34 830
Fagsamlinger og kurs	72 490
Regionsamlinger for skogforvaltningen	26 590
Kurs for nytilsatte og nettverkssamling	40 400
<u>Klimaseminar og fagdag med tema</u>	<u>25 690</u>
<u>Sum kap. 1144 post 77</u>	<u>200 000</u>

Aktivitetsnivået er om lag på samme høye nivå som tidligere år.

Gi en kort beskrivelse av arbeidet... (fra kapittel 7.3.9.3 i TB)

Rapportere på

Gi en kort beskrivelse av arbeidet med saker etter naturmangfoldloven, verneplaner, energisaker og konsekvensutredninger som berører landbruk.

Fylkesmannen jobber kontinuerlig med å innarbeide vurderinger etter naturmangfoldlovens § 7 i alle saker som berører landbruk og natur. Dette gjelder både forvaltningssaker og tilskuddssaker. Vi minner også kommunene på at de skal gjøre denne vurderingen i saker de er vedtaksmyndighet for.

Det har ikke vært jobbet med større verneplaner i Hedmark i 2016.

Det har ikke vært energisaker til høring i 2016. Fylkesmannen er ikke kjent med at det har vært

utarbeidet konsekvensutredninger for tiltak etter sektorlov, men følger opp og stiller krav til konsekvensutredninger utarbeidet for planer etter plan- og bygningsloven for å ivareta landbrukets arealressurser.

Rapporter på omfanget... (fra kapittel 7.3.9.4 i TB)

Rapportere på

Rapporter på omfanget av skogbruksplanlegging med miljøregistreringer

Det nasjonale programmet «[Omløpsfotografering](#)» fotograferte hele Hedmark i 2015 og 2016. Via NIBIO og regionalt Kartkontor spilte Fylkesmannen inn til «[Nasjonal Detaljert Høydemodell](#)» områdene i hovedplanen med behov for laserdata. Begge programmene gjennomførte sine planer. Forberedelser til 5 nye takstprosjekt i 6 ulike kommuner ble derfor gjennomført. 3 prosjekt fikk gjennomført tilbudsinnhenting og ble godkjent som tilskuddsberettigede. Bidragene fra de nasjonale programmene sparer skogbruksplanleggingen for ca 3.1 mill. kroner, noe som helt klart bidrar positivt til oppslutningen om takstprosjektene i tillegg til det ordinære tilskuddet til skogbruksplanlegging.

Integrering av skogbruksplanleggingen i ØKS har vært til stor nytte. Det har ført til bedre oversikt og kontroll av pågående og planlagte aktiviteter gjennom et ensartet grensesnitt.

Beskriv kort arbeidet med klimatiltak... (fra kapittel 7.3.9.5 i TB)

Rapportere på

Beskriv kort arbeidet med klimatiltak innenfor landbrukssektoren, og gi en vurdering av måloppnåelse for miljøvirkemidlene.

Arbeidet med klimatiltak innenfor landbrukssektoren

Klimainnsatsen på landbruksområdet ble trappet betydelig opp i 2016. Det ble engasjert en medarbeider i full stilling for å heve kunnskapsnivået på temaet både internt i embetet og eksternt i rådgivningsapparatet og i næringa selv. Som en oppfølging av innsatsen ble det arrangert en stor klimakonferanse rettet mot forvaltning og næring, det ble opprettet en egen klimaside på Fylkesmannens hjemmeside og det ble etablert en kåring av "Årets klimabonde" for å skape positiv oppmerksomhet om temaet. Et hovedbudskap har vært at gode klimatiltak ofte også er gunstig for produsentenes økonomi (vinn-vinn).

Vurdering av måloppnåelse for miljøvirkemidlene

RMP; Jordbruksavtalen 2015/2016 slo fast at det ikke lenger skal gis tilskudd til redusert jordarbeiding i erosjonsklasse 1 og 2 med mindre området er prioritert. I Hedmark var det ikke gjort en slik vurdering. Fylkesmannen gjennomførte derfor i samarbeid med fylkeskommunen, faglagene og kommunene en prioritering av nedbørsfeltene i fylket. På grunnlag av denne prioriteringen blir det fortsatt gitt tilskudd til arealer i erosjonsklasse 1 og 2 i nedbørsfelt tilknyttet vassdrag som er i faresonen for å ikke nå målet om god tilstand innen 2021.

Det har i 2016 vært en nedgang på 60.000 daa av arealer med redusert jordarbeiding sammenlignet med 2015

For de andre RMP-ordningene mener Fylkesmannen at måloppnåelsen er god. Vi vil spesielt fremheve at tilskuddet har vært viktig for å opprettholde seterdrift med melkeproduksjon til tross for at det passer dårlig inn i nye driftsopplegg med melkerobot. Tilskuddet til miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel har helt klart bidratt til at en større andel av husdyrgjødsel spres om våren eller i vekstsesongen.

Klima- og miljøprogrammet: Fylkesmannen mener generelt å ha god måloppnåelse av midlene til tiltak innenfor Klima- og miljøprogrammet. Det har i 2016 vært lagt stor vekt på å prioritere en større andel av midlene til klimagassutslipp og klimatilpasning enn tidligere år. Informasjonstiltak vedr. drenering, hydrotekniske tiltak og husdyrgjødsel har også vært prioritert høyt.

Tilskudd til drenering: I 2016 er ca. 30 % av midlene til drenering disponert, noe som er om lag på samme nivå som i 2015. Dette er en betydelig nedgang sammenlignet med 2013-2014. Den lave interessen har antakelig sammenheng med at tilskuddsnivået er for lavt til å stimulere til nødvendig drenering selv om behovet er stort. Avhengig av steininnholdet i jorda utgjør tilskuddet bare 10- 25 % av totalkostnadene med å drenere. Ubrukte midler til drenering bør kunne omdisponeres til hydrotekniske tiltak innen SMIL-ordningen der behovet er stort og økende.

SMIL, UKL og NMSK: Det er stor etterspørsel. Midlene er fullt disponert, og tiltakene er gjennomført i tråd med nasjonale

og regionale føringer.

Forvaltning av inntekts- og velferdspolitiske... (fra kapittel 7.3.9.6 i TB)

Rapportere på

Forvaltning av inntekts- og velferdspolitiske tiltak og kontroll:

Fylkesmannen har også i 2016 lagt vekt på å videreføre en tett og god dialog med kommunene for å kunne følge opp kravene til god forvaltning.

Samarbeid med Mattilsynet og oppfølging av dyrevelferdsaker

Fylkesmannen har fått på plass et godt fungerende samarbeid med Mattilsynet. Vi fikk i 2016 oversendt i alt 66 saker om brudd på dyrevelferd fra Mattilsynet. Av disse er det avkortet i 8 saker med i alt kr 296 000, hvorav kommunene har avkortet i 6 saker mens Fylkesmannen har overprøvd i 2 saker. Ytterligere 5 saker er stoppet for nærmere vurdering, hvorav 3 er stoppet av Fylkesmannen.

Av de gjenstående 53 sakene, har kommunene konkludert med at det ikke skal avkortes i 10 saker mens det ikke er gitt noen form for tilbakemelding hvorvidt avkorting er vurdert for de 40 resterende. Vi vurderer at kommunenes har en økt bevissthet om problemstillingen, men at det fortsatt er stort behov for oppfølging fra Fylkesmannens side.

Vanlig jordbruksproduksjon

Fylkesmannen har i 2016 hatt et særskilt fokus på oppfølging av kravet til vanlig jordbruksproduksjon (forskriftens §2). Samtlige kommuner er bedt om å rapportere på sine vurderinger mht. vanlig jordbruksproduksjon:

	Mjølkeku	Geit	Sau
Antall saker vurdert	42	5	188
Avslag	2	1	16

Det er store variasjoner mellom kommuner mht. hvor grundig sakene er vurdert og hvilken konklusjon en har kommet til. Fylkesmannen har overprøvd og avslått 6 av sakene med sauehold.

Overprøvingssaker

Fylkesmannen har i 2016 overprøvd kommunene i 16 saker:

Avslag pga ikke vanlig jordbruksproduksjon sau	6
Tilbakebetaling av for mye utbetalt tilskudd	3
Avkorting brudd dyrevelferd	2
Opphevet (ugyldig vedtak)	5

RMP

Fire kommuner har sendt kopi til Fylkesmannen av i alt fire vedtak om avkorting pga. underkjent/mangelfull gjødslingsplan. Samlet avkorting utgjorde kr 65 725.

Fylkesmannen konstaterer at mange kommuner har utfordringer med å skille mellom underkjent gjødslingsplan (som skal

medføre at hele RMP-tilskuddet avkortes), og mangelfull gjødslingsplan (der størrelsen på avkortinga kan vurderes skjønsmessig).

Gi en oversikt over gjennomførte kontroller... (fra kapittel 7.3.9.7 i TB)

Rapportere på

Gi en oversikt over gjennomførte kontroller og hvordan avvik er fulgt opp, og gi en vurdering av kontrollresultatene. Ressurser avsatt til kontroll skal oppgis, fordelt på årsverk og antall personer.

Oversikt over gjennomførte kontroller og oppfølging av avvik fremgår av tabellene over foretaks- og forvaltningskontroller foran. Kontroll av avvik avdekket i 2016 og som enda ikke er lukket, vil bli fulgt opp i 2017. Fylkesmannens kontroll av samtlige kommuner over en to års periode, innebærer også at alle avvik systematisk blir fulgt opp.

Oversikt over ressurser avsatt til kontroll fremgår av egen tabell under.

Utarbeid oversikt... (fra kapittel 7.3.9.8 i TB)

Rapportere på

Utarbeid oversikt over og gi en vurdering av klager og dispensasjonsøknader behandlet av fylkesmannen for samtlige tilskuddsordninger på landbruksområdet der kommunen er førsteinstans.

Klager blir vurdert etter aktuell forskrift og forvaltningsloven. Ved behandling av dispensasjonsøknader blir det nøye/kritisk vurdert hvorvidt dette er et tilfelle som oppfyller kravene til dispensasjon.

Avløsning ved sykdom og fødsel mv.

Klager - medhold	Klager - delvis medhold	Klager - avslag	Dispensasjoner - innvilgelse	Dispensasjoner - avslag
0	0	1	5	1

Produksjonstilskudd og tilskudd til avløsning ved ferie og fritid

Klager - medhold	Klager - delvis medhold	Klager - avslag	Dispensasjoner - innvilgelse	Dispensasjoner - avslag
1	2	4	3	2

3 av dispensasjonssøknadene og 2 av klagen gjelder søknadsfrist.

Regionale miljøtilskudd

Klager - medhold	Klager - delvis medhold	Klager - avslag	Dispensasjoner - innvilgelse	Dispensasjoner - avslag
0	0	8	6	2

Ressurser avsatt til kontroll skal oppgis, fordelt på årsverk og antall personer

Antall personer	13.0
Antall årsverk	1.0

SMIL

Klager - medhold	Klager - delvis medhold	Klager - avslag	Dispensasjoner - innvilgelse	Dispensasjoner - avslag
0	0	1	1	0

Begge saker gjelder utsatt arbeidsfrist.

Tidligpensjon for jordbrukere

Klager - medhold	Klager - delvis medhold	Klager - avslag	Dispensasjoner - innvilgelse	Dispensasjoner - avslag
1	0	0	2	0

Øvrige tilskuddsordninger

Klager - medhold	Klager - delvis medhold	Klager - avslag	Dispensasjoner - innvilgelse	Dispensasjoner - avslag
1	0	3	0	0

Gi en oversikt... (fra kapittel 7.3.9.9 i TB)**Rapportere på**

Gi en oversikt over

- Antall mottatte redegjørelser fra kommunen for avkorting av tilskudd (kopi av brev som er sendt søker), samt antall kommuner som har sendt dette.
- Antall mottatte redegjørelser fra kommunene i saker hvor det ikke avkortet selv om det er avdekket avvik som ville medført merutbetaling (begrunnelse skal sendes FM i PT-4100B), samt antall kommuner som har sendt dette.

Avkortinger i produksjonstilskudd ved feilopplysninger og regelverksbrudd (søknadsomgangene 31.07.2015 og 1.01.2016)

Alle kommunene, med unntak av én, har avkortet i en eller flere saker. Av disse har 19 kommuner sendt kopi av vedtak til Fylkesmannen.

De fleste kommunene (17 stk.) har bare vurdert avkortinger med grunnlag i PT-4100 A. Fem kommuner har også vurdert avvik i PT-4100-C.

Fire kommuner har ikke begrunnet hvorfor de ikke har avkortet i tilskudd ved noen av søknadsomgangene. I tillegg er det tre kommuner som bare har rapportert ved den ene søknadsomgangen.

De fleste avkortningene gjelder manglende/mangelfull gjødslingsplan.

Avkortning av tilskudd

	Antall mottatte redegjørelser	Antall kommuner som har sendt redegjørelse
Redegjørelse fra kommunen for avkorting av tilskudd (kopi av brev som er sendt til søker)	117	19
Redegjørelse fra kommunen i saker hvor det ikke avkortet selv om det er avdekket avvik som ville medført merutbetaling (begrunnelse i PT4100B)	124	17

Innenfor regionalt... (fra kapittel 7.3.9.10 i TB)**Rapportere på**

Innenfor regionalt kartsamarbeid og arealressurskart skal det gis en oversikt over:

- Hvilke tiltak som er gjennomført for å ivareta landbruksinteressene i det regionale kartsamarbeidet.
- Eventuelle kommuner i fylket som ikke har ajourført AR5 og sendt nye jordregisterfiler til Landbruksregisteret (Lreg).
- Eventuelle utfordringer kommunene har med ajourføring av arealressurskart (AR5).

Fylkesmannen sendte brev til alle kommuner våren 2016 der det ble orientert om gjeldende rutiner og satt en frist for overføring av arealtallene i AR5 til Landbruksregisteret. Videre er alle kommuner bedt om å utarbeide egne vedlikeholdsrutiner for ajourhold av AR5, og oversende disse til Fylkesmannen.

Kartsamarbeid

Rapporteringskrav	Kort redegjørelse (stikkord)
a. Hvilke tiltak er gjennomført for å ivareta landbruksinteressene i det regionale kartsamarbeidet.	Ved utgangen av året manglet to vedlikeholdsrutiner, hvorav én ble oversendt i 2017. En kommune har meldt tilbake at den ikke ser behov for noen rutine på området.
b. Eventuelle kommuner som ikke har ajourført AR5 og sendt nye jordregisterfiler til Landbruksregisteret (Lreg).	Av 22 kommuner har 6 ikke ajourført AR5, mens 14 ikke har sendt nye jordregisterfiler til LREG i 2016.
c. Eventuelle utfordringer kommunene har med ajourføring av arealressurskart (AR5)	Kommunene som ikke har ajourholdt AR5 i 2016 er bedt om å gi en begrunnelse for dette. Kommunene peker på manglende kapasitet som hovedbegrunnelse. I forvaltningskontrollene i 2016 ble kommuner som mangler ajourhold prioritert for kontroll, og manglen ble tydelig fremholdt i kontrollrapportene. De aktuelle kommuner har innskjerpet rutinene i ettertid.

3.3 Redegjørelse for, analyse og vurdering av ressursbruk

Driftsregnskapet kapittel 0525 post 01 for 2016 viser kr 93 867 991 i utgifter, jf. bevilgningsrapport. Mindreforbruket for 2016 for kapittel/post 0525.01 og 3525.02 ble kr 1 948 891 som ga et akkumulert mindreforbruk på kr 3 364 891 som søkes overført til neste år på kapittel/post 0525.01.

Investeringer på FRI-området (IKT) ga et mindreforbruk på ePhorte investeringer på kr 263 700. I tillegg ble det brukt kr 615 000 mindre til drift av ePhorte sentralisering på grunn av forsyning i implementeringsplanen. Det er i tillegg vært vakanser som nå er besatt på miljøvern-, beredskaps-, helse- og sosialområdet.

Omtale av fagkapitlene - endringer

ASD: Generell økt satsing på fagområdet. BLD: Tidligere eksternfinansiert har nå arbeidet på barnevernområdet og er belastet kap/post 0525.01 med kr 151 000. HOD: Det er overført en stilling fra kap/post 072101 til 052501 (kr 644 000). JD: Det ble i 2015 belastet kr 546 000 av utgiftene på vergemålsområdet på kap/post 0525.01 i tillegg har vi hatt vakant stilling på beredskapsområdet som nå er på plass. KLD: Vakante stillinger ved permisjoner, samt en ansatt delvis eksternfinansiert. KMD: Det er økte investeringer på landsdekkende IKT-oppgaver.

Vergemål

Vi har ved flere anledninger meldt om manglende finansiering på vergemålsområdet. Grunntildelingen er for lav, og vi er underfinansiert sett i lys av saksmengde og sakskompleksitet. Vi må nedprioritere viktige oppgaver. Om denne situasjonen holder fram er vi svært bekymret over konsekvensene det vil få for kvaliteten på vergemålsområdet.

Ressursrapportering

Departement	Kapittel 0525, 2016	Fagdep. 2016	Kapittel 0525, 2015	Fagdep. 2015
Arbeids- og sosialdepartementet	1 340	1 667	1 180	1 728
Barne- og likestillingsdepartementet	3 004	628	2 476	624
Helse- og omsorgsdepartementet	12 561	1 103	11 787	1 844
Justis- og beredskapsdepartementet	3 042	9 324	3 718	7 488
Klima- og miljødepartementet	9 740	1 492	9 743	1 684
Kommunal- og moderniseringsdepartementet	39 153	842	36 272	758
Kunnskapsdepartementet	6 663	935	6 281	667
Landbruks- og matdepartementet	16 766	0	15 910	0
Andre	148	0	150	0
Sum	92 417	15 991	87 517	14 793

3.4 Samlet vurdering av måloppnåelse i forhold til samfunnsoppdraget og regnskapsresultat

Embete løser samfunnsoppdraget på en god måte.

Vergemålsområde er allikevel utfordrende på grunn av manglende finansiering.

3.5 Andre forhold

Fylkesmannen i Hedmark har driftsansvaret for Fylkesmennes Regionale Informasjonsnett (FRI).

Det har ikke vært større endringer i infrastrukturen på Hamar siste år. E-post løsning/Exchange er oppgradert til Exchange 2016. Lync/telefoni er oppgradert til Skype for business. 12 embeter er tilknyttet Statens Servicesenter i Engerdal (SSiE).

Alle fylker er i ordinær drift på ensone/DLP.

Det er etablert to nye driftsgrupper, fjernaksess og Palo Alto endepunktsikkerhet. Det er nå 8 driftsnettverkgrupper, som har 28 medlemmer fordelt på 15 embeter.

For kart/GIS er det satt i funksjon et VDI-miljø for uttesting av funksjonalitet og kapasitet for en felles arbeidsplattform alle embetene kan benytte. Erfaringene og investeringene kan komme også andre systemer til nytte.

4 Styring og kontroll i embetet

4.1 Redegjørelse for vesentlige forhold ved embetets planlegging, gjennomføring og oppfølging

Embetet lager hvert år en årsplan/virksomhetsplan bestående av Felles virksomhetsplan, del 1, som i hovedsak viser prioriterte tiltak i embetets strategiplan, tverrfaglige satsingsområder/tema og prioriteringer som ikke følger direkte av tildelingsbrev og VØI. I tillegg omtales administrative tiltak som berører hele embetet.

Avdelingenes virksomhetsplan, del 2 viser hovedprioriteringer innenfor de forskjellige fagområdene og svarer på TB og VØI.

For å sikre en mest mulig likebehandling, rasjonell og effektiv drift er det utarbeidet styrende dokumenter og rutiner som regulerer embetets drift. Disse er tilgjengelige på vårt intranett.

Embetet har god økonomistyring og effektiv saksbehandling. Vi utnytter aktivt fagsystemene på økonomiområdet og har god oversikt og styring med den økonomiske situasjonen. Oppgaveløsning på tvers av avdelingsgrenser, der dette er hensiktsmessig, har fokus. Vi har jevnt over god måloppnåelse i forhold til resultatkravene.

Embetet har en egen administrasjonsordning hvor prinsippene rundt ansvar og roller i embetet er beskrevet. De samme prinsipper gjelder i forhold til risikostyring. Risikovurderinger skal generelt inngå som et element i kvalitetssikring av alle arbeidsprosesser med sikte på å unngå feil og sikre god ressursutnyttelse.

Risikostyring og intern kontroll integrert i mål- og resultatstyringen skal bidra til at virksomheten når sine mål. Målsettingene skal oppnås innenfor de rammene som tildelte bevilgninger og eventuelle andre disponible ressurser setter. Risikostyringen skal sikre proaktiv styring, ressursprioritering og være et beslutningsverktøy for ledelsen.

Vi må prioritere strengt innenfor de rammene vi har til disposisjon. For 2016 har vi som tidligere år måttet nedprioritere noen oppgaver av kapasitetshensyn. Vi har prioritert ut fra den kunnskap vi har om fylket og hvilken risikounnløstelse av oppgaver vil ha for rettsikkerheten.

Embetet har tatt i bruk kvalitetssystemet Risk Manager i internkontrollen.

4.1.1 Embetets risikostyring

Embetet har en egen administrasjonsordning hvor prinsippene rundt ansvar og roller i embetet er beskrevet. De samme prinsipper gjelder i forhold til risikostyring. Risikovurderinger skal generelt inngå som et element i kvalitetssikring av alle arbeidsprosesser med sikte på å unngå feil og sikre god ressursutnyttelse.

Risikostyring og internkontroll integrert i mål- og resultatstyringen skal bidra til at vi når våre mål. Målsettingene skal oppnås innenfor de rammene som tildelte bevilgninger og eventuelle andre disponible ressurser setter. Risikostyringen skal sikre proaktiv styring, ressursprioritering og være et beslutningsverktøy for ledelsen.

Avdelingslederne gjennomfører systematiske risikovurdering innen sine ansvarsområder i forbindelse med utarbeidelse av avdelingenes årlige virksomhetsplaner. Gjennom virksomhetsplanleggingen og oppfølging av denne skal risiko for manglende måloppnåelse vurderes. Risikoene dokumenteres i risikostyringsdokumentet.

Risiko som vi har hatt fokus på i 2016 har vært vergemål, rovviltforvaltning, tap av bufe til rovvilt, jordvern, klagesaksbehandling innenfor sosial- og helseområdet, tilsyn med barneverninstitusjoner og omsorgssentre og viruskontroll og trusselbeskyttelse på IKT-området. Oppfølging av risiko rapporteres halvårlig i ledermøtet.

4.1.2 Embetets internkontroll, herunder iverksatte tiltak

Embetet har egen administrasjonsordning hvor prinsippene rundt ansvar og roller i embetet er beskrevet. Det er i tillegg utviklet interne styringsdokumenter innenfor flere sentrale områder. Dokumentene oppdateres regelmessige. Tilsammen utgjør disse dokumentene embetets internkontrollsystem. Alle dokumentene er satt inn i et hierarkisk system og i sammenheng. Dokumentene er tilgjengelige på embetets intranett.

Kvalitetsstyringssystemet RiskManager er tatt i bruk. Dokumentene legges inn i systemet etterhvert som de fornyes. Avviksrapportering skjer nå i RiskManager.

4.1.3 Bemanning, kapasitet og kompetansesituasjonen i embetet

Vi må prioritere strengt innenfor de rammene vi har til disposisjon. For 2016 har vi som tidligere år måttet nedprioritere noen oppgaver av kapasitetshensyn. Vi har prioritert ut fra den kunnskap vi har om fylket og hvilken risiko unnlattelse av oppgaver vil ha for rettsikkerheten.

Gjennomsnittlig totalt årsverk for 2016 er 129 mot 126 i 2015. I årsverkene inngår alle fast ansatte, engasjementer og lærlinger.

Alle nyansatte har høyere utdanning. Embetets kompetanse er godt tilpasset oppgavene.

Turnover i embetet er lav, og er på 1,54 % når vi tar med alle kategorier av stillinger, så embetet har en stabil bemanning.

4.1.4 Forvaltning av egne eiendeler (materielle verdier)

Embetet har oversikt over innkjøp av inventar og IKT-utstyr.

Samlet sett har vi relativt begrenset omfang av eiendeler med vesentleg verdi.

Alle avtaler er registrert i kvalitetssystemet House of Control, som for eksempel leieavtaler på IKT, kopiering/printermaskiner, biler og driftsavtaler på Statens hus m.m.

4.1.5 Oppfølging av eventuelle avdekkede svakheter/utfordringer, herunder merknader fra Riksrevisjonen og status for arbeidet med informasjonssikkerhet

Riksrevisjonen har revidert årsregnskapet og utvalgte saksforhold hos Fylkesmannen i Hedmark i 2015. De har ingen merknader til årsregnskapet. Når det gjelder utvalgte saksforhold har riksrevisjonen vesentlige merknader til anskaffelser og styringssystem for informasjonssikkerhet.

Anskaffelser

Fylkesmannen i Hedmark har ikke utarbeidet overordnede styringsdokumenter på anskaffelsesområdet. Embetet har i stor grad etablert systemer, rutiner og tiltak. Revisjonen av de kontrollerte anskaffelsene viser imidlertid at disse ikke fullt ut har sikret etterlevelse av grunnleggende krav i statens regelverk på anskaffelsesområdet.

Riksrevisjonens merknader og embetets besvarelse

Ikke utarbeidet anskaffelsesstrategi eller evaluert innkjøpområdet.

Vi utarbeidet E-handelsstrategi og handlingsplan for FMHE i 2009. Den ble revidert i 2013 (prosjekt med DFØ). Dette gikk mer på selve prosessene opp mot leverandører og mindre på selve anskaffelser. Vi har løpende justert vår organisering/oppgaver i forhold til anskaffelser. Anskaffelsesstrategi 2016-2020 er utarbeidet og vedtatt 24.10.16.

Kjøp fra leverandør der prisavtalen ikke var fornyet. Manglende anskaffelsesprotokoll

Vi har i 2016 inngått rammeavtale med tre møbelleverandører. Gjeldende fra 27.10.2016.

Hotelltjenester fra to kontrollerte hoteller er ikke konkurranseutsatt eller sett i sammenheng i forhold til en rammeavtale. Ytterligere mangler i forhold til de samme hotellene

Prisavtaler blir hvert år innhentet fra 3-4 hoteller i området. Har skjerpert inn kontrollen med at avtalene formelt er gyldige og underskrevne. Ved hotellbehov utenom rammeavtalen skal det innhentes minst 3 tilbud i hvert tilfelle (hvis mulig) og innskjerpet føring av anbudsprotokoll. Vi vil knytte oss til Statens innkjøpscenter i 2017.

Manglende kunngjøring. Konkurranseresultat fra en av to kontrollerte anskaffelser over EØS er ikke kunngjort

Vi var ikke klar over at kunngjøring av konkurranseresultat utover til de impliserte var et krav. Ikke utført på kjøp av kantine- og renholdstjenester. Gjøres ved senere EØS-konkurranser.

Anskaffelsene vedrørende resepsjonstjenester og postfrankingstjenester fra ett firma: «Anskaffelsene er ensartede tjenester, men er ikke vurdert som en anskaffelse. Anskaffelsene er ikke konkurranseutsatt og ikke sett i sammenheng i forhold til inngåelse av eventuell rammeavtale.»

Prøveprosjekt ble igangsatt vår og sommer 2015 med kortvarige inngåtte avtaler. Disse ble videreført utover høst og vinter 2015 i påvente av anbudsinnhenting (min 40 d). Evt anbudsåpning i jula ble av hensyn til leverandørene flyttet til 15.01.16. Prøveprosjektet med frankering var 0 kostnad for oss. Ikke protokollbehov. Disse tjenestene er nå konkurranseutsatt og kontrakt er inngått fra 1.02.2016.

Styringssystem for informasjonssikkerhet

Fylkesmannen i Hedmark har etablert et formelt styringssystem for informasjonssikkerhet, men revisjonen har avdekket

vesentlige svakheter i gjennomføringen av systemet.**Riksrevisjonens merknader og embetets besvarelse***Manglende risikovurdering for 2015*

Det hadde ikke vært endring i infrastruktur. Vi avventet derfor ROS analyse for FRI og felles ePhorte til løsning for felles ephorte. Den er nå utført av Norconsult i 2016 og oversendt KMD. ROS analyse for embetet er oppdatert i 2016, og lagt inn i Riskmanager.

Ikke etablert rutiner for å overvåke nettverkstrafikk eller avdekking av hendelser

Det overvåkes nettverkstrafikk på vei ut og inn av brannmur. Dette logges og kan spores ca. 6 mnd tilbake i tid. Det overvåkes derimot ikke at kun fylkesmannens enheter kan kobles til nettet på bakgrunn av at hele huset er avstengt med kortlesere.

Ikke rutiner for å evaluere hvordan styringssystemet virker og det er heller ikke dokumenterte gjennomganger av styringssystemet ved ledelsen.

Rapporter fra sikkerhetsrevisjoner gjennomført i 2013 og 2016 er fremlagt og evaluert for fylkesmannens ledergruppe. Dette har skjedd i ledermøter. Forbedringspunktene er drøftet i ledergruppa og avdelingssjefene har fulgt opp i sin avdeling. Sikkerhetsutvalget utvides og alle avdelelingene vil være representert. Dokumenteres i referat fra ledermøtet 25. april 2016.

Revisjonen viser at styringssystemet ikke har sikret at Fylkesmannen beskytter sensitiv informasjon med sikkerhetstiltak som ivaretar konfidensialitet og integritet*Svakheter med passord for direkte pålogging til ePhorte*

Alle nytilsatte blir oppfordret om å endre passordet i ePhorte. Hvordan dette gjøres beskrives i saksbehandlerrutinene. Vi får ikke sjekket om de virkelig gjør det uten manuell sjekk hver bruker.

Logger ikke jevnlig

Arkivet ser kun endringer som er gjort i en sak eller i en journalpost. I perioden nov. 2016 – juni 2017 blir det felles ePhorte. Dette innebærer betydelig økt sikkerhet. Fylkesmannen i Nordland vil ha ansvar for forvaltning av databasen og logging av den.

Ingen dokumentasjon av endringer for brukere med utvidede rettigheter utenfor ePhorte og ikke jevnlig kontroll av tildelte rettigheter

IKT har liste over brukere med utvidete rettigheter (Gjelder kun driftsnettverket og FRI).

På arkivet tildeles utvidede rettigheter etter i kraft av stilling/funksjon.

Det er ikke stilt strengere krav til passord for brukerkonti med utvidede rettigheter

Kravene fra Microsoft og NSM følges på vanlige kontoer. For brukere med utvidete rettigheter er det besluttet å endre til minimum 14 tegn.

Det er for mange brukere med utvidede rettigheter

Vi har ryddet i administratorgruppene. Enterprise admin er nå tom og Domain Admins er snart nede på et minimum. Vi har også besluttet at vi skal opprette flere mindre admingrupper som gjør at de som sitter i driftsnettverkene ikke har mer tilgang enn de faktisk har behov for. Strengere enn dette er det ikke mulig å gjøre. Da ender vi opp med at det kun er de som til daglig jobber i FRI og gruppen i driftsnettverket for ressursadministrasjon som har full tilgang. Alle medlemmer av administratorgruppene har tegnet avtale om taushetserklæring.

Ikke oppfølging av logger som viser aktiviteter til brukerne med utvidede rettigheter

Det er nå satt opp høyere grad av auditlogging. Dette er det driftsgruppen for ressursadministrasjon som har satt opp.

Det finnes systemer og programvare som ikke er oppdatert til anbefalt sikkerhetsnivå

Det er opprettet et programvaresenter der brukerne skal installere programvare selv. Da er vi sikre på at det ikke kommer inn programmer vi ikke ønsker. Dette skal også tas i bruk sammen med oppgradering til Windows 10 og fjerning av lokale rettigheter. Når denne løsningen er oppe vil vi også styre alle oppgraderinger gjennom samme system og vi kan påtvinge maskinene en oppgradering.

Ikke rutiner som sikrer at uautoriserte enheter ikke kan koble seg til nettverket og det er ingen skanning etter uautoriserte enheter i nettverket

Vi er klar over at det finnes systemer og løsninger som kan sjekke dette med for eksempel et sertifikat, men på bakgrunn av at ingen av nettverkspunktene våre er i «åpen» sone på huset har vi ansett dette som ikke nødvendig.

Programvare som ikke er godkjent av Fylkesmannen kan lastes ned på en enkeltes PC og det skannes ikke etter ikke-godkjent programvare

Administratorrettigheten på den lokale datamaskin blir fjernet sammen med oppgradering til Windows 10. Etter dette vil ikke den enkelte ansatt ha tilgang til å legge inn noen programmer som ikke er godkjent av IKT og det vil heller ikke være behov for skanning.

Ikke etablert kontroller som hindrer at ikke-godkjent programvare kan kjøre

Vi har etter revisjonen gått til innkjøp av et system/programvare som fungerer slik at den stopper all programvare som bryter med sikkerheten samt alle former for krypteringvirus. Dette er kjøpt i 12 embeter og lagt inn i budsjett 2017 for de resterende embetene. Systemet heter Palo Alto Traps.

4.2 Rapportering av andre vesentlige forhold knyttet til personalmessige forhold, likestilling, HMS/arbeidsmiljø, diskriminering, ytre miljø og lignende

Gjennomsnittlig totalt årsverk for 2016 er 129 mot 126 i 2015. I årsverkene inngår alle fast ansatte, engasjementer og lærlinger. Embetet har stabil bemanning.

Vi utlyste og tilsatte i 7 stillinger i 2016. Inkludert en intern utlysning. Vi hadde 278 søkere til disse stillingene. Det søkte 100 menn og 178 kvinner. 2 menn og 5 kvinner ble tilsatt. Ingen oppga funksjonshemming i sin søknad, 9 søkere oppga innvandrerbakgrunn. I tillegg ble 4 engasjementer endret til faste stillinger. Alle nyansatte har høyere utdanning.

Embetets kompetanse er godt tilpasset oppgavene.

Likestillingen ved embetet er ivaretatt gjennom tilpasningsavtalen til Hovedavtalen. Embetet tilstreber å likestille kvinner og menn. Det er bevissthet rundt dette, ikke minst ved ansettelser og lønnsforhandlinger.

IA-avtalens overordnede mål er å forbygge og redusere fraværet, styrke jobbnærværet og bedre arbeidsmiljøet, samt hindre utstøting og frafall fra arbeidslivet. Embetets målsetting er å beholde det lave sykefraværet. I 2016 var legemeldt sykefravær på 3,21 % for kvinner og 0,83 for menn. Samlet sykefravær i 2016 var på 3,39 %, mot 3,84 i 2015. Vi legger stor vekt oppfølging av sykefravær og gjensidig dialog mellom arbeidstaker og arbeidsgiver. Oppgavefordeling og tilrettelegging er et klart definert lederansvar. Vi benytter nå SAP også til sykefraværsoppfølging, og kan nå rapportere elektronisk til NAV via Altinn.

Turnover i embetet er lav, 1,54 % når vi tar med alle kategorier av stillinger. 1 person gikk av med pensjon, 1 lærling fulførte fagbrevet og de øvrige som sluttet gikk over i andre stillinger, utdanning eller fødselspermisjon. Ny lærling ble tilsatt høsten 2016 slik at vi har hatt to lærlinger hele året. Vår nyansatte lærling har innvandrerbakgrunn og kom til Norge som enslig mindreårig flyktning for noen år siden.

Embetet har i løpet av 2016 hatt 2 personer i arbeidstrening via NAV.

5 Vurdering av framtidutsikter

5.1 Forhold i og utenfor embetet som kan påvirke embetets evne til å løse samfunnsoppdraget på sikt

Fylkesmannen ser ingen spesielle forhold som på en negativ måte kan påvirke embetets evne til å løse samfunnsoppdraget, slik vi i dag kjenner innholdet i disse oppgavene. Vi mener å ha gode forutsetninger for å fylle rollen som ressursembete innen IKT/FRI, og å kunne videreutvikle denne. Embetet har solid kompetanse, og har god evne til både å rekruttere og beholde godt kvalifiserte medarbeidere. Det er imidlertid krevende å rekruttere leger.

Forventningene om innsparinger gjennom avbyråkratiserings- og effektiviseringsreform oppleves som krevende. Embetet legger stor vekt på å oppnå økt effektivitet gjennom bruk av IKT. Det ligger flere oppgaver og oppdrag i tildelingsbrev og virksomhetsinstruks som bør gjennomgås med sikte på mulig avbyråkratisering og effektivisering.

Utenfor embetet anser vi kapasitet og kompetanse i de mindre kommunene som en utfordring, og som kan gjøre arbeidet med å iverksette nasjonal politikk mer krevende for embetet. Dette vil også gjelde dersom det oppstår en samfunnskritisk situasjon.

5.2 Konsekvenser for embetets evne til å nå fastsatte mål og resultater på lengre sikt

Tilgang på tilstrekkelige ressurser er avgjørende for at vi skal kunne møte framtidige utfordringer på en god måte. Vi anser at tilgang på kompetanse ikke vil være noen utfordring. Dersom effektiviseringen fortsetter på samme nivå vil det bli nødvendig bortprioritere et økende antall oppgaver.

Innføring av digitale løsninger som gir reell avlastning er en forutsetning for å møte krav om effektivisering og avbyråkratisering.

Omstillingsprosesser stjeler fokus fra oppgaveløsningen. Det er derfor viktig at avklaringer, rammebetingelser og kommunikasjon er entydige, klare og forutsigbare.

Hvis samfunnskritiske situasjoner, jf. fylkesROS varer over en lengre periode (utover 14 dager) vil kapasiteten og kontinuitet være en stor utfordring.

6 Årsregnskap

[Årsregnskap for Hedmark.pdf](#)